

המדריך החיוני לציונות אנטי-ציונות אנטישמיות ושנאת יהודים

גיל טרוי

מספרים

המכון למדיניות העם היהודי
THE JEWISH PEOPLE POLICY INSTITUTE

המכון למדיניות העם היהודי: מועצת המנהלים, חבר הנאמנים הבינלאומי

יושבי ראש | סטוארט אייזנשטאט | דניס רוס

נשיא ידידיה שטרן
מנכ"ל שוקי פרידמן
מנהלת פרויקטים איטה אלקלעי

מועצת המנהלים

אליוט אברמס	הארלי גרוס	גלן לווי	שלי קידר
עדינה ברשלום	סטיב הופמן	סטיב נסטיר	צור קרן
ריצ'רד ברנשטיין	דן הלפרין	אריק פינגרהוט	דורון שורר
אריק גולדשטיין	מארק יוטאי	קרן קארפ	רחל שפרכר פרנקל

חבר הנאמנים הבינלאומי

אמירה אהרונביץ	מארק יוטאי	מיכאל סיגל	זלמן שובל
יהודית בוקסר-ליברנט	גלן לווי	אריק פינגרהוט	ג'וש שוורץ
סנדי בקלור	ברנארד אנרי לוי	ג'ון פישל	מיכאל שטיינהרט
אריק גולדשטיין	דניאל ליברנט	סמי פרידריך	
שרה גנסטיל	יצחק מולכו	אירוין קוטלר	
ראלף גרסון	איילת נחמיאס-ורבין	ורנון קורץ	
אסתר דומיניסיני	לוני נסטיר	אריקה רודין-לוריא	
אלן הופמן	סטיב נסטיר	גארי רוזנבלאט	
סטיב הופמן	ג'ף סולומון	מארק רוזנברג	
מארק וילף		יהודה ריינהרץ	

דורון אלמוג - יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
אבינועם בר יוסף - נשיא אמריטוס
יחזקאל דרור - נשיא מייסד

תודות

לסוכנות היהודית	לקרן דוד ואינו מייסד	לקרן משפחת איזדור וברטה גודלסקי
לקרן אביב	לקרן משפחת ברונפמן (CRB)	לסטוארט אייזנשטאט
לקרן דיאן וגילפורד גלייזר	לקרן משפחת וילף	לסנדי בקלור
לקרן ויליאם דוידסון	לקרן גלן ושריל לווי	לסטיב נסטיר
לקרן ג'ק, ג'וזף ומרטון מנדל	לקרן משפחת יוטאי	לזלמן שובל
לקרן משפחת קירש	לקרן אריק ותמר גולדשטיין	
לקרן משפחת לין וצ'רלס שוסטרמן	לפדריציית ניו יורק	
לקרן אידה ולסטר קראון	לפדריציית שיקגו	
לקרן ראסל ברי	לפדריציות היהודיות בצפון אמריקה	

המדריך החיוני לציונות אנטי-ציונות אנטישמיות ושנאת יהודים

מאת: גיל טרוי

זכויות יוצרים © המכון למדיניות העם היהודי
מיסודה של הסוכנות היהודית לא"י בע"מ (חל"צ), ירושלים, תשפ"ו/2026

קמפוס גבעת רם, ת.ד. 39156, ירושלים 9139101
טלפון: 02-5633356 | פקס: 02-5635040 | www.jpji.org.il

כל הזכויות שמורות. אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאכסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר - כל חלק שהוא מן החומר שבחוברת זו. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בחוברת זו אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמכון למדיניות העם היהודי.

תרגום מאנגלית ועריכה: יהושוע גרינברג
עיצוב גרפי ועימוד: מיה הסר

מסת"ב: 978-965-7880-01-2

תוכן העניינים

5

הקדמה

13

שאלות ותשובות

חמש תשובות קצרות לשאלות גדולות מאוד

17

פרק ראשון

ציונות: עם ישראל נהנה ממדינת ישראל בארץ ישראל

33

פרק שני

החפיפה המרושעת: כיצד הפכה האנטי-ציונות לאנטישמיות החדשה
והחזירה את שנאת היהודים למיינסטרים

49

פרק שלישי

ההתפרצות העולמית של שנאת יהודים: למה עכשיו?

57

פרק רביעי

גבולות ואיזון: כיצד יכולים מבקרי ישראל להימנע משנאת יהודים,
כיצד יכולים תומכי ישראל להימנע מבלבול בין מבקרים לבעלי דעות קדומות

67

פרק חמישי

חיים ליברליים וחלומות ציוניים בעולם שיצא מדעתו

79

אפילוג

ששת הכללים לתגובה לאנטי-ציונות האנטישמית

כשישבתי בחורף 2024 האחרון עם חברה בת ארבעים ומשהו מבוסטון, שסיפרה שבני גילה וילדיה המתבגרים אינם מסוגלים להסביר את האתגרים העומדים בפני ישראל ואת תגובותיה, עניתי: "זה לא היה נפלא אם היו לנו מדריכים קצרים, קולעים וידידותיים למשתמש, לשאלות הגדולות המטרידות אנשים רבים כל כך בנוגע לישראל היום?" הרעיון היה שאנשים יוכלו להיכנס למרכזים קהילתיים, לבתי כנסת ולבתי ספר יהודיים, ולמרחבים לא יהודיים, ולגשת בקלות לספרים לא פוליטיים, מבוססי עובדות ולא פולמוסיים, שגם ישותפו ברשת.

השיחה הזאת הביאה ליצירת "המדריך החיוני ל-7 באוקטובר ולהשלכותיו: עובדות, נתונים, היסטוריה". מאז הוצא לאור על ידי המכון לחקר העם היהודי (JPPI) ביולי 2024 ועודכן לאחר מכן בפברואר 2025, שותף המדריך ברשת 100 אלף העוקבים של המרכזים הקהילתיים היהודיים (JCC) של צפון אמריקה וברשתות רבות של הסוכנות היהודית ושל הפדרציות היהודיות. פדרציית מונטריאול, CJA, הדפיסה 10,000 עותקים, וארגונים, בתי ספר ובתי כנסת הדפיסו והפיצו מאות עותקים נוספים. חברי ועמיתי במכון לחקר העם היהודי, דב מימון, תרגם את המדריך לצרפתית והפיץ מעל 20 אלף עותקים בצרפת, בשווייץ ובבלגיה הודות לקק"ל צרפת ולהסתדרות הציונית העולמית. המדריך תורגם לעברית ויתורגם בקרוב לספרדית. ישנו גם עניין בתרגום לסינית.

בסופו של דבר אנו רואים לנגד עינינו הוצאה לאור של מדריכים בנושאי יחסי ארצות הברית-ישראל, היסטוריה ישראלית והיסטוריה יהודית, ועל איך זה להיות הורה יהודי וסטודנט יהודי היום. פרויקט זה, "המדריך החיוני לציונות, אנטי-ציונות, אנטישמיות ושנאת יהודים", מתאר שתי תופעות מכוננות: הציונות – התנועה הלאומית היהודית שהקימה את ישראל; ולמרבה הצער – השנאה המתמשכת כלפי היהודים וביטוייה המודרניים מימין ומשמאל, ובמיוחד האנטי-ציונות.

לפני שנצלול לחמשת הפרקים המלווים בתיבות עובדות ובתרשימים, אנו מציבים חמש שאלות בסיסיות:

1. מהי הציונות?
2. מהי האנטי-ציונות?
3. במה האנטי-ציונות והאנטישמיות חופפות, במה הן שונות ולמה הן גאות עכשיו?
4. האם כל הפעילים הפרו-פלסטינים ומבקרי ישראל הם אנטישמים?
5. מה יכולים יהודים וציונים לעשות כדי להפחית את השנאה כלפיהם?

לאחר תשובות קצרות להלן, מעמיק מדריך זה בתשובות בפרקים הבאים:

- **פרק א: ציונות** – עם ישראל נהנה ממדינת ישראל בארץ ישראל
- **פרק ב: החפיפה המרושעת** – כיצד הפכה האנטי-ציונות לאנטישמיות החדשה והחזירה את שנאת היהודים למיינסטרים?
- **פרק ג: ההתפרצות העולמית של שנאת יהודים – למה עכשיו?**
- **פרק ד: גבולות ואיזון** – כיצד יכולים מבקרי ישראל להימנע מאנטישמיות וכיצד יכולים תומכי ישראל להימנע מבלבול בין מבקרים לבעלי דעות קדומות?
- **פרק ה: חיים ליברליים וחלומות ציוניים בעולם שיצא מדעתו**
- **אפילוג: ששת הכללים לתגובה לאנטי-ציונות האנטישמית**

המדריך פותח ומסיים בנימה חיובית. זוהי אמירה אידיאולוגית והיסטורית המציבה את השנאה בפרופורציה הנכונה. הפילוסוף האקזיסטנציאליסטי הצרפתי ז'אן פול סארטר טען בספרו "האנטישמי והיהודי", שנכתב מייד לאחר השואה, שהאנטישמי יוצר את היהודי. הציונים אומרים "לא!", היהודי יוצר את היהודי.

ארבע תופעות מפתח מגדירות ספר זה:

הציונות, תנועת השחרור היהודי הלאומי, מכירה ביהודים כעם וכדת ובזכותם להקים מדינה יהודית דמוקרטית במולדתם.

האנטי-ציונות, הדוחה את הלגיטימציה של הלאומיות היהודית, שוללת את הקשרים היהודיים לארץ ישראל ומתנגדת לפרויקט הציוני המרכזי: מדינת ישראל.

האנטישמיות, האובססיה של שונאי יהודים רבים, אידיאולוגיה קונספירטיבית הרואה ב"יהודים", ביהדות, בעם היהודי או ב"מדינה היהודית" את מקור הרע העיקרי בעולם.

שנאת יהודים, הדעות הקדומות הבסיסיות נגד היהודים כיחידים וכקבוצה, המתבטאת לרוב בבוז, באפליה, בהפחדה ובאלימות.

אנו חיים בתקופה מקוטבת. אפילו המאבק שאמור לאחד אותנו נגד שנאת יהודים מפריד בינינו, לעיתים קרובות בהתאם לקווי המפלגות. בדיוק כשפשעי חמאס ב-7 באוקטובר והחגיגות העוקבות ברחבי העולם הראו עד כמה האנטי-ציונות והאנטישמיות מפותלות זו בזו, היה צריך להסתיים הוויכוח המטופש: "מה יותר גרוע, האנטישמיות של הימין או האנטישמיות של השמאל?" יש לנקוט אפס סובלנות כלפי כל צורה של שנאת יהודים וכלפי כל הצורות של קנאות צרת מוחין. אפילו בארצות הברית, המדינה מאירת הפנים ביותר בעולם, הותקפו יהודים באלימות בידי אנשי העליונות הלבנה הימנים בבית כנסת בפיטסבורג ב-2018, בידי הפרוגרסיבים הפרו-פלסטינים של השמאל מחוץ למוזיאון יהודי בווינגטון הבירה ב-2025, ובידי פונדמנטליסט אסלאמי בבולדר שבקולורדו כעבור אחד עשר יום. אלה מייצגים את שלוש התצורות הפופולריות – והקטלניות – ביותר של האנטישמיות היום.

האנטישמיות היא השנאה הגמישה ביותר. זוהי אובססיה סתגלנית להפליא, המחדירה שנאת יהודים לסדרי יום אחרים. כשהדת שלטה בעולם, הנוצרים והמוסלמים שואו יהודים משום שהיו "הכופרים הגדולים"; כשהעולם עבר תיעוש, היהודים היו מודרניים מדי מבחינת השמרנים, שמרנים מדי מבחינת המודרנים, קפיטליסטים מדי מבחינת הקומוניסטים, קומוניסטים מדי מבחינת הקפיטליסטים, וקוסמופוליטים מכדי לתת בהם אמון – עד שהציונות הפכה אותם לאומנים מדי מבחינת האוניברסליסטים. כשהגזענות האאוגנית הייתה באופנה, הנאצים נשבעו לחסל את הגזע היהודי; כשהאנטי-גזענות והאנטי-קולוניאליזם שולטים בשיח הפוליטי והאקדמי, קנאים צרי אופקים מציגים את הציונים, כלומר, הלאומנים היהודים, כגזענים וכקולוניאליסטים. והיום, מבחינת אלה השונאים לבנים, היהודים נהנים מפריבילגיה לבנה, בעוד תומכי העליונות הלבנה טוענים שהיהודים אינם לבנים דיים וצועקים: "היהודים לא יתפסו את מקומנו". שוב ושוב, אף שאנשים חוששים מסוגים שונים של רוע, היהודים נותרים שותפיו של השטן.

שנאת היהודים, המשתנה תדיר, מתעדכנת ומשנה צורה, ניזונה מהנושא החם של היום: אהדה ל"מדוכאים", פרו-פלסטיניות, חרדה ממהגרים ותסכולים של לבנים – או של שחורים. במשך מאות שנים חיברה האנטישמיות בחוכמה בין הדאגה הגדולה של הרגע לפחד ההיסטורי מהיהודים – וכעת, מהמדינה היהודית. בדיוק משום שיש הבדל בין אנטי-ציונים ללא-ציונים, חייבים אנשים חושבים לחשוב היטב: העובדה שכמה קנאים קושרים בין מטרה צודקת להתקפה לא צודקת – על היהדות או על הציונות – אינה מצדיקה את דחיית המטרה, דהיינו, היהודים או המדינה היהודית.

האנטישמיות איננה כוח מיסטי. היא דרך שימושית של שונאי אדם מְזֻנִים שונים לארגן עולם מבלבל. מגוון מטפורות לוכד את הממדים השונים של האנטישמיות: היא "טפיל" בהיותה ניזונה ממארחים שונים כל כך, משמאל לימין; היא "וירוס" או "מגפה" בהיות כל כך מידבקת ופוגעת ברבים כל כך; היא "התמכרות" בהיות השיכרון הצדקני שלה כל כך מציף ויוצר הרגל; היא "סם כניסה" לשנאות אחרות; היא "פלסטית", "משנה צורה" – מטפורות שכבר נעשה בהן שימוש – משתנה תדיר; היא "מצקת" הבוחשת בסיר הזעם הפוליטי ובחוסר היציבות החברתית; אולי, באופן מאיר עיניים מבחינת ההיסטוריונים, היא "מאגר" – הגם אם מזוהם – בריכה תרבותית מלאה האשמות, דימויים ותלונות שאנשים שואבים ממנו כשהם מבקשים למתוח ביקורת על כל דבר יהודי או זקוקים לשעיר לעזאזל.

האנטישמיות היא גם תהליך. אחת עשרה שנה לפני זכייתו בפרס נובל לשלום, ב-1975, זיהה אלי ויזל את המורפולוגיה של השנאה האנטישמית במתקפה נגד ישראל והציונות. "הצעד הראשון בהכנת 'פתרונות' ל'בעיה היהודית' היה ניתוק היהודי מהאנושות", כתב. האשמת ישראל, היהודי הקולקטיבי, בפשע הנתעב של גזענות, החל את תהליך ההחרמה, הדמוניזציה, ואז דה-הומניזציה, שהוליד בשנות הארבעים את אושוויץ. המהגר האמריקאי ליד רומניה, שחשש אז ש"שנאת היהודי הפכה שוב אופנתית", הודה: "אני זוכר ומפחד".

ב-1982, כשמלחמת ישראל בלבנון עוררה נחיל שנאה אנטי-ציוני ואנטישמי נוסף, אישר הפילוסוף הצרפתי ברנר-אנרי לוי את חששותיו של ויזל באומרו שבעדינות, בהדרגה, "דרך מעידות קטנות של משמעות בהיסחפיות האלה של שפה ומילים, הטאבו [של אחר השואה] נשבר". הדמוניזציה של ישראל סייעה לצייר "דיוקן" של היהודים כ"עם מביש, עם שטני [...] העם הנתעב הזה, המתועב אוניברסלית" – וכולם מאמינים שהוא אמיתי.

רובין שפרד, פרשן פוליטי בריטי שלמד באוניברסיטה בלונדון בסוף שנות השמונים ובתחילת שנות התשעים, זוכר שצפה בניסיונות לאסור על קיום אגודות סטודנטים יהודיות תוך שימוש ב"הצדקה" ש"הציונות היא גזענות". כמו ההאשמות בקולוניאליזם וברצח עם היום: "זו הייתה האשמה שהציבה כל בעל נטיות פרו-ישראליות, אפילו קלות, במצב מגננה. היה זה אגרוף מילולי לסנטר. הייתה זו דרך לומר לך להתאים את עצמך לאורתודוקסיה האנטי-ישראלית או שתושמץ".

כמובן, "יהיה זה טיפשי לטעון שכל ביקורת על ישראל מְנַעַת מאנטישמיות", ציין הפרופסור למשפטים מאוניברסיטת נורת'ווסטרן, סטיבן לובט, במהלך התפרצות נוספת של שנאת יהודים בעקבות מעשה טרור ב-2002, "אבל יהיה זה חוסר אחריות להאמין שאף לא אחת מהן כזאת".

בתקופה אשר בה יותר ויותר ליברלים ושמרנים מסרבים להתרועע אלו עם אלו, נאמנויות מפלגתיות מערפלות את הסוגיות. רוב היהודים האמריקאים, למשל, מזהים ביתר קלות

אנטישמיות מהימין מאשר מהשמאל. דבר זה משקף את הרוב הליברלי בקהילה היהודית, ומוחמר על ידי אופיים השונה של השונאים.

הניאו-נאצים אינם מתחבאים: הם צועקים "הייל היטלר" ומכנים את דגל ישראל "דגל היהודונים" לפני שהם שורפים אותו. משפיענים לבנים מהימין התומכים בעליונות הלבנה, כמו ניק פואנטס, אינם מתחבאים: הם מגנים "חתרנות יהודית", מכנים את השואה "גזמה" ופוטרים תיאורים מפורטים של זוועות חמאס ב-7 באוקטובר כ"שקר אחד גדול".

גם האסלאמיסטים אינם מתחבאים: הם אומרים, כמוצא באמנה של חמאס, "מאבקנו ביהודים גדול ורציני עד מאוד". יום הדין לא יגיע עד שהמוסלמים "יילחמו ביהודים ויהרגו אותם". רטוריקה זו עוררה את מוחמד סברי סולימן לצעוק ב-1 ביוני 2025 "שחררו את פלסטין" תוך כדי זריקת בקבוקי מולוטוב ושרפת חמישה עשר מפגינים פרו-ישראליים שהפגינו בשלווה להחזרת החטופים בבולדר שבקולורדו. הוא רצח אישה בת שמונים ושתיים. כשרואיין בידי הרשויות אמר סולימן שהוא רצה להרוג את כל הציונים, וטשטש את ההבחנה בין ציונים, יהודים ומפגינים פרו-ישראליים. מוקדם יותר באותו אביב ביטא זאת סטודנט מאוניברסיטת טמפל בשם מו ח'אן בצורה מפורשת יותר כשהתנגד להשעייתו בעקבות הצבת שלט בבר, שעליו נכתב "לזין את היהודים". ח'אן, שגינה את "העליונות היהודית" וגייס למעלה מ-18,948 דולר בפלטפורמת GoFundMe, התעקש: "השלט הזה לא הרג אף יהודי [...]" אבל התמיכה שלהם בישראל הורגת אלפי אנשים בכל יום".

אנטישמים פרוגרסיבים רבים מעודנים יותר. הם מתחבאים מאחורי רטוריקה של זכויות אדם. עם זאת, רבים מהם חגגו את הרצח ההמוני של יהודים בידי חמאס ב-7 באוקטובר. הם הצדיקו זאת כ"דה-קולוניזציה" או כמאבק נגד "מדכאים", והחרימו עמיתים יהודים.

למרות כל זאת, מסכי העשן הרטוריים שלהם שכנעו חלק מהיהודים ש"הם רק מותחים ביקורת על ישראל". שנה וחצי לאחר תחילת גל שנאת היהודים בעקבות 7 באוקטובר פרסמו כתבי עת כ-*The Atlantic* מאמרים שהמעטו בתופעת האנטישמיות בקמפוסים בטענה שהיא אינה מזיקה. כותבת אחת טענה שהמהומות באוניברסיטאות אך ורק טיפחו "תחושה נרחבת של אי-שיוכות בקרב סטודנטים יהודים", תוך האשמת ממשל טראמפ ב"ניכוס ערמומי, למטרותיו שלו, של אחת העדיפויות הגבוהות ביותר של השמאל הפרוגרסיבי: הגנה על מיעוט ממעשי איבה". לרוע המזל, ליברלים לא ליברליים חוסמים היום את המיעוט היהודי – 2.4% מאמריקה – ומתייגים את היהודים כבעלי "פריוולגיה לבנה", ולפיכך לא כמיעוט אמיתי.

בקצרה, לרוב נדרשת שורת מחץ אחת כדי להפריך שנאת יהודים מצד הימין או האסלאם, אבל יש צורך בפסקאות שלמות כדי לחשוף את מררתו של השמאל. כתוצאה מכך, אף שאנו מגנים את כל סוגי השנאה באופן שווה, "מדריך חיוני" זה מקדיש מחמת ההכרח יותר

מקום לפענוח שנאת היהודים מהשמאל מאשר מהימין. אין בכך כדי לשקף הטיה מצד המחבר – אלא את צביעותם של שונאים מסוימים.

אזהרה שנייה: ספר זה מתמקד לא מעט בשנאה. אבל רוב האזרחים במדינות התפוצה היהודית, בכל דמוקרטיה מערבית, אינם שטופי דעות קדומות נגדם. שימו לב כמה אמריקאים, למן שכנים ועד מנהיגים פוליטיים, העניקו חיבוק לקהילה היהודית אחרי שקיצוני הרג אחד עשר מתפללים בבית כנסת בפיטסבורג ב-2018. שלוש שנים קודם לכן יצאו 3.7 מיליון מפגינים לרחובות צרפת כדי לגנות את הטרור ואת שנאת היהודים אחרי הרציחות ב"שארלי אבדו" ובהיפר כשר. אחרי הטבח בבונדי ביץ' בחנוכה 2025 מיליונים באוסטרליה הדליקו נרות לכבוד חנוכה ולזכר הנרצחים. אין ברוע של יחיד כדי להגדיר אומה, במיוחד כאשר רבים כל כך מתייצבים למען הטוב.

יש צורך בפרופורציה. העולם היהודי, הקהילה הפרו-ישראלית והדמוקרטיות הליברליות ברחבי העולם מתמודדים עם אתגרים רבים. המתקפה של חמאס על ישראל שחררה גלים של שנאה. אבל היהודים אינם חסרי בית, מדינה או הגנה. בניגוד למצב ששרר לפני כמאה שנה, רוב היהודים חיים במדינת ישראל היהודית או בדמוקרטיות חופשיות, מסודרות, המתנגדות מבחינה אידיאולוגית לאנטישמיות, מאירות פנים ליהודים ותומכות בישראל.

כמו "המדריך החיוני הראשון ל-7 באוקטובר" – והאחרים שייצאו לאור – ספר זה הוא מיזם הוצאה לאור משותף עם העולם היהודי. אנו מעודדים ארגונים, קרנות, פדרציות, בתי כנסת ובתי ספר להפיץ, או טוב מכך, להדפיס, את קובץ ה-PDF עם העטיפה, הזמינים שניהם באתר המכון לחקר העם היהודי.

תיעוד מלא התומך במדריך זה אפשר למצוא באתר המכון לחקר העם היהודי: [./https://jpji.org.il/en](https://jpji.org.il/en)

לעותקים נוספים של מדריך זה או לדיון בשיתוף פעולה ארגוני ובמתן חסות, אנא פנו לדוא"ל: info@jpji.org.il

אני אסיר תודה לעמיתיי יוצאי הדופן במכון למדיניות העם היהודי (JPPI), מרכז החשיבה העולמי של העם היהודי, על ההשראה, על ההארה ועל התמיכה. ידידיה שטרן, שוקי פרידמן, איטה אלקלעי, שלמה פישר, נח סלפקוב, אלירן קרסנטי, משה כהן, סם הייד, און לוי ומיה הסר הרימו תרומות גדולות ל"מדריך" – או מתעתדים לעשות זאת! תודה מיוחדת לבארי גלטמן על עריכתו הקפדנית, לטל שמשוני על הגרפיקה המעולה ולדב מימון על הצעותיו המועילות ועל המהדורה הצרפתית המופתית. אני מודה גם לעוזרי מתיו שפירו על כל כשרונותיו.

לזכר הנופלים, ובמיוחד, סמ"ר יוסף מלאכי גדליה בן ה-22, "המלאך מכפר עזה" הגיבור. בהכרת תודה לכל אלה שעשו כמיטב יכולתם כדי להחזיר כמה שיותר בני ערובה בחיים מהגיהינום שבו חמאס כלא אותם ובתקווה לשלום אמיתי ולאותם כבוד והגינות הנהוגים בדמוקרטיית, שרבים כל כך מאיתנו קיבלו עד לא מזמן כמובנים מאליהם.

פרופ' גיל טרוי, ירושלים

ינואר 2026

5 תשובות קצרות לשאלות גדולות מאוד

1 מהי הציונות?

הציונות היא תנועת השחרור הלאומית היהודית. שורשיה בקשר בן שלושת אלפים וחמש מאות השנה של העם היהודי לארץ ישראל. היא נוסדה רשמית בתחילת המאה התשע עשרה. עד 1948 התמקדה הציונות בהקמת מדינה יהודית דמוקרטית בארץ ישראל, המולדת הילידית של היהודים – תוך בנייה מחדש של הגאווה היהודית לאחר אלפי שנים של חוסר בית ודיכוי. כיום, הציונות היא התנועה המגינה על ישראל ועל העם היהודי בעת הצורך תוך בניית ישראל מבחינה קהילתית והיבנות עצמית מחדש כל העת.

הציונות מכירה בכך ש:

- היהודים הם עם לצד היותם מקיימי היהדות, הדת היהודית;
- ארץ ישראל כמולדת היהודית היא מרכיב חיוני של היהדות, של החיים היהודיים ושל בני העם היהודי בכל מקום שבו הם נמצאים;
- לעם היהודי שמורה אותה זכות להקים מדינה בארץ מולדתו כמו כל שאר 192 המדינות החברות כיום באו"ם.

בהתייחס למולדת חדשה-ישנה זו, הציונות היא יותר מתנועה פוליטית: היא מסע רוחני ואידאולוגי המושרש ביהדות, בהיסטוריה היהודית, בערכים היהודיים ובעם היהודי. הציונות היא אבן יסוד בזהות היהודית, במיוחד בהינתן העובדה שהשואה הסתיימה ב-1945 ומדינת ישראל הוקמה ב-1948.

2 מהי האנטי-ציונות?

האנטי-ציונות, כרעיון, דוחה את הציונות ואת הלאומיות היהודית. אף שמבחינה תיאורטית, תיתכן אנטי-ציונות "טהורה" הבוחנת את כל צורות הלאומיות ונזהרת בקפידה מאנטישמיות, התנועה האנטי-ציונית "בפועל" מונעת משנאה אובססיבית לישראל ולציונות. בחריגתה

אל מעבר לביקורת על מעשיה של ישראל היא דוחה את עצם קיומה ומאשימה יהודים בכל מקום על כל דבר שהאנטי-ציונים שונאים במדינה היהודית. האנטי-ציונים מבטלים את הלגיטימיות של זכות הקיום של ישראל ומכחישים את הקשרים ההיסטוריים של העם היהודי לארץ ישראל. באמצע תפיסה חד-צדדית של תביעותיהם הסותרות של היהודים והפלסטינים רוקמת האנטי-ציונות שלוש עלילות דברים.

ראשית, האנטי-ציונים מציגים את ישראל כ"מדינה קולוניאליסטית". שלילת הקשר בין שלושת אלפים וחמש מאות השנה של העם היהודי למולדתו היא מתקפה על ההיסטוריה. "רצח היסטוריה" זה דוחה במרומז גם את הנצרות, המוקירה את ישו, יהודי שהילך ברחבי ארץ ישראל לפני אלפיים שנה. ביטול הלגיטימיות של ישראל מצדיק כל מתקפה עליה, ללא קשר לאכזריותה.

שנית, האנטי-ציונים מגדירים את הציונות כ"גזענות", ואת ישראל, כמדינת "אפרטהייד". השלכת השנאה על בסיס ביולוגי, שהעולם מתעב בצדק, ממסגרת באופן כוזב סכסוך לאומי כגזעני: למעשה, הן הפלסטינים הן היהודים יכולים להיות בעלי גוון עור כהה או בהיר. ישראל, בניגוד למשטר האפרטהייד בדרום אפריקה, מעולם לא הגדירה אנשים על פי הגזע הביולוגי שלהם. דרום אפריקה אכפה פעם 148 חוקים שאפיינו בני אדם על פי הקטגוריות הבאות: "ילידים" – כלומר, שחורים; "צבעוניים"; "אסיאתיים" או "לבנים".

לבסוף, האנטי-ציונים מתייגים את היהודים ואת הישראלים כ"מדכאים". האשמה זו מתעלמת מהיות ישראל דמוקרטיה וממעטה שוב ושוב באלימות שהטוריסטים האנטי-ציונים מפגינים כלפי יהודים, כלפי ישראלים וכלפי עוברי אורח. האנטי-ציונות, שהיא עמדה אידיאולוגית ותנועה פוליטית, מזינה את התנועה הפרו-פלסטינית. אולם לא כל פלסטיני או כל תומך במדינה פלסטינית הוא אנטי-ציוני.

3. כיצד האנטי-ציונות והאנטישמיות חופפות זו את זו, כיצד הן נבדלות זו מזו ומדוע שתיהן צוברות כעת תאוצה?

האנטישמיות היא תיאוריית קונספירציה ושנאה אובססיבית המגזימה בתיאור מרכזיותם ורשעותם כביכול של היהודים ושל כל דבר יהודי – העם היהודי, המסורת והערכים היהודיים, המוסדות היהודיים, וישראל, המדינה היהודית. השנאה הלא-מידתית מובילה לעיתים קרובות לדמוניזציה, לדה-לגיטימציה ולסטנדרטים כפולים (double-standards) – שלוש ה-D של נתן שרנסקי. האנטי-ציונים אינם בהכרח אנטישמים. עם זאת, נטל ההוכחה על ההבחנה בין השניים מוטל על האנטי-ציונים, לא על מושאיהם. אכן, ישנם הדוחים כל

לאומיות, ומיעוט שולי של יהודים דוחה את הלאומיות היהודית. אולם "אנטי-לאומנים" שאינם דוחים באמת את הלאומיות עקב תמיכתם בלאומיות הפלסטינית תוך גינוי הלאומיות היהודית – או יהודים אנטי-ציונים המעניקים תוקף להשמצות האובססיביות של שונאי ישראל – צריכים ליטול אחריות על העידוד שהם מעניקים לשונאי היהודים. כפי שהודה נשיא הרוארד לשעבר, לארי סמרס, לפעמים זו איננה אנטישמיות "מכוונת", אבל עדיין יש לה השפעות מזיקות, בפרט היום. רוב האנטי-ציונים נשענים על יסודות האנטישמיות המסורתית. בימי הביניים, השונאים כיוונו את שנאתם "ליהודי"; השונאים האנטי-ציונים של היום מכוונים את שנאתם ל"מדינה היהודית". הקיצונים הימנים מוציאים את שנאתם ל"יהודים" על יהודים בודדים, והאנטי-ציונים מהשמאל הקיצוני מוציאים גם הם את שנאתם ל"מדינה היהודית" על יהודים בודדים. ההיסטוריון רוברט ויסטריך כינה את שנאת היהודים "השנאה מאריכת הימים ביותר". זוהי גם השנאה הפלסטית ביותר: ניתנת לעיצוב, מלאכותית ולעיתים קרובות רעילה, מתפרצת כאשר הליברליזם והדמוקרטיה דועכים והמחשבה הטוטליטרית מתפשטת. האובססיביות שלה, הארס, האלימות וההגזמות בנוגע לכוחם, לרשעותם ולחוסר יושרם של היהודים הפכו את האנטי-ציונות ה"יישומית" הזאת ל"אנטישמיות החדשה", הנצר האחרון למחלה עתיקה, ההופכת אלימה ומידבקת יותר ככל שתדמיתה הציבורית של ישראל נתונה לביקורת בינלאומית גוברת.

4. האם כל הפעילים הפרו-פלסטינים ומבקרי ישראל הם אנטישמים?

ברור שלא. ככל המדינות, גם ישראל נוקטת צעדים נכונים וצעדים שגויים. יש בה אנשים טובים ורעים. ישנם פעילים פרו-פלסטינים המבקרים את מדיניות ישראל בלי לפגוע בלגיטימיות שלה ובלי להוציא דיבה על היהודים. יתרה על כך, ציונים ליברלים רבים מאמינים בכך שחלומם הציוני לא יתגשם עד שתוקם מדינה פלסטינית שתחיה בשלום לצד המדינה היהודית. מכיוון שישראל היא דמוקרטיה דינמית, ישנם בה פטריוטים רבים המותחים ביקורת על ממשלתם ותומכים בשאיפות הלאומיות הפלסטיניות. לפיכך, מתיחת ביקורת על ישראל או תמיכה בפלסטינים אינן בהכרח אנטישמיות או אנטי-ציונות. אבל שונאי ישראל הפרו-פלסטינים ממשיכים לטשטש את ההבדל בין השתיים. הם משלבים ביניהן כשהם תוקפים בתי כנסת ובתי ספר יהודיים, מכים יהודים החובשים כיפות או אומרים לסטודנטים יהודים: "ציוני טוב הוא ציוני מת". הפרו-פלסטיניות והאנטישמיות מחזקות זו את זו כאשר התנועה הפרו-פלסטינית מריעה למחבלי החמאס הצועקים "אד'בח אל יאהוד" – שחטו את היהודים. ה-BBC הכיר במשתמע בגזענות שבקריאה ערבית ידועה זו בתרגומה השגוי בסרט תיעודי כ"הרגו את הישראלים" – כאילו קריאה זו

אינה גרועה דייה. יותר מדי פלסטינים ותומכיהם הפכו את הזיהוי בין הביקורת על ישראל והתמיכה במטרה הפלסטינית, לבין מגפת שנאת היהודים השוררת כיום, קל מדי.

5. מה יכולים היהודים והציונים לעשות כדי להפחית את השנאה כלפיהם?

כשבוחנים זאת בסקירה היסטורית אפשר לראות שיוזמות מסוימות הצליחו לצמצם את הדעות הקדומות, החל בפעולות התנועה לזכויות האזרח נגד הגזענות כלפי שחורים, עבור דרך התנועה לשחרור האישה וכלה בציונות עצמה – אשר לצד ההלם העצום שגרם רצח ההמונים הנאצי דחקה לשוליים את רוב השונאים במערב במשך עשרות השנים שלאחר השואה. עם זאת, השאלה מאשימה באופן לא הוגן את הקורבן. היא רומזת לכך שהיהודים או הציונים הם האחראים לדמוניזציה הנוכחית של ישראל, של היהודים ושל הציונים. שונאי היהודים הם האחראים לשנאת היהודים, לא היהודים. היהודים אינם אמורים להיות מותקפים בשום זמן ובשום מקום עקב היותם יהודים. והתגובה הטובה ביותר לאנטישמיות של ימינו היא גאוה יהודית וציונית – לצד מחויבות רבה יותר בקרב יהודים ולא-יהודים להגן על הליברליזם, על הדמוקרטיה ועל ההגינות הבסיסית. אנו זקוקים לאפס סובלנות כלפי חוסר סובלנות בכל החזיתות – ולסובלנות רבה יותר כלפי חילוקי דעות פוליטיים בין אזרחים בכל דמוקרטיה. שנאת יהודים, על כל גילוייה, כמו כל סוג של דעה קדומה, היא מתקפה טוטליטרית על הנורמות הדמוקרטיות – ומאפיינת תפקוד לקוי עמוק במישורים החברתי, הפוליטי והתרבותי.

ציונות: עם ישראל נהנה ממדינת ישראל בארץ ישראל

הציונות: תנועה שנולדה שלוש פעמים

"להיות עם חופשי בארצנו, ארץ ציון, ירושלים". שורה אחרונה זו של "התקווה" מסיימת את ההמנון הלאומי היהודי – או שמא את ההמנון הלאומי הישראלי? התשובה היא: "כן, את שניהם". הערפול הזה מספר את סיפור העם היהודי, הציונות, התנועה הלאומית היהודית וישראל. המולדת הלאומית היהודית, ישראל, היא גם מדינה יהודית-דמוקרטית המבטיחה שוויון זכויות ל-20% מאזרחיה שאינם יהודים.

היהודים גורמים לבלבול. לו היו המאמינים ביהדות, דת העם היהודי, יוצרים יהודיות ומקמים את המדינה היהודית-דמוקרטית של יהודה, לא היו אויביהם יכולים לומר: "אני אוהב יהודים אבל שונא את יהודה ואת היהודיות". היה זה כמו לטעון: "אני אוהב איטלקים, אבל אני שונא את איטליה, את האוכל האיטלקי ואת השפה האיטלקית".

אבל זה טבעה של היסטוריה. צצו מילים שונות. הדת היהודית רואה בישראל, הארץ המובטחת, את בית הגידול של אבות העם היהודי ואת המרכז הנצחי שלו. במהלך המאות הפך ציון – הר מרכזי בירושלים, בירת העם היהודי בת שלושת אלפי השנה – סמל מרכזי של העם היהודי. זו הסיבה לכך שהתנועה להקמת המדינה היהודית, שהתהוותה בסוף המאה התשע עשרה, קראה לעצמה ציונות. ב-1948 הכריז דוד בן-גוריון, ראש הממשלה הראשון של המדינה היהודית שהוקמה מחדש, על הקמת המדינה החדשה – ישראל.

ועדיין, יש לראות את הציונות כתנועה שנולדה שלוש פעמים.

תיבת עובדות | מהי ציונות

תנועת השחרור הלאומי היהודי, הציונות, מתבססת על שלושה רעיונות יסוד:

מדינת ישראל
ליהודים שמורה הזכות
להקים מדינה באותה
מולדת

ארץ ישראל
ליהודים קשר
למולדת מסוימת

עם ישראל
היהודים הם עם, נוסף
על כך שהם חולקים את
האמונה היהודית

הציונות היא גם ביטוי מרכזי של ערכים יהודיים ושל חזון המושרש בדנ"א של היהדות. הציונות היא אברהם ושרה הנוודים בארץ, משה ומרים המתגעגעים לארץ, ומשה דיין וגולדה מאיר הגואלים את הארץ. הציונות היא יהודים המעלים את זכר "ארץ זבת חלב ודבש" באכילת תפוחים בדבש בראש השנה, שוברים כוס תחת החופה לזכר שני בתי המקדש שחרבו ושרים "לשנה הבאה בירושלים" בסדר פסח.

עד 1948, מטרתה המרכזית של התנועה הציונית הייתה הקמת מדינה יהודית תוך יצירת יהודי חדש שיהיה חזק, גאה וחופשי. מאז 1948, מטרת הציונות היא הגנה על המדינה היהודית הדמוקרטית של ישראל ועל העם היהודי כשהדבר נדרש, אבל המשך בנייה, ההיבנות ממנה והחלום, לנצח.

היהודים גורמים לבלבול: הציונות יכולה להיקרא יהודיות במקום להיקרא על שם הר בירושלים, הר ציון; ישראל יכולה להיקרא יהודה במקום להיקרא על שם ארץ ישראל. היה קשה אז לטעון: "אני שונא רק את יהודה ואת היהודיות, לא את היהודים...".

הגדרת הציונות כ"קולוניאליזם" שוללת את קשריהם העמוקים של היהודים לארץ ישראל; הגדרת הציונות כ"גזענית" או כבעלת מדיניות "אפרטהייד" הופכת במרמה את העימות הלאומי בין הישראלים לפלסטינים למאבק גזעני.

לא-יהודים התומכים בישראל ובעם היהודי יכולים להיות ציונים שעה שאזרחים ערבים ויהודים של מדינת ישראל שאינם מאמינים בכך שהמדינה היהודית היא גם פרויקט משותף של העם היהודי יכולים להיות ישראלים טובים בלי להיות ציונים.

לידתה הראשונה של הציונות: שורשים תנכיים,

ארכיאולוגיים וקיומיים עמוקים

תחילה, בתנ"ך, אברהם ושרה מעצימים את מסעם הדתי אל היהדות במעבר למולדת היהודית, ארץ ישראל, בנקודת זמן מסוימת בין 2100 ל-1900 לפנה"ס. זינוק זה פותח את מסעו של העם היהודי אל ההיסטוריה. מאז ואילך, בכל פעם שהם – ואבותיהם – עזבו את ביתו של העם היהודי, הם החשיבו את עצמם ב"גלות". כעבור ארבעת אלפים שנה, גם אחרי מאות שנים שבהן רוב היהודים, אך לא כולם, נפוצו ברחבי העולם, בכל פעם שהיהודים מתפללים, בכל מקום שבו הם חיים, הם פונים לכיוון ציון.

במקורה הייתה היהדות קשורה קשר הדוק לארץ. היהודים נהגו לעבוד את האל באמצעות קורבנות חקלאיים, במיוחד בבית המקדש בירושלים. גם כשהיהדות הפכה מופשטת יותר, גם כאשר כובשים גירשו את היהודים, הארץ נותרה מרכזית ליהדות מבחינה תיאולוגית, ולעם היהודי, מבחינה סמלית. התלמוד מלמד: "כל השוכן בארץ ישראל, עוונותיו מחולין".

אף שהעם היהודי סבל בעבודות מצרים, הוא שגשג שלוש מאות שנה מאוחר יותר, בסביבות אלף לפנה"ס, כשהוא נהנה מנגינת הנבל, מכתובת המזמורים ומהכריזמה של דוד המלך. דוד העניק לעם היהודי את המתנה הנצחית: ירושלים, בירתם.

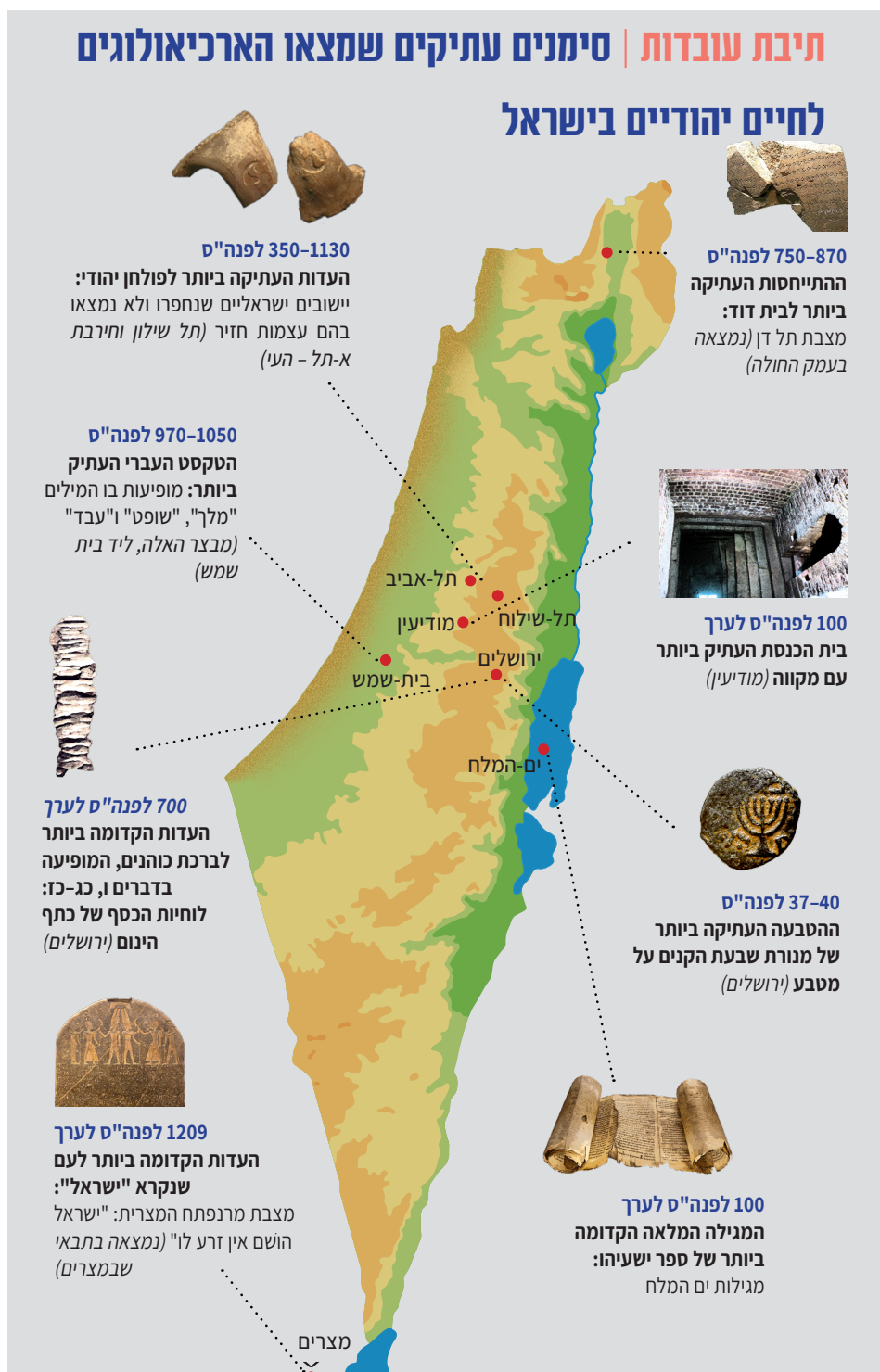
בבניית בית המקדש הראשון שם איזן בנו של דוד, שלמה, בין הכוח הפוליטי לכוח הרוחני של היהודים. בחברה החקלאית הפשוטה רומם בית המקדש השני את רוחם של האנשים. גובהו בימי הורדוס, ארבעים וחמישה מטר, הוא כמעט כגובה הבית הלבן של ימינו. בשלושת הרגלים – פסח, שבועות וסוכות – התכנסו יהודים מכל קצוות תבל, מגשימים בכך את חזון התורה.

כיום, כשהיהודים מתפללים את תפילת יום הכיפורים או מנענעים את הלולב כמִצְוָה בוויקרא כג, מ, או מסיימים את סדר הפסח בשירת "לשנה הבאה בירושלים", הם מסמנים את הקשר שלהם למולדת אחת – ישראל.

ממצאים ארכיאולוגיים מאשרים את קיומם של חיים יהודיים בישראל. בקמץ בן 2,700 שנה, שנמצא בירושלים, כתובה ברכת כוהנים, המופיעה בספר במדבר ו, כג–כז: "יברך ה' וישמרך..."; מטבע שמוטבעת בו מנורת שבעת הקנים, שנמצא במגדל שבגליל, מתוארך לתקופת בית המקדש השני, לפני אלפיים שנה; מגילות ים המלח כוללות יריעות קלף בנות אלפיים שנה, בהן קטעים מן התנ"ך ותפילין. תושבי כפר מסוימים מתקופת הברזל 925 – 586 לפנה"ס, תקופת ממלכות ישראל ויהודה – לא הותירו עצמות חזיר לעוסות, בניגוד לשכניהם. בכך הופכת ההימנעות מאכילת חזיר, השמירה על חוקי הכשרות, לטקס היהודי העתיק ביותר שזכה לאישור מצד ארכיאולוגים חילונים.

תיבת עובדות | סימנים עתיקים שמצאו הארכיאולוגים

לחיים יהודיים בישראל

הממצא המרשים ביותר הוא שריד בית המקדש, הכותל המערבי בן אלפיים השנה. יותר מעשרה מיליון בני אדם מבקרים מדי שנה בחומת בית המקדש השני בירושלים. סמוך לשם, בעיר דוד, חשפו ארכיאולוגים את "דרך עולי הרגל" אשר בה פסעו המאמינים בחגים. מטיפים כמו ישו מנצרת ניצבו כפי הנראה לאורך הדרך והשתמשו במדרגות האבן שלה כבמות.

הארכיאולוגים גילו גם עדויות להרס שני בתי המקדש. חתיכת עץ חרוכה בת 1,955 שנה, לצד פגיונות ומטבעות, מעידים על האסונות שהנחיתו הבבלים על היהודים – בעלי הריבונות לשעבר – בשנת 586 לפנה"ס, והרומאים, בשנת 70 לספירה. היהודים עדיין מסיימים את טקס החופה בשבירת כוס, המסמלת את חורבן ירושלים, הרודף עדיין את חיי היהודים אפילו ברגעים המשמחים ביותר.

גלות בבל ארכה ארבעים שנה; הכיבוש הרומי התברר כעמיד יותר. בשנת 132 לספירה שינה הקיסר אדריאנוס, כעלבון ליהודים לאחר מרידות רבות מדי, את שם הארץ ל"סוריה פלסטינה". ירושלים הפכה ל"איליה קפיטולינה". כשהאימפריה הרומית הפכה לאימפריה הביזנטית הנוצרית הפכה ירושלים יעד פופולרי לכיבוש. המוסלמים, הצלבנים, הממלוכים והעות'מאנים באו והלכו. אף שיהודים רבים הוגלו לרחבי העולם, חלק מהם נותרו במולדתם, במיוחד בארבע הערים הקדושות של ישראל: ירושלים, חברון, צפת וטבריה.

במהלך גלותו נותר העם היהודי עם נבדל, ששכן לעיתים קרובות בגטאות, שמר על חוקיו, כיבד את מנהיגיו ודאג לענייו. הבוז של הנוצרים ושל המוסלמים בודד את היהודים – בעוד היהודים תקשרו אלו עם אלו ברחבי העולם באמצעות מסחר, קשרי משפחה והוראות רבניות. ובכל מקום שבו שהו המשיכו היהודים לשאת את עיניהם אל ציון וחלמו על גאולה.

הציונות מונעת אפוא על ידי כוחות קינטיים חיוביים המעצבים את הזהות היהודית ואת הצורך להיות עם חופשי במולדת לאחר אלפי שנות סבל. מתוך כמיהה לשוב המשיכו היהודים להתפלל לכיוון ארץ מולדתם. לאורך אלפי השנים הגיעו חלקם לארץ המובטחת. עם זאת, התנועה הציונית נזקקה לאתחול מחדש מעבר להולדתה התנכית ולכישלונותיה בימי הביניים.

לידתה השנייה של הציונות: הגדרת הלאומיות

בתחילה, במאות השמונה עשרה והתשע עשרה שחררו הנאורות והאמנציפציה חלק מהיהודים מגטאות אירופה. אולם היהודים נשדדו על ידי המודרניות. הקבלה לחברה ה"נאורה" הייתה כרוכה בדרך כלל בהסתרת זהותך היהודית.

תנועת הרפורמה היהודית, שנוסדה בגרמניה בראשית המאה התשע עשרה, עוררה ויכוח

סוער סביב השאלה כיצד נכון לקיים את המודרניזציה. בתחילה הרחיקו היהודים הרפורמים את עצמם מחלק מהיסודות המסורתיים של העמיות ושל המולדת. שלושה עשורים לאחר מכן התחייבה התנועה הקונסרבטיבית לבסס את השינויים שתבצע על תהליך היסטורי ואבולוציוני יותר. בינתיים הכתירו היהודים האורתודוקסים את עצמם כמתנגדים החריפים ביותר לשינוי. מאז הצטרפו זרמים ופלגים אידיאולוגיים אחרים לדיון מתמשך זה, בן מאתיים השנה.

תוך התבוננות באיטלקים המעצבים תודעה איטלקית, בבריטים היוצרים את הממלכה המאוחדת ובאמריקאים המפתחים לאומיות ליברלית-דמוקרטית עדכנו חלק מהיהודים את התודעה הלאומית היהודית המסורתית.

ואז הפכה המודרניות את הבטחותיה שלה והתירה את הרסן לגלים של שנאת יהודים. הפוגרומים ברוסיה בשנים 1881–1882 ועליית לאומנים פופוליסטים אנטישמים באוסטריה, בצרפת ובגרמניה עוררו כמה יהודים לעבור לפלשתינה. רוב המהגרים היהודים ממזרח אירופה פנו לאמריקה. הוגים החלו לנסח חזון לאומי יהודי.

יהודי מזרח אירופה חשו פחות נבגדים משום שציפיותיהם היו נמוכות יותר – שום מודרניסט לא הבטיח להם נאורות. פחות יהודים בארצות המוסלמיות והערביות מרדו ברבנים, התבוללו או ניסו להשתלב באמצעות ריקון יהדותם מממדיה הלאומיים והעמיים. לכן טוענים חוקרים רבים שיהודי הארצות המוסלמיות והערביות "נולדו ציונים".

קבוצה קטנה ואמיצה של הוגים ופעילים יהודים אירופים שימשה כחלוצה אידיאולוגית בקידום לאומיות יהודית ליברלית-דמוקרטית מודרנית שהתבססה על המחויבות המקראית לזהות המתמקדת בארץ. מבחינה מעשית, התנועה הציונית התגבשה עם תום המאה התשע עשרה.

ב-1878, עוד קודם לפוגרומים, הקימו יהודים דתיים את פתח תקווה – היישוב החקלאי היהודי המודרני הראשון בפלשתינה. חברי ביל"ו, שהיו נחושים בדעתם לעבד את אדמת ארץ הקודש, הגיבו ב-1882 בתקווה לייאוש שגרמו הפוגרומים. תוך עדכון ההצהרה היהודית המונותאיסטית הם הכריזו: "שמע ישראל! ה' אלהינו ה' אחד, וארצנו ציון היא תקוותנו היחידה".

ב-1890 העניק המורד האנטי-דתי הווינאי נתן בירנבאום שם לתנועה ותיקה-חדשה צומחת זו. הקואליציה של ארגוני יהודי רוסיה שלאחר הפוגרומים קראה לעצמה "חובבי ציון", ולעיתים, "חיבת ציון". בירנבאום תרגם זאת לגרמנית כ"ציוניזמוס", שהפך ל"ציונות".

לידתה השלישית של הציונות: הרצון במדינה

בשנת 1897 העז עיתונאי, עורך דין לשעבר ומחזאי מתוסכל בן שלוש ושבע להזמין מאתיים ושמונה נציגים לקונגרס ציוני בשווייץ. באוגוסט אותה שנה ייסד תיאודור הרצל בבאזל את התנועה הציונית הרשמית מתוך שאיפה להקים מדינה יהודית בפלשתינה. שלושת עמודי התווך של הציונות – ארץ ישראל לעם ישראל, שיקים את מדינת ישראל – היו הבסיס לתנועה שהפכה להצלחה יוצאת דופן.

הרצל, שהשתמש בקונגרס כדי לעצב את חזונו האידיאלי – "אלטנולנד" – ארץ ישנה-חדשה, ייסד תנועה כפולת פנים. הציונות הוקירה את העבר העשיר של היהודים תוך שהיא מפנה אותם לעתיד. עשרות שנים לפני שמדעני המדינה גילו את כוחו של ה"פלורליזם" הוא הזמין נציגים שייצגו מגוון של אידיאולוגיות יהודיות, למן הדתיות ועד לחילוניות. שבעים וארבע שנה לפני שנשים קיבלו את הזכות להצביע בבחירות הפדרליות בשווייץ העניק הקונגרס הציוני בבאזל לנשים שהיו צירות זכות הצבעה שווה והזדמנויות להנהגה. למן ההתחלה חתרה תנועה יהודית-דמוקרטית זו להקמת מדינה יהודית-דמוקרטית. המסורות היהודיות של הציונות העניקו לה זהות; אופייה הדמוקרטי הניע בסופו של דבר את ההמונים היהודים ויצר "יהודי חדש" שיביא אותה לכלל פעולה.

ישראל הוקמה ב-1948 והצטרפה לגל הפוסט-קולוניאלי של המדינות החדשות שנוסדו לאחר מלחמת העולם השנייה. אולם רוב המושבות לשעבר באפריקה ובאסיה הפכו לדיקטטורות. הציונות שחררה את עמה לחיות בארצו וליהנות מחופש אזרחי דמוקרטי ומזכות הצבעה.

למרות יכולתה המרשימה לשנות את ההיסטוריה והתמקדותה המדהימה בהקמת מדינה יהודית בפלשתינה היו בתנועה הציונית תמיד יריבויות פוליטיות עזות וויכוחים סוערים. צמחו שש אסכולות שונות של מחשבה ציונית, שהעימותים ביניהן עדיין מתהדהדים בפוליטיקה הישראלית של ימינו.

1. הציונות הפוליטית של תיאודור הרצל הדגישה הקמת מדינה יהודית-דמוקרטית שתתקבל על ידי הקהילה הבינלאומית.

2. הציונות הסוציאליסטית של דוד בן-גוריון הוסיפה ממד שוויוני וידידותי לסוציאליזם, והיא משמשת השראה לניסיונות בני ימינו לשלב אידיאולוגיות שונות עם ערכי הליבה הציוניים.

3. **הציונות הרוויזיוניסטית של זאב ז'בוטינסקי** שילבה מחויבות לליברליזם ולאינדיווידואליזם עם רצון חסר סבלנות להקים מדינה מייד עקב העלייה בשנאת היהודים באירופה. שורשי אומת הסטרט-אפ של היום נעוצים בליברליזם של ז'בוטינסקי.

4. **הציונות הדתית של הרב אברהם יצחק הכהן קוק** העניקה אישור מחדש לקשרי התנועה היהודית הלאומית לתנ"ך ולזיקה המיסטית של היהודים לארץ.

5. **הציונות התרבותית של אחד העם** טיפחה התחדשות לשונית, אומנותית, ספרותית ומוזיקלית שהזינה את התחייה הלאומית. יהודים מכל רחבי העולם יונקים השראה והעצמה ממולדתם המתחדשת.

6. **ציונות התפוצות של הנריאטה סאלד** פיתחה, במיוחד בארצות הברית, ציונות פילנתרופית שכוונה לתמיכה ויישבה בין פטריוטיות אמריקאית ללאומיות יהודית.

כיום, הזהות הציונות מאחדת את היהודים בכל העולם בתגובה למשבר המודרני של "אנומיה" – בדידות, תלישות וחוסר תכלית. הציונות משרישה ביהודים נרטיב בן שלושת אלפים וחמש מאות שנה של שיבה לארצם, לשורשיהם ולמסורתם תוך בניית קהילה דמוקרטית צופה פני עתיד.

הציונות היום: היות, השתייכות, התהוות

הציונות היא שם עצם ופועל. כשם עצם, היא התנועה שהקימה את מדינת ישראל ב-1948. מאז, זוהי התנועה המגינה על ישראל ועל העם היהודי בעת הצורך, אך גם, בהתמדה, בונה את ישראל, נבנית ממנה ומגשימה חלומות אישיים וקהילתיים. חלקו השני של המשפט הקודם הופך את הציונות לפועל, המתאר לא רק תהליך הווה אלא גם תהליך התהוות: מהיהודי החלש, חסר הבית, הנרדף, ליהודי החזק, המושרש, הדמוקרטי, החוזר להיסטוריה; מהיהודי החושב והמאמין בגלות ליהודי החושב, המאמין והפועל של היום, בכל מקום שבו יהודים חיים, המביע טווח נרחב של אמונות דתיות ופוליטיות תוך שיתוף מחויבות בלתי-מתפשרת לעם היהודי ולמדינה היהודית.

לפני 1948 נאלצה הציונות לשכנע אחרים – כולל יהודים רבים בתחילה – בשלוש הנחות ציוניות. ראשית, מכיוון שהיהודים הם עם, לא רק בני אותה דת, יש להם זכות לאומית להקים מדינה; שנית, ישנו רק מקום הגיוני אחד להקמת מדינה זו; שלישית, היהודים זקוקים למדינה יהודית כדי לשים קץ לסבל היהודי תוך קיום היהדות והחייאת העם היהודי. שלושה עשורים לפני שהפך לנשיא הראשון של ישראל התעקש חיים ויצמן על כך שהעם היהודי "מעולם לא ביסס את התנועה הציונית על סבלו של העם היהודי". תחת זאת, "הבסיס

לציונות היה ונשאר עד היום כמיהת העם היהודי למולדת, למרכז לאומי ולחיים לאומיים".

כשאריסטוקרט בריטי הקשה: "למה אתם היהודים מתעקשים על פלשתינה כשיש כל כך הרבה מדינות לא מפותחות שבהן תוכלו להתיישב בנוחות רבה יותר?" ויצמן – אומן התשובות השונות של הציונות – השיב: "זה כמו לשאול אותך למה נסעת עשרים קילומטר כדי לבקר את אימא שלך ביום ראשון האחרון כשברחוב שלך מתגוררות כל כך הרבה נשים מבוגרות".

עם זאת, בעולם היהודי התנהל ויכוח עז בנוגע לציונות. בעוד חלק מהאנטי-ציונים הדתיים והחילונים הקיצונים דחו את רעיון הלאומיות היהודית, יהודים לא ציונים רבים היו פשוט ספקנים. חלקם פקפקו בסיכויים להקים מדינה בת קיימא; אחרים חששו מהאשמה ב"נאמנות כפולה" בבתיאם הרחק מהמולדת; רבים הגדירו את היהדות כדת והתייחסו לציונות כאל תופעה שולית ואידיוסינקרטית. כיום, הרוב המכריע של היהודים הם ציונים.

אימי השואה, שאחריהם הגיעה ההצלחה המדהימה של הקמת המדינה היהודית וההגנה עליה, שינו את השיח היהודי כמו גם את המפה היהודית. היהדות הרפורמית עברה שינוי דרמטי. היא הפכה להיות ציונית ואימצה את העמיות ואת המדיניות. ב-1949 התפעל הרב ארתור הרצברג במגזין *Commentary* מכך שהציונות הצליחה גם "להשיג [...] אחדות דעים מפתיעה בנוגע אליה בדעת הקהל היהודית". מ-1945 עד 1948 "שררה סביב הציונות אווירה משכנעת של מסע צלב מוסרי שבו השתתפו כל יהודי העולם".

כיום, כעבור כמעט שמונים שנה, התמיכה בישראל וההזדהות עם הציונות הפכו לעמדה המקובלת בקרב רוב היהודים. למעלה מ-80% מהיהודים האמריקאים תומכים בישראל, ואילו בקהילות בצרפת, באוסטרליה ובמדינות אחרות, האחוזים גבוהים אף יותר. עם זאת, בארצות הברית ובבריטניה יש מספר גדול והולך של רבנים, פרופסורים ומנהיגים קהילתיים לא-ציונים. הם אינם אנטי-ציונים או אנטישמים, אלא רואים בחיים היהודיים בתפוצות דרך סבירה יותר לממש את הערכים היהודיים ולשמור על קיומם של היהודים. רובם אינם תומכים במדינת ישראל המודרנית מבחינה אידיאולוגית, אבל אינם מטילים ספק בזכותה להתקיים. יש בכך אירוניה – מעטים הציונים כיום השוללים את התפוצות כפי שעשו רבים לפני עשרות שנים; אולם כמה מההוגים והפעילים המובילים בתפוצות מצדיקים את עצמם כיום על ידי שלילת ציון.

ארבעה נתיבים להיסטוריה הציונית המודרנית: הענקת לגיטימציה למדינה, בנייתה, אכלוסה, ואז הגשמת החלום

במאה העשרים, הציונים ביקשו הכרה בינלאומית, הקימו תשתית למדינה, אכלסו אותה באזרחים, ואז ביקשו להגשים את החלום הציוני. מבחינה דיפלומטית, תאריכי המפתח מתחילים בהצהרת בלפור ב-1917, כאשר בריטניה הכירה בצורך ב"בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה", נמשכים בוועידת סן רמו ב-1920, שהכירה בזכויות היהודים בפלשתינה, מגיעים לשיאם במנדט הבריטי על פלשתינה מטעם חבר הלאומים ב-1922, ומסתיימים בהחלטת האו"ם 181 ב-1947, אשר בה אישרה הקהילה הבינלאומית את הציונות והכירה בזכות היהודים ל"מדינה יהודית" במולדתם.

היהודים לא היו זקוקים להכרה בינלאומית בזכויותיהם ההיסטוריות על הארץ – אבל היא סייעה להם. האו"ם הפך את הציונות לאחת התנועות הלאומיות הלגיטימיות ביותר, בניגוד לקמפיין הדה-לגיטימציה הבינלאומי המתנהל כיום.

אולם תהליך בניית המדינה הפנימי היה חשוב מההכרה החיצונית. הציונים יצרו מסגרות ומוסדות – החל בהחייאת השפה העברית וכלה בפיתוח תנועת פועלים חזקה. משמעות הישגים אלה הייתה שכשהמדינה הוקמה באופן רשמי במאי 1948, "הישראלים" החדשים לא נאלצו להתחיל מאפס. הם היו בשיאו של תהליך, לא בתחילתו. ישראל הוקמה כדמוקרטיה בעלת כלכלה קפיטליסטית דייה כדי לאפשר קניין פרטי ויזמות חופשית אבל סוציאליסטית דייה כדי לשמור על חוזקה של המדינה ועל ריכוזיות כלכלתה, במיוחד בעשורים הראשונים.

גל מהגרים אחר גל מהגרים חיזקו את האוכלוסייה היהודית הקטנה ששימרה את הנוכחות היהודית בארץ ישראל מאז התקופה הרומית. ככל שהקהילה היהודית בפלשתינה צמחה ושגשגה והבריטים העבירו אותה תהליך של מודרניזציה החלו גם הערבים לנהור אליה. אם לפני 1841 היו בה מאתיים עד שלוש מאות כפרים ערביים, במאה הבאה הוקמו עוד חמישים או שישים. בסך הכול, בין מפקד האוכלוסין של 1922 לזה של 1931 זינקה האוכלוסייה ב-36.8%. האוכלוסייה המוסלמית גדלה ב-28.6%. האוכלוסייה היהודית כמעט הוכפלה.

תיבת עובדות | הכרת הקהילה הבינלאומית בזכות היהודים

למולדת

- 2 בנובמבר 1917 הצהרת בלפור: "ממשלת הוד מלכותו רואה בעין יפה הקמת בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל...".

- 25 באפריל 1920 הצהרת סן רמו: הוועידה הבינלאומית מטילה על בריטניה את האחריות "להגשמת ההצהרה שממשלת בריטניה פרסמה ביום 2 בנובמבר 1917 ושנתקבלה על ידי ממשלות ההסכמה האחרות לטובת הקמה מחדש של בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה...".

- 24 ביולי 1922: חבר הלאומים מעניק לבריטניה את המנדט להציב את פלשתינה "תחת תנאים פוליטיים, מנהליים וכלכליים כאלו שיבטיחו את הקמת הבית הלאומי היהודי". על בריטניה "לסייע להגירה יהודית בתנאים מתאימים ולעודד [...] התיישבות יהודית צפופה על הקרקע, כולל אדמות מדינה ואדמות בור שאינן נדרשות למטרות ציבוריות".

- 29 בנובמבר 1947: האספה הכללית של האומות המאוחדות קובעת בהחלטה 181 תאריך ל"הקמת מדינות ערבית ויהודית".

- 14 במאי 1948: ארצות הברית של אמריקה מכירה ב"ממשלה הזמנית כרשות הלכה למעשה של מדינת ישראל החדשה".

- 11 במאי 1949: האספה הכללית של האומות המאוחדות, בהחלטה 273, "מחליטה שישאל היא מדינה אוהבת שלום" ו"מחליטה להכיר בחברותה של ישראל באומות המאוחדות".

ההיסטוריה מתקדמת בבירור. דבר זה אמור לאפשר פשרה טריטוריאלית. אוכלוסיות משתנות. גבולות משתנים – מבחינת פלשתינה, שנקראה לימים ישראל, הגבולות השתנו שש פעמים במאה העשרים בלבד. רק טיפשים או קנאים מדברים על הגבולות ההיסטוריים של ישראל או טוענים שכל ערבי פלסטיני היה מושרש "בארץ" מאז ומעולם.

פתגם ערבי מלמד: סכין מחדדת סכין. עליית הציונות עוררה גם את האנטי-ציונות הערבית. הערבים התפרעו באלימות רבה ב-1920, ב-1921 וב-1924, אלימות שהגיעה לשיאה בטבח בחברון באוגוסט 1929, כאשר שכנים הרגו לפחות שישים ושבעה יהודים, ואנסו, פצעו והיכו מאות אחרים. בבריחתם מהעריר הביאו היהודים לקיצה שרשרת ארוכה של חיים בחברון, שהחלה לכלל המאוחר ב-1540.

האלימות הערבית יצרה לחץ על הבריטים להגביל את ההגירה ב-1936 וב-1939, בדיוק כשמלחמתו של היטלר ביהודים צברה תאוצה קטלנית. לאחר מלחמת העולם השנייה הוברחו לארץ עשרות אלפי יהודים כחלק מ"עלייה ב'" תוך עקיפת הגבולות ההגירה הבריטיות, עד להקמת מדינת ישראל ב-1948. הציונות, תנועת השוליים לשעבר, שינתה את כיוון ההיסטוריה היהודית והחזירה את המולדת למרכז החיים היהודיים. במאי 1948 התגוררו כבר במדינה החדשה 600 אלף יהודים.

תיבת עובדות | שבעה הישגים גדולים בבניית העם היהודי

ומדינת ישראל

1. **שיבה הביתה:** כינון הריבונות היהודית מחדש במולדת היהודית.
2. **קיבוץ גלויות:** מיזוג שלושה מיליון עולים מאז 1948 באוכלוסייה הראשונית בת 600 אלף הנפשות.
3. **העצמה:** השבת היהודים להיסטוריה – מקורבנות לשחקנים פעילים.
4. **יהודית ודמוקרטית:** הקמת דמוקרטיה היברידית קפיטליסטית בסגנון מערבי בעלת ניחוח יהודי מובהק.
5. **אלטנוי / תחייה ישנה-חדשה:** החייאת חיי החול והדת היהודיים תוך תפקוד כמעוז של התרבות המערבית בעל רמת חיים גבוהה.
6. **שפת הקודש חיה:** החייאת העברית והפיכתה לשפה מדוברת.
7. **כוחו של העם היהודי:** יצירת יהדות תפוצות גאה השואבת השראה מ"המולדת הישנה-חדשה".

למן הקמת המדינה, ככל שהיהודים למדו לחיות יחד זה עם זה ועם אחרים בארצם, הציונות התפתחה. התנועה מחזקת שני גופים נפרדים אך חופפים: העם היהודי ומדינת ישראל. הסופר הישראלי א"ב יהושע הסביר: "ציוני הוא אדם המקבל את העיקרון שמדינת ישראל אינה שייכת אך ורק לאזרחיה אלא לעם היהודי כולו".

בעוד מקימי המדינה דאגו לייצבה בשנים 1948–1988, הציונות של השלב השני נסבה סביב השאלות "איזה סוג של אומה צריכה ישראל להיות?" ו"איזה סוג של עם צריכים היהודים להיות?"

בשלב השלישי, של ימינו, כשישראל משגשגת ופורחת אבל עדיין נתונה להתקפות, נושאי הליפיד של הציונות מבהירים שלוש הנחות פוליטיות לא פופולריות: ראשית, מעמדם של היהודים – כפי שהפילוסוף מייקל וולצר מכנה אותם: "עם חריג", בשל החפיפה הייחודית שלהם בין דת ולאום – אינו מפחית מזכויותיהם הקולקטיביות למולדת משלהם או מהביטחון והלגיטימיות המגיעים לכל מדינת לאום; שנית, הקשרים של הפלסטינים לארץ אינם שוללים את זכותם של היהודים על ישראל: גם האמריקאים, הקנדים, האוסטרלים ואחרים חיים עם תביעות סותרות על אדמות; שלישית, ישראל מתמרנת בין משימות שונות: הצלת גופם של היהודים וגאולת נפשם תוך שהיא מאפשרת שגשוג לכל אזרחיה.

עם התקרבות ישראל ליום הולדתה השמונים, הגיע הזמן להפסיק לספר את ההיסטוריה של הציונות דרך מלחמותיה למרות האיומים המתמשכים מצד שכנותיה. התאריכים המפורסמים ביותר בהיסטוריה הישראלית נותרו: 1948, 1956, 1967, 1973, וכעת, 7 באוקטובר 2023. סיפור מלחמות זה משובץ בתהליכי שלום ובטרור. אולם פרשנות צרה זו מגדירה את ישראל אך ורק מבעד לעדשת הסכסוך הערבי-ישראלי. אם מספרים את ההיסטוריה של ישראל לאורך העשורים – למן שנות הארבעים והחמישים ועד לעשורים הראשונים של המאה העשרים ואחת – בסגנון אמריקאי, מוספים לתמהיל פוליטיקה, תרבות, דמוגרפיה וכלכלה. גישה זו מדגישה את שבעת הישגיה הגדולים של הציונות – לצד אתגריה המתמשכים.

- **ראשית:** כינון הריבונות היהודית מחדש במולדת היהודית. היהודים של ימינו רואים מהפכה זו כמובנת מאליה, אולם שייבת "היהודי הנודד" למולדתו לאחר קרוב לאלפיים שנה נותרה קאמבק לאומי יוצא דופן. האתגר כעת הוא לשמור על כך שבישראל ישרו צדק וביטחון.
- **שנית:** שילוב שלושה מיליון עולים מאז 1948 באוכלוסייה הראשונית, שמנתה 600 אלף נפש, ובמיוחד ניצולי שואה, פליטים ממדינות ערב ויהודים מאתיופיה ומברית המועצות, תוך שמירה על חירויות אזרח והגירה חופשית כמקובל במדינה דמוקרטית.

בו בזמן, הצורך בסולידריות לאומית מתנגש שוב ושוב עם זהויות, אג'נדות ולעיתים אף כעסים שבטיים.

- **שלישית:** החזרת היהודים להיסטוריה – הפיכת היהודים מקורבנות העולם לשחקנים בזירה העולמית – יצרה הזדמנויות גדולות ודילמות מורכבות. הלמידה כיצד להשתמש בכוח באופן מוסרי עדיין מאתגרת.
 - **רביעית:** בניית דמוקרטיה קפיטליסטית היברידית בסגנון מערבי, בעלת ניחוח יהודי מובהק. תערובת זו משקפת את המיזוג של הציונות, המטשטש בין דת ללאומיות. ישראל דמוקרטית דייה להכיל שופטים ופוליטיקאים ערבים, אך יהודית דייה לחגוג את חג הפסח ואת חג החנוכה בפומבי. האיזון בין דחפים מסורתיים ופרטיקולריים לערכים ליברליים-דמוקרטיים עדיין מבלבל.
 - תמהיל פוליטי זה הצית את **הנס החמישי**, ה"אלטנוילנד" החברתי-תרבותי – הארץ הישנה-חדשה שחזה תיאודור הרצל – המחיה את החיים החילוניים והדתיים של היהודים ומשמש במקביל מעוז של התרבות המערבית, בעל איכות חיים גבוהה. עם זאת, קשה לשמר את תחושת ה"אנחנו" בעידן של ה"אני".
 - תחייה תרבותית יהודית זו התבססה על **ההישג השישי** – תחיית העברית כשפה מדוברת. מעשה זה של החייאת השפה היה מעשה ציוני של התחדשות לאומית. כמובן, במדינה אשר בה 20% מהאוכלוסייה אינם יהודים, התרבות העברית חייבת לקדם בברכה גם קולות אחרים.
 - **לבסוף**, תחיית היהודים במולדתם עלתה על גדותיה ויצרה תפוצה יהודית גאה. "היהודי החדש" שהציונים יצרו גירש את השבור ואת החלש מבפנים, ברחבי העולם היהודי. הכוח והגאווה הישראליים עודדו את היהודים לעמוד על שלהם מבחינה פוליטית וגרמו להם לחוש יותר נוח עם עצמם. הציונות הזהותית מתבססת על גאווה זו וממשיכה לעורר השראה, אף שדעת רבים מוסחת בעקבות ההתמקדות בהגנה על ישראל במקום בבניית הזהות.
- לפני למעלה ממאה שנה, בזמנים אחרים, ציין השופט לואי ברנדייס מבית המשפט העליון של ארצות הברית: "תכונתם המופלאה של היהודים היא שהם הצליחו לחלום לאורך כל המאות הארוכות והקשות". הציונות העניקה – ועדיין מעניקה – ליהודים "את הכוח להגשים את חלומותיהם". עם זאת, כעבור עשרות שנים, כשנשאל אם מדינתו הצעירה הגשימה את כל חלומותיו הציוניים, ענה דוד בן-גוריון: "עדיין לא". "עדיין לא" זה הוא הזרז לאידיאליזם הציוני המאמין שהכול אפשרי – ויש להודות בכך, הוא מסביר את אכזבתם של יהודים מסוימים מישראל.

דמוקרטיית שאפתניות כמו ישראל, כמו אמריקה, ממשיכות לאזן בין חלומותיהן השאפתניים ביותר, הן ברמה האישית הן ברמה הקהילתית, לבין הענווה הנובעת מכך שהן לעולם אינן מצליחות להגשימם במלואם. יש לעשות שימוש באידיאלים נעלים כדי להמשיך להשתפר בלי להיות מתוסכלים יתר על המידה מהחסרונות – או משוכנעים יתר על המידה בצדקתכם.

החפיפה המרושעת: כיצד הפכה האנטי-ציונות לאנטישמיות החדשה והחזירה את שנאת היהודים למיינסטרים

הגזלייטינג הגדול: הכחשת האנטישמיות שבשנאת הציונות

ב-10 בנובמבר 1975 הכריזה העצרת הכללית של האו"ם על הציונות כ"צורה של גזענות ואפליה גזעית". החלטה זו הצביעה על צורה אחת של לאומיות בפורום הלאומיות הזה, הלאומיות היהודית.

באותה עת, החלטה 3379 לא הזכירה יהודים. עם זאת, אנשי שמאל וימין, אמריקאים ואירופים, יהודים ולא יהודים כאחד, כינו את הכרזת האו"ם "אנטישמית". הם הכירו בכך שמכיוון שהיהדות היא מרכיב כה בסיסי בציונות, האנטי-ציונות היא צורה של אנטישמיות. שלושים שנה אחרי אושוויץ, רוב אנשי המערב גינו את שנאת היהודים. עם זאת, ה"וול סטריט ז'ורנל" הזהיר שלאחר אישור זה של האו"ם, "השפעתה המעשית" של החלטה זו "תהיה החזרת המכובדות לשנאה הלא-רציונלית הרדומה כלפי העם היהודי". עורכי העיתון ורבים אחרים זכרו שעד שנות הארבעים של המאה העשרים, האנטישמיות הייתה במערב דעה מכובדת.

בייארד רוסטין, שארגן את צעדת מרטין לותר קינג בושינגטון ב-1963, חשש מה"נזק שאין לשער" שייגרם למאבק בדעות הקדומות כשהמילה "גזענות" תהפוך מסטנדרט מוסרי לנשק פוליטי. כשראה את האנטי-ציונות משלבת אנטישמיות מסורתית ברצון הערבי למחות את ישראל, ציטט רוסטין את קינג באומרו: "כשאנשים מותחים ביקורת על הציונים, הם מתכוונים ליהודים, מדובר באנטישמיות". עם זאת, כעבור חמישים שנה, גם כשאנטי-ציונים מביאים את שנאתם לישראל לידי ביטוי בתקיפת יהודים ומוסדות יהודיים הרחוקים ממנה אלפי קילומטרים, יש המאמינים לטענתם: "אני לא אנטישמי, אני רק מותח ביקורת על ישראל".

הגזלייטינג נפוץ עד כדי כך שבאביב 2024 חשו שש מאות סטודנטים מאוניברסיטת קולומביה צורך לחתום על מכתב המפריך שקר זה. הם גינו את "חברינו היהודים המציגים את עצמם כמייצגים את 'ערכי היהדות האמיתיים' ומנסים לעשות דה-לגיטימציה לטענותינו בדבר החוויות האנטישמיות שחוונו". סטודנטים אלה הכריזו: "אנו מאמינים בגאווה בזכותו של העם היהודי להגדרה עצמית במולדתנו ההיסטורית כעיקרון בסיסי של זהותנו היהודית. בניגוד למה שרבים ניסו למכור לכם – לא, אי-אפשר להפריד בין היהדות לישראל. הציונות היא, במילים פשוטות, הביטוי של אמונה זו".

תיבת עובדות | סטודנטים בקולומביה מאשרים שהציונות היא מרכיב מרכזי בזהותם היהודית

בשמנו:

**מסר מסטודנטים יהודים באוניברסיטת קולומביה,
אביב 2024**

במהלך ששת החודשים האחרונים, רבים דיברו בשמנו... חלק מהם הם חברינו היהודים המתיימרים לייצג את "ערכי היהדות האמיתיים" ומנסים ליצור דה-לגיטימציה לטענותינו בדבר החוויות האנטישמיות שחוונו. אנו כותבים לכם כאן כסטודנטים יהודים באוניברסיטת קולומביה הקשורים לקהילתנו ומעורבים עמוקות בתרבותנו ובהיסטוריה שלנו. אנחנו מבקשים לדבר בשם עצמנו...

אנו מאמינים בגאווה בזכותו של העם היהודי להגדרה עצמית במולדתנו ההיסטורית כעיקרון בסיסי בזהותנו היהודית. בניגוד למה שרבים ניסו למכור לכם – לא, אי-אפשר להפריד בין היהדות לישראל. הציונות היא, בפשטות, ביטוי של אמונה זו.

כתבי הקודש שלנו מלאים התייחסויות לישראל, לציון ולירושלים. ארץ ישראל מלאה שרידים ארכיאולוגיים של נוכחות יהודית לאורך מאות שנים. למרות דורות של חיים בגלות ובתפוצות ברחבי העולם, העם היהודי מעולם לא הפסיק לחלום על שיבה למולדתו – יהודה, המקום שממנו נגזר שמנו, "היהודים". אכן, לפני יומיים בלבד סיימנו כולנו את סדר פסח בהכרזה: "לשנה הבאה בירושלים!"

רבים מאיתנו אינם שומרי מצוות, אבל הציונות נותרה עמוד תווך בזהותנו היהודית... אנו קשורים לישראל לא רק כמולדתנו אלא גם כמקום היחיד בעולם המודרני שבו יהודים יכולים להיות אחראים לגורלם...

בהאשימם את היהודים – כציונים – בפשע הבל-ייסלח של גזענות, המבוסס על ביולוגיה, הפכו האנטי-ציונים יותר ויותר רודניים והכפיפו את כל הערכים האחרים לדחף האנטי-ישראלי. האנטי-ציונות הפכה לדבק המאחד את השמאל המפולג. הבגידה המשולשת של קנאים אלה באה לידי ביטוי בשתיקתן של פמיניסטיות רבות לאחר האלימות המגדרית הנרחבת שספגו נשים ונערות יהודיות ב-7 באוקטובר. הן בגדו ביהודים – למרבה הצער, סיפור ישן. הן בגדו ברעיונות הליברליים – סיפור בן חמישים שנה. אך הן בגדו גם בעצמן, במחויבויות הליבה שלהן. אישה יהודייה בלונדון התלוננה: "זה #MeToo... אלא אם כן את יהודייה".

הפצת הדיבה הזאת, שזכתה לאישור מצד האו"ם לפני חמישים שנה, סייעה להפוך את האנטי-ציונות האנטישמית למרכיב מרכזי באידיאולוגיה השמאלנית הקיצונית, המושפעת מהאידיאולוגיה המרקסיסטית, המשנה את שמה ללא הרף – בין אם נקרא לה פוליטיקת זהויות, פרוגרסיביות מודרנית, "ווק", תיאוריית גזע ביקורתית, פוסט-מודרניזם או אינתיפאדה אקדמית. אידיאולוגיה זו, ששלטה באליטה האקדמית עד שנת 2020, תיעבה בצדק את הגזענות. אבל אחרי שישראל ניצחה במלחמת ששת הימים ואחרי שתועמלנים פלסטינים וסובייטים הפכו את הסכסוך הלאומי היהודי-פלסטיני לסוגיה גזעית, שנאת הציונות כמיזם גזעני, אימפריאליסטי וקולוניאליסטי הפכה לגורם מגדיר פרוגרסיבי. ישראל הייתה סמל השמאל של שנות השישים, עם הקיבוצים, איגודי העובדים ותפוזי יפו שלה. במיוחד לאחר תום האפרטהייד בדרום אפריקה בשנות התשעים הפכה ישראל למדינה השנואה ביותר על השמאל הקיצוני.

כיום, שמאלנים רבים מגנים את פעולות ישראל כ"מדכאות" וסולחים בו בזמן לכל אלימות פלסטינית בטענה שהפלסטינים "מדוכאים". בגלל הסתרת הטיה זו מאחורי זכויות אדם, אנטי-גזענות ורטוריקה אנטי-קולוניאליסטית, נדרשות לעיתים קרובות פסקאות שלמות כדי להפריך את שנאת היהודים של השמאל. שנאת היהודים של הימין ברורה יותר.

שמאלנים, אנטי-גזענים או שונאים נאו-נאצים "מנסים להימנע משימוש במונחים 'יהודי' או 'יהדות', ובמקום זה משתמשים במילה 'ציוני' או 'ציונות'", מסביר דניס מקשיין, חבר הפרלמנט מטעם מפלגת הלייבור הבריטית. ב-1964 גינתה מועצת הוותיקן השנייה את "השנאה והרדיפות כלפי יהודים". מאז, הן ג'יהאדיסטים הן ליברלים לא-ליברליים ממשיכים לשלב את התקפותיהם על ישראל עם השנאה המסורתית והקונספירטיבית כלפי היהודים. השנאה האובססיבית וההרסנית של הרפובליקה האסלאמית של איראן כלפי היהודים והמדינה היהודית – הנמצאת במרחק יותר מאלף קילומטר ממנה – מגלמת את החפיפה המרושעת הממזגת בין האנטי-ציונות של ימינו לבין האנטישמיות המודרנית.

תיבת עובדות | סימני ההיכר של שונא: הדרכים שבהן האנטי-ציונים מביעים את האנטישמיות שלהם

**קיצונים נעים
ממתיחת ביקורת
על ישראל להפצת
אנטישמיות כאשר
הם:**

- **ממחזרים סטריאוטיפים אנטישמיים ישנים**, השמצות ודימויים, ממתגים כעת ציונים כעשירים, חזקים, מניפולטיביים, ערמומיים, חמדנים, נחשיים ומרושעים. אובססיביים למדינה היהודית ול"יהודי" כמקור לבעיות רבות.
- **מכחישים את רצח ששת מיליון היהודים בידי הנאצים** או משתמשים בדימויי ובשפת השואה נגד ישראל, מאשימים את היהודים בביצוע רצח עם, בהקמת מחנות ריכוז ובהפיכה לנאצים של ימינו.
- **מבצעים "רצח היסטוריה"**, מנסים להשמיד את ההיסטוריה היהודית, טוענים לזכות להגדיר את היהדות כדת בלבד, מכחישים את קשרי היהודים לארץ מולדתם ושוללים את הקונסנזוס היהודי הנרחב הבונה את הזהות המודרנית על קשרים ליהדות, לעמיות היהודית, לציונות ולישראל, המדינה היהודית.
- **צועקים "אד'בח אל יאהוד"**, שחטו את היהודים, ומתרברים בהרג "יהודים", בדרך כלל במזרח התיכון.
- **משתלחים בישראל באמצעות תקיפת בתי כנסת**, בתי ספר יהודיים, אנשים ה"נראים" להם יהודים או לובשים סממנים יהודיים – בערים כה רבות במערב.
- **צועקים "תחזרו לפולין"**, קוראים ליהודים "חזירים מתועבים" ומתנכלים ל"הלל", המרכז של הסטודנטים היהודים, כולל ריסוס גרפיטי של משולש הפוך – הסמל של חמאס המאיים במוות – על כמה מבנים שיהודים משתמשים בהם – בדרך כלל בקמפוס.

פרופסור יהודה פרל, שבנו דניאל פרל נחטף ונערף בידי ג'יהאדיסטים זמן קצר לאחר פיגועי 11 בספטמבר, מתחמק מדיון בשאלה "האם אנטי-ציונות היא אנטישמיות". הוא טוען ש"ציונופוביה" – שנאה לא רציונלית ואובססיבית כלפי ציונים וישראלים – היא דבר רע דיו, בין אם היא נובעת מהעוינות ההיסטורית כלפי היהודים בין לאו. למעשה, חוק זכויות האזרח האמריקאי משנת 1964, הבסיס החוקי למאבק בדעות קדומות בקמפוסים, אינו אוסר דעות קדומות דתיות. הוא אוסר "אפליה על בסיס גזע, צבע ומוצא לאומי". לפיכך, אפליה נגד ישראלים היא הפרה בוטה של החוק – אם כי כל מי שמבין שגם היהודים הם עם יבין ש"מוצא לאומי" צריך לכלול גם יהודים.

אנטישמיות, הגדרה

למרבה ההפתעה, למרות גילה והשפעתה, אנשים רבים עדיין מתווכחים על אופן הגדרת האנטישמיות. האנטישמיות היא **שנאה אובססיבית המגזימה במרכזיותם ובאכזריותם כביכול של היהודים ושל כל דבר יהודי – העם היהודי, המסורת והערכים היהודיים, המוסדות היהודיים וישראל, המדינה היהודית. השנאה הלא-מידתית באה לעיתים קרובות לידי ביטוי בדמוניזציה, בדה-לגיטימציה ובסטנדרטים כפולים (double-standards) החורגים מאוד מביקורת סבירה המופנית כלפי אחרים – שלוש ה-D של נתן שרנסקי.**

פירוט ההגדרה:

"אנטישמיות": מונח זה עלול להקנות לדעה הקדומה אופי מדעי. הוא גם מאפשר למגיני הערבים לומר: "גם אנחנו שמים". התועמלן הגרמני וילהלם מאר טבע את המונח ב-1879. בחוברת שכתב, *Der Weg zum Siege des Germanenthums über das Judenthum* (הדרך לניצחון הגרמניות על היהדות), הוא טען שהיהודים לא יוכלו לעולם לחיות עם גרמנים או כגרמנים, גם אם יתבוללו. באותה שנה הוא ייסד את Antisemiten-Liga (ליגת האנטישמים). זהו המונח אשר בו נעשה השימוש הנרחב ביותר. כ"איזם", הוא מבטא את הממד האידיאולוגי של ראיית היהודים כמקור הרע. שנאת יהודים היא ביטוי של קנאות, פעולות הנובעות מדעות קדומות נגד יהודים, באופן אישי או קולקטיבי. רוב האנטישמים מבטאים את שנאת היהודים שלהם באופן פעיל, אבל ישנם אנטישמים המאמינים באידיאולוגיה זו אך מתייחסים ליהודים בודדים באדיבות, בדיוק כפי שישנם שונאי יהודים הבזים ליהודים או מכים אותם ללא בסיס של תיאוריה רחבה יותר.

"אובססיביות": ישנם אלו המבססים את כוחם על פגיעה באחרים. מילון מרים-ובסטר מגדיר "אובססיה" כ"עיסוק מתמשך ומטריד ברעיון או ברגש שהם לעיתים קרובות חסרי הגיון". בייחוד לאחר 7 באוקטובר, אנשים רבים בעלי אג'נדות סותרות, שהתמקדו בסכסוך

זה ובנו את זהותם סביב גינוי מעשיה הרעים לכאורה של ישראל, שיקפו את העיסוק הלא-בריא אך ההיסטורי ביהודים.

"המגזימה במרכזיותם ובאכזריותם כביכול": הסכסוך הישראלי-פלסטיני, שמעורבים בו 0.18% מ-8 מיליארד תושבי העולם, זוכה לסיקור נרחב, כמעט פי מאה יותר מהקרב העקוב מדם בהנהגת ארצות הברית במוסול, שנמשך תשעה חודשים. גינוי יהודים, ישראלים וציונים הפך למאפיין בולט בקרב סטודנטים ומרצים רבים, מן השמאל ומן הימין כאחד. אנשים הגיוניים כינו את מלחמת עזה "רצח עם", מונח המציין טבח שיטתי ומכוון, ולא אבדות במלחמה להגנה עצמית. אחרים כינו אותה "הסכסוך האלים ביותר במאה העשרים ואחת". אפילו אם מקבלים את טענת חמאס, שלפיה 63 אלף בני אדם נהרגו עד אוגוסט 2025, 600 אלף בני אדם נהרגו בסוריה, ושלושה מיליון נהרגו ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו. אם השונאים בימי הביניים האמינו בכך שהאיום המרכזי עליהם מגיע מצד "היהודים", כיום, אנשים רבים מדי רואים ב"מדינה היהודית" את האיום הגדול ביותר על העולם.

"של היהודים ושל כל דבר יהודי – העם היהודי, המסורת והערכים היהודיים, המוסדות היהודיים וישראל, המדינה היהודית": האנטישמיות ושנאת היהודים אינן נעצרות ביהודים בודדים. הן מתפשטות, מגנות כל דבר יהודי ומכוונות נגד כל דבר ואדם יהודי. לכן, כשפלסטינים תוקפים את ישראל, שונאי יהודים במונטריאול, בפריז ובסידני משליכים בקבוקי תבערה על בתי ספר יהודיים, מציתים בתי כנסת ומטרידים יהודים החובשים כיפות, או גרוע מכך.

זוהי שנאה דו-סטריט. כשאינך אוהב יהודים בודדים, אתה מתעב את כל הקשור בהם. ואחרי שאתה לא אוהב ערך, מוסד או מדינה יהודיים, אתה מוציא זאת על יהודים בודדים. ללא קשר לנקודת הימצאותם הפוליטית, הדתית או הגיאוגרפית.

"השנאה הלא-מידתית": היהודים אינם מושלמים, וכך גם ערכיהם, מוסדותיהם או ממשלותיהם. קהילות מגוונות, דמוקרטיות בריאות זקוקות לתרבות של ביקורת ושל ביקורת עצמית. המאבק באנטישמיות אינו כולל דיכוי ביקורת. זו הבחנה בין חוסר הסכמה נורמטיבי, אפילו גינוי, של יחידים, רעיונות ופעולות לבין הסלמת הביקורת לכדי שנאה גורפת, קטגורית, מהותית.

"באה לעיתים קרובות לידי ביטוי בדמוניזציה, בדה-לגיטימציה ובסטנדרטים כפולים (double-standards) החורגים מאוד מביקורת סבירה המופנית כלפי אחרים – שלוש ה-D של נתן שרנסקי": לפני שני עשורים זיהה הפעיל היהודי לשעבר מברית המועצות, נתן שרנסקי, את החפיפה הטונלית, המושגית וההיסטורית בין האנטישמיות המסורתית לאנטי-ציונות, "האנטישמיות החדשה". כדי להבחין בין ביקורת בריאה על מעשיה של

ישראל לבין מתקפות גורפות עליה הוא עמד על שלושה ממדים הקושרים בין השנאה של ימינו לבין אובססיות בנות מאות שנים.

- **דמוניזציה (Demonization)** – התייחסות ליהודים כאל השטן, כוח הרשע.
- **דה-לגיטימציה (Delegitimization)** – הגזמה של חטאי יהודים, אמיתיים או מדומיינים, כדי לשלול את תוקף הדת היהודית, את עמיותה, את קשריה לישראל או את זכותם של היהודים לחיות בשלום.
- **סטנדרטים כפולים (Double Standards)** – המתקפה הסלקטיבית, הלא-מידתית, על ישראל או על יהודים, המחילה על כל דבר יהודי סטנדרטים שאינם נתבעים משום דבר אחר. היא מרחיקת לכת הרבה אל מעבר לביקורת או לאי-הסכמה סטנדרטית. שלוש ה-D של שרנסקי סייעו בחשיפת שנאת היהודים השמאלנית ששווקה כ"ביקורת על ישראל". אין זה קשה למתוח ביקורת על פעולות או על מדיניות ישראליות. אבל האנטישמי חש צורך להסלים, לבצע הכללות לא הוגנות על ישראל, על הציונות או על העם היהודי, או על מחשבותיהם או תחושותיהם.
- האנטישמיות השמאלנית מסתתרת מאחורי שפת זכויות האדם ומבלבלת את אלה המכבדים זכויות אלה.
- כיום, האנטישמיות הימנית גם היא מבלבלת, ולעיתים מסתתרת מאחורי רטוריקה פרו-ישראלית. הדעות הקדומות הללו מבוססות על ארבע H:
- **פחדים הגמוניים (Hegemonic fears)**: שטופי הדעות הקדומות טוענים שיהודים חזקים ואפופי סוד חותרים לשליטה בעולם – הגמוניה – ש"היהודים לא יתפסו את מקומנו", שיהודים עשירים כמשפחת רוטשילד וג'ורג' סורוס הורסים את העולם. הם מכנים את הממשל האמריקאי ZOG – הממשל שנכבש בידי הציונים (the Zionist Occupied Government). שקרים אלה מתבססים על ההשמצות המסורתיות את היהודים כבוגדים, כטווי רשתות עכביש יהודיות וכבעלי קונספירציות לשליטה בעולם.
- **הכחשת השואה או התעללות (Holocaust-denialism or abuse)**: אסלאמיסטים ופלסטינים רבים, ובראשם נשיא הרשות הפלסטינית, מחמוד עבאס, מפחיתים בערך השואה, או באופן פרדוקסלי, מתרצים לעיתים קרובות את הרצח ההמוני שביצעו הנאצים בטענה שהיהודים היו ראויים לכך. בדומה לכך, קיצונים ימנים, ובמיוחד אלו התומכים בעליונות הגזע הלבן וניאו-נאצים, מכחישים את פשעיו של היטלר או הופכים אותם לרומנטיים.
- **עוינות להלכה (Halachic hostility)**: ההתנגדות להלכה היהודית, במיוחד באירופה, עודדה מסעות יחסי ציבור להוצאת ברית המילה והשחיטה הכשרה אל מחוץ לחוק. כאן, תוך הדהוד השמאל האנטי-ציוני, מסווים השונאים את שנאתם ליהודים בטענה ל"הומניות". אבל אירופה מתירה מלחמות שוורים וציד. התלהבותם של

הניאו-נאצים ושל שונאי היהודים האחרים מהאיסורים המוצעים חושפת את צביעותם של רוב הפעילים.

- **השמצות היסטוריות (Historical libels):** ההשמצות האנטישמיות מימי הביניים עוברות מחזור. כך אצל וולטר ואצל הוגי נאורות אחרים מן המאה התשע עשרה, אצל המופתי הגדול של ירושלים ואצל הנאצים. רבים מותחים ביקורת על היהודים, על היהדות, על העם היהודי ועל המדינה היהודית באמצעות עדכון סטריאוטיפים משמיצים של היהודים כקמצנים, כמושחתים, כבוגדנים, כלא-פטריאטים, כנצלנים, כרוצחי ילדים וכרודפי בצע מוצצי דם.

תיבת עובדות | האלף בית של שנאת יהודים מימין

ומשמאל, שלוש ה-D וארבע ה-H

שנאת היהודים מגיעה הן משמאל הן מימין. המטרה זהה, אבל הטריגרים והאובססיות, שונים.

שלוש ה-D של נתן שרנסקי חושפות לעיתים קרובות את האנטישמיות האנטי-ציונית השמאלנית הנחבאת מאחורי רטוריקה של זכויות אדם

סטנדרטים כפולים (Double Standards): דרישה מיהודים או מיישיות יהודיות לעמידה בסטנדרטים לא עקיבים וגבוהים באופן לא הוגן.

דה-לגיטימציה (De-legitimization): שלילת תוקפם של הדת היהודית, של עמיתה או של קשריה לישראל.

דמוניזציה (Demonization): החשבת יהודים או ישויות יהודיות כשטן, כרוע.

אנטישמיות ימנית, המסתתרת מדי פעם מאחורי רטוריקה פרו-ישראלית,

מאופיינת בארבע ה-H:

השמצות היסטוריות (Historic libels): עדכון ההשמצות המסורתיות כלפי היהודים.

עוינות להלכה (Halachic hostility): הצבעה על ההלכה או על טקסים יהודיים שיש לאסור.

הכחשת השואה או התעללות (Holocaust denial or abuse): הכחשת השואה או טענה שהישראלים הפכו לנאצים.

פחדים הגמוניים (Hegemonic fears): הטענה שהיהודים מבקשים הגמוניה, שליטה בעולם.

האנליזה של שלוש ה-D וארבע ה-H מסייעת לחשוף שונאים רבים בימינו אלה. כשמפגינים בריטים מניפים שלטים הטוענים ש"ישראל היא מדינת הטרור הגרועה בהיסטוריה: רוצחי ילדים, גוזלי אדמות, מדכאים, ציונים, שקרנים ונחשים", ברור שזוהי דמוניזציה של ישראל ושל היהודים; כאשר לאחר 7 באוקטובר, מסיתים מארגון Within Our Lifetime – United for Palestine (WOL) תומכים בהתנגדות הפלסטינית "על כל צורותיה. בכל אמצעי. ללא יוצא מן הכלל", ברור שהדה-לגיטימציה של ישראל מצדיקה כל אלימות, נתעבת ככל שתהא – נגד ישראל והיהודים; כשמופיעים בניו יורק שלטים עם דגל פלסטין ברקע, המכריזים "גם תינוקות הם כובשים", הסטנדרט הכפול ברור. אין לחגוג רצח של שום ילד.

כיוצא בכך, מימין. הפרשן השמרני טאקר קרלסון עונה על רבים מהקריטריונים. כשטען בסרטו התיעודי מ-2023, "ההנגרית נגד סורוס: המאבק על הציוויליזציה", שג'ורג' סורוס מנהל זה עשרות שנים "מלחמה פוליטית, חברתית ודמוגרפית במערב", הוא הפיץ את הפחד שסורוס, יהודי טווח קורים ומקושר היטב, שואף להגמוניה כדי לשלוט בעולם. כשהוא מכנה את דריל קופר, מכחיש השואה הטוען שהנאצים לא התכוונו להרוג יהודים אלא "לא היו מוכנים" להתמודדות עם המספר הגדול של האנשים שכלאו, "ההיסטוריון הפופולרי הטוב והכן ביותר בארצות הברית", הוא מעניק לגיטימציה להכחשת השואה. וכאשר הוא מכנה את נשיא אוקראינה היהודי, וולודימיר זלנסקי, "מזיע ועכברוש", "ערמומי" ו"רודף נוצרים", הוא רוכל בהשמצות היסטוריות.

ההגדרה המקובלת ביותר כיום לאנטישמיות, הגדרת IHRA, מזהה רבות מהמגמות הללו. ב-2005 פרסם את ההגדרה המרכז האירופי של האיחוד האירופי, לניטור גזענות וקסנופוביה. ב-2016 אימצה אותה הברית הבינלאומית להנצחת השואה (International Holocaust Remembrance Alliance – IHRA). יותר מ-1,266 גופים שונים אימצו הגדרה זו, הכוללת אחת עשרה דוגמאות, ששבע מהן מבחינות בין ביקורת לגיטימית לביקורת לא לגיטימית על ישראל. ההגדרה הרשמית קובעת: "אנטישמיות היא תפיסה מסוימת את היהודים, העשויה לבוא לידי ביטוי בשנאה כלפיהם. ביטויים רטוריים ופיזיים של אנטישמיות מכוונים כלפי יהודים או לא-יהודים ו/או רכושם, כלפי מוסדות קהילתיים יהודיים וכלפי מבני דת". הדוגמאות כוללות איומים כלפי יהודים, הצמדת סטריאוטיפים ליהודים, האשמות לא הוגנות כלפי יהודים ונאציפיקציה של יהודים – או של המדינה היהודית.

ההגדרה של IHRA – איר"ה – מתוארת לעיתים קרובות באופן שגוי. במקום למתג את כל הביקורת על ישראל ועל הציונות כאנטישמיות ניסו מחבריה להשאיר מקום נרחב לדיון לגיטימי – ולאתגר במרוצת את המבקרים לשאול עצמם מדוע כה קשה להם לנהל שיחות רגועות כשהם דנים ביהודים או בישראל, ומדוע הם נוטים להיתפס לעיתים כה קרובות להיסטוריה כשהם דנים בציונות.

האנטישמיות הייתה ועודנה מרכיב בסיסי בלאומיות הפלסטינית המקובלת

בספרו "טבע הדעות הקדומות" (1954) עקב גורדון אלפורט, הפסיכולוג החברתי המוביל בהרוורד, אחר דעות קדומות נגד שחורים. סולם חמשת השלבים שלו נבנה מ"אלימות מילולית" – דיבור – ועד השפלה, אפליה, פציעה ואז הרג, במיוחד לינץ'. אנטי-ציונים רבים מסלימים באופן דומה.

אוניברסליסטים הנהגים בכנות דוחים את כל סוגי הלאומיות, כולל הציונות. אולם אנטי-ציונים פרו-פלסטינים תומכים בלאומיות הפלסטינית תוך שלילת הלאומיות היהודית. דבר זה חושף את התנגדותם האמיתית: ליהדותה של הציונות, לא ללאומיות עצמה.

באותו אופן, הציונים דנים זה זמן רב בעקרונות היסוד של הציונות, וישנם לא-ציונים כנים שיש להם אמון רב יותר בעתיד יהודי בתפוצות. עם זאת, כל המבקרים ההוגנים מחויבים מבחינה מוסרית להרחיק עצמם מהקנאים שטופי הדעות הקדומות. שום יהודי אינו מחויב להקל על אויביו מבחינה אינטלקטואלית – בייחוד משום שכוחות פרו-פלסטיניים כה רבים תוקפים ללא רחם את היהודים, את המוסדות היהודיים ואת המדינה היהודית, מידרדרים בכך לתהום שמיפה גורדון אלפורט, למן העלבה ועד רצח.

מאז הופעת הלאומיות הפלסטינית ניצבה האנטישמיות בלב האידאולוגיה שלה, והטרוריסטים הפלסטינים הפכו – הרבה לפני 7 באוקטובר – לשונאי היהודים הקטלנים ביותר מאז הנאצים. הם רצחו מאות יהודים והציבו עשרות מוסדות יהודיים כמטרה. אשמתם היא, לא אחריותם של היהודים. אמנת חמאס מצטטת פסוקים מהקוראן המכוונים נגד היהודים. סעיף 28 קובע: "ישראל על יהדותה ויהודיה קוראת תיגר על האסלאם והמוסלמים". אך אנו [המוסלמים] נדיר שינה מעיניהם של הפחדנים' ". גם הרשות הפלסטינית, המתונה לכאורה, עושה דמוניזציה ליהודים, לעיתים קרובות תוך שימוש בשפה דתית. בערוץ הטלוויזיה הרשמי של הרשות הפלסטינית מכריזים מטיפים, כפי שעשה אחד מהם ב-17 באפריל 2022: "אללה, שמח אותנו בהשמדת היהודים המרושעים".

בדומה לכך, נשיא הרשות הפלסטינית, מחמוד עבאס, הדהד דימויים אנטישמיים בנאום באו"ם ב-15 במאי 2023. בהאשמו את ארצות הברית ואת בריטניה בנכבה הפלסטינית מחדר עבאס את הסטריאוטיפ הישן על היהודי השנוא שיש לגרשו מהחברה הנורמטיבית. הוא טען כי "מדינות המערב רצו להיפטר מהיהודים ולהפיק מהם תועלת בפלסטין. הן רצו להרוג שתי ציפורים במכה אחת". בשני משפטים שלל עבאס את הלגיטימיות של ישראל, כינה אותה "קולוניאליסטית", התייחס ליהודים כאל גורמים זרים ודוחים, וטען שההיסטוריה הציונית התחילה עם השואה, לא מאות שנים קודם לכן.

אין זה מקרה שכשהמתיחות במזרח התיכון גואה, האנטי-ציונים תוקפים יהודים. זה קרה ב-2000 וב-2001, ב-2009 וב-2012, ב-2014 וב-2021 – שנות העימותים בין ישראל לחמאס. וב-7 באוקטובר 2023, שתי השנאות – האנטי-ציונות והאנטישמיות – הזינו זו את זו. בישראל, מחבלים מעזה התפארו באוזני הוריהם על שטבחו "יהודים". חלקם הבטיחו: "אנחנו נטבח בכם, ואתם תגידו שמה שהיטלר עשה לכם היה משחק ילדים". הם חשפו את האנטי-יהדות ואת האנטי-ציונות הפלסטיניות המקובלות. בהנפת שלטים בהפגנות ברחבי העולם בתקווה "לשמור על העולם נקי" ממגן דוד ובניצול אירועים שהתרחשו בישראל כדי לתקוף יהודים ומרחבים יהודיים משדרים תומכי הפלסטינים את האנטי-ציונות ואת האנטישמיות שלהם. אין פלא שרוב הישראלים, משמאל ומימין, דתיים וחילונים, זעקו על ה"פוגרומים" וכינו את 7 באוקטובר "היום הגרוע ביותר בהיסטוריה היהודית" – לא בהיסטוריה הישראלית – "מאז השואה".

העימות בין הפלסטינים לישראל מסובך דיו. דעותיהם הקדומות האנטי-יהודיות של רוב הפעילים הפלסטינים וקריאותיהם להשמדת ישראל רק מחריפות את המצב. בהינתן אסטרטגיית האנטי-נורמליזציה של הפלסטינים, המחרימים את הישראלים ואת כל היהודים, למעט האנטי-ציונים ביותר, כל מתח בין פלסטינים ליהודים מסלים לנרטיב מונוליטי, מהותני, של "להיות או לחדול".

על פי דוח של "כוח המשימה הנשיאותי למאבק באנטישמיות ובהטיה האנטי-ישראלית", של אוניברסיטת הרוורד, משנת 2025, היהודים מוצאים עצמם כיום "בצד הלא-נכון של דיכטומיה פוליטית שאינה מותירה מקום למורכבות ההיסטורית או הפוליטית העכשווית". פרופסורים לא-ליברלים רבים המובילים את האינתיפאדה האקדמית מציגים את היהודים ואת הישראלים כ"קולוניאליסטים" אשמים לנצח, ולפיכך גם כ"מדכאים", הופכים בכך את הפלסטינים ואת תומכיהם ל"מדוכאים" תמימים לנצח. תיוג הציונות כ"גזענות", וישראל כ"קולוניאליסטית", "ג'נוסיידית" ומוכת "אפרטהייד", הופך את הסכסוך הלאומי הסבוך במזרח התיכון למאבק גזעי של שחור-לבן, טובים נגד רעים.

ב-1975 חשף שגריר ארצות הברית באו"ם, דניאל פטריק מויניהאן, את הקנאים צרי האופקים שהסתתרו מאחורי ביקורת לגיטימית על מדיניות ישראל כדי לקדם את סדר היום המרושע שלהם. סערת ההשמצות הזאת הזינה את תחזיתו שגם כשישראל תותקף, היא "לא רק תואשם" בכל משבר במזרח התיכון, "אלא גם יצטערו על קיומה". אבל אפילו מויניהאן לא יכול לדמיין שהתמיכה בפלסטינים – כולל במחבלי חמאס – תהפוך ל"סיבת העל" של השמאל. למן האופן שבו הכאפיות הפכו אופנתיות כל כך ועד דגלי פלסטין שהונפו במהומות בלוס אנג'לס נגד מדיניות ההגירה הנוקשה של דונלד טראמפ ב-2025, "שחררו את פלסטין" ושנאת היהודים הידקו את האנטי-ציונות ואת האנטישמיות זו לזו עוד ועוד.

בו בזמן, גישתם המכלילה של אנטי-ציונים רבים לרדיפת יהודים מסגירה את קיצוניותם. משמאל טוענת דוקטור רופה מריה מבית הספר לרפואה של אוניברסיטת קליפורניה בסן פרנסיסקו (UCSF) – מרחק כ-12 אלף קילומטר מתל אביב – כי "הציונות, כאידיאולוגיה של עליונות ברפואה, משפיעה על בריאותם של אנשים בעלי צבע עור שונה ועל נגישותם לטיפול רפואי"; מימין מאשימה קנדיס אובנס את ישראל בפיגועי 11 בספטמבר וטוענת שהליגה נגד השמצה (ADL) הוקמה כדי להגן על פדופיל יהודי; רבים בעולם הערבי מעדכנים את עלילת הדם של הכנסייה מימי הביניים בטענה שישראל לא רק פוגעת בתינוקות פלסטינים אלא גם קוצרת איברים של פלסטינים.

ועדיין, האנטישמים האנטי-גזענים מהשמאל הקיצוני מתעקשים: "אנחנו לא אנטישמים, אנחנו רק אנטי-ישראלים". הם טוענים שהם רק מותחים ביקורת על ישראל – אף על פי שאין שום מדינה אחרת שבדברם עליה הם מתקשים לשלול בזעמם. הם משתמשים בטיעוני "ומה עם..." כדי לומר שהשנאה ליהודים מצד הימין הקיצוני, המתועבת לא פחות, מצדיקה את זו שלהם. עם זאת, הם ממחזרים את ההשמצות ואת האובססיות ההיסטוריות בלהט הזהה לזה של האסלאמיסטים ושל יריביהם מן הימין.

האנטי-ציונות מעדכנת את שנאת היהודים שוב ושוב

מעבר להאשמה ב"ציונופוביה", ישנו טיעון פשוט בנוגע לאופן שבו קנאים צרי אופקים משלבים אנטישמיות עם אנטי-ציונות, וטיעון מורכב. הדבר מתחיל ברטוריקה האנטי-יהודית המתפשטת בתנועה הפלסטינית, בתנועה הפרו-פלסטינית, בתנועה האסלאמית ובחלק גדול מהעולם הערבי. יותר מדי בני אדם גדלים עם שנאה לישראל – ומציבים את היהודים כמטרה. כשנערים מוסלמים אונסים ילדה בת שנים עשרה בפרבר הפריזאי קורבואה (Courbevoie) ומקללים אותה כאילו הייתה יהודייה תוך שהם מתעללים בה באכזריות, בדיוק כפי שעשו האנסים מעזה ב-7 באוקטובר, עולה בבירור שבאווירה הלוהטת הזאת נגד ישראל והציונות, יותר מדי הורים מחנכים את ילדיהם לדעה-הומניזציה של יהודים.

עשרות שנים לפני יאסר ערפאת וחמאס, בשנות הארבעים של המאה הקודמת, שזר המופתי הגדול של ירושלים, חאג' אמין אל-חוסייני, את האנטישמיות המסורתית אל תוך הלאומיות הפלסטינית. כתלמיד נאמן של היינריך הימלר ושל אדולף היטלר, שכינו את היהודים "ארבה" ו"חיידיקים", ציטט אל-חוסייני את הקוראן כדי לגנות את "בוגדנות היהודים". טום חאלד וורדמן, מומחה לאנטישמיות פלסטינית בבית הספר ללימודי יהדות בהיידלברג, מציין כי "ההיגיון השטני של האנטישמיות" הקלוע כיום בלאומיות הפלסטינית דוחה כל דבר יהודי, ובמיוחד את המדינה היהודית. דבר זה מחריף את הסכסוך, דוחק הצידה את הדיונים על גבולות ומורה על האויב היהודי: "לא יכולה להיות שום פשרה עם

בגידתו; יש לחגוג את סבלו".

הפלסטינים, לכל הפחות, הם שכנים לא מרוצים, שמאבקם משתלב בהיסטוריה ארוכה של סכסוכי גבולות והתנגשויות לאומיות ברחבי העולם. האנטישמיות והאנטי-ציונות של המולות האיראנים מייצגות את השנאה במלוא עוצמתה. איראן מרוחקת יותר מאלף קילומטר מישראל. עם זאת, רצונה להרוג יהודים ולהשמיד את המדינה היהודית אובססיבי כדי כך שהוא הביא אותה להרס עצמי עם תגובתה העוצמתית של ישראל ביוני 2025.

ראוי לציין שהאנטי-ציונות ממשיכה לעדכן את שנאת היהודים.

- הרומאים נקטו טוטליות והכריזו מלחמה על כל מה שהיהודים עשו והיו. הם רצחו למעלה ממיליון יהודים, רבע מאוכלוסיית יהודה, וניסו לפגוע בלגיטימיות של היהודים באמצעות ביצוע "רצח היסטוריה" (historicide). בניסיון לחסל את ההיסטוריה היהודית הם שינו את שמה של יהודה לפלשתינה. כיום, מפגינים המכנים את ישראל "המדינה הטרוריסטית הגרועה ביותר מאז ומעולם", בתקווה לגרום ל"גלובליזציה של האינתיפאדה" – המכוונת נגד יהודים בישראל ובחו"ל – ואומרים ש"ציוני טוב הוא ציוני מת", חולמים על מדינה פלסטינית "מהנהר ועד הים". בלי להותיר מקום ליהודים – תוך הכחשת נוכחותם של יהודים בארץ ישראל – הם מעדכנים את שנאת היהודים המהותנית של הרומאים.
- הנוצרים שונאי היהודים טענו שהיהודים הם רודפי עונש ונקמנים כמו האל שלהם מהברית הישנה, ומכיוון שכך, רצחו את ישו וטבחו בחפים מפשע. האנטי-ציונים מציינים את ישראל כרודפת עונש ונקמנית הטובחת בפלסטינים חפים מפשע. ב-2023 כינו מפגינים את ישראל "טובחת עם" עוד לפני שישאל תקפה בחזרה את עזה. כשהלונדוניות צבעו את שמלותיהן באדום, נשאו בובות של תינוקות עטופות בגדים לבנים מוכתמים באדום יחד עם תמונה של ישו על הצלב והכריזו "אל תיתנו להם לעשות אותו דבר שוב היום", הן עדכנו את האנטי-יהדות התיאולוגית הנוצרית של ימי הביניים, את שנאת הכפירה של היהודים ואת דחיית אמונתם.
- שונאי היהודים המוסלמים ראו ביהודים יריבים וכינו אותם "ד'ימי" – אזרחים מדרגה שנייה. לכן, שגשוגה של ישראל מרתיע את דמם ומשבש את תפיסת הסדר העולמי שלהם. המפגינים צועקים: "ח'יבר, ח'יבר, יא יאהוד, ג'יש מוחמד סאוף יאהוד" – ח'יבר ח'יבר, יהודים, צבא מוחמד חוזר. הם מאיימים על היהודים – ועל הישראלים – לחזור על טבח ח'יבר משנת 628 או על מעשי זוועה אחרים, ומעדכנים את שנאת היהודים העוינת של האסלאמיסטים, השונאים את המתחרים היהודים על כך שהם נותרים שונים.

- בתחילת המאה הארבע עשרה האשימו האירופים את היהודים במגפת הדבר ורצחו מאות מהם; ב-2020, הציוץ ששאל "covid19 or #covid1948#>>#>" הציף יותר לדעתכם? הועבר עם מפות של ישראל. אלה שסייעו לציוץ להפוך ויראלי והתייחסו לישראל כאל מגפה, עדכנו את האנטישמיות המידבקת ותיארו את היהדות כמגפה הפוגעת בנפש, בגוף ובנשמה.
- האינקוויזטורים הספרדים ב-1492 ראו ב"יהודים" נבלים, לא ראויים לאמון, לא ישרים וחזירים. מפגינים מאוניברסיטת פרינסטון הפריעו ב-2025 לנאומו של ראש הממשלה לשעבר נפתלי בנט וכינו את חבריהם ללימודים "חזירים" על רקע הדימויים של הישראלים כערפדים, כמוצצי דם וכנחשים, מעדכנים בכך את הסטריאוטיפים המרכזיים כל כך באנטישמיות המפלצתית ומביאים עד קצה את הרוע המיוחס ליהודים כאיום הגדול על העולם.
- אירופים "נאורים" שהדגישו את גאוותם הלאומית האשימו את היהודים ב"נאמנות כפולה". תוך שרפת דגלי ארצות הברית, קנדה, בריטניה ואוסטרליה מחזרו מפגינים אנטי-ציונים אותה האשמה בבגידה. הם עדכנו בכך את האנטישמיות הפרנואידית, טענו שאין לסמוך "עליהם" ועוררו את החשש מהיהודים כ"אחר" האולטימטיבי שאינו משתלב לעולם.
- עם עליית הציונות בתחילת המאה העשרים צעקו שונאי יהודים במזרח אירופה: "חזרו לפלשתינה". כיום, כאשר אנטי-ציונים צועקים "חזרו לאירופה" ומעדכנים את האנטישמיות של הגירוש, ראוי לתהות היכן יזכה "היהודי הנודד" אי פעם לקבלת פנים מלבד במולדת היהודית.
- ב-1903 פרסמו אנשי המשטרה החשאית הצארית את הזיוף שיצרו: "הפרוטוקולים של זקני ציון". הם המציאו את IZC – קונספירציה ציונית בינלאומית (International Zionist Conspiracy). כיום מופץ ספר זה, שהיה אהוב על הנאצים ואהוב עדיין על הניאו-נאצים, ברחבי העולם הערבי – הוכחה לכך שהעולם עגול: השמאל הקיצוני והימין הקיצוני נפגשים בעדכון האנטישמיות הקונספירטיבית.
- בשנים 1939–1945 חיסלו הנאצים ומשתפי הפעולה שלהם שישה מיליון יהודים כדי "לטהר את העולם מהאיום הזה". כששונאים מאשימים את יהודי ישראל בהפיכתם לנאצים – אפילו כשקנאים צרי אופקים אחרים מכחישים את השואה, מפחיתים בערכה או חוגגים את הרצח ההמוני של יהודים ב-7 באוקטובר – כשהם מהדהדים את הקריאות הנאציות לרצוח את היהודים "מהנהר ועד הים", הם מעדכנים את האנטישמיות הגזענית.

• בבסיס הדברים, השיבה לתקופות קדומות, המגיעה עד להקנטות בבתי הספר בימינו, לתקיפות אלימות על תיירים ועל אוהדי כדורגל ולרציחות טרוריסטיות תוך קריאות "שחררו את פלסטין" כדי להצדיק תקיפת יהודים, מעדכנת את שנאת היהודים האלימה.

בהאשמות על כסף, על כוח, על מניפולציה תקשורתית, על בגידה ועל חוסר נאמנות "ציוניים", המהדהדות בצרפת, באנגליה, בארצות הברית, בקנדה ובמקומות אחרים, העניק המאבק נגד ישראל לשנאת היהודים חיים חדשים, במוטציות כה רבות.

תיבת עובדות | | ציונופוביה: מבחן ה-TEST

טוטליות (Totalizing)

מהותנות, קשירת כל הרע לישראל, ליהודים ולציונות.

הקצנה (Exaggerated)

ככל שהביקורת מוקצנת כך עולה ממנה ריח חזק יותר של קנאות.

היסחפות (Sweeping)

הפיכת כל צעד ישראלי שגוי להצדקת הכחשה גורפת. לא רק תקיפת מה שישראל עושה אלא הכחשת קיומה ממש.

טון (Tone)

ככל שהביקורת אינטנסיבית יותר כך עולה ממנה ריח חריף יותר של קנאות.

ציונופוביה: כל קנאות צרת אופקים מאיימת על

הדמוקרטיה ועל ההגיונות

ב-1948 התגוררו בלבנון עשרת אלפים יהודים; כיום נותרו בה בקושי מאתיים. הקהילה היהודית באיראן, שמנתה בעבר 100 אלף נפש, הצטמקה לפחות משמונת אלפים. לבנון גובלת בישראל, אבל בירת איראן, טהרן, נמצאת במרחק יותר מאלף קילומטר מירושלים. מקומה המרכזי של האנטישמיות בתפיסה הג'יהאדיסטית של איראן ושל חיזבאללה מציף שתי שאלות נצחיות שהולידו מאות מחקרים אקדמיים ואלפי דיונים שנמשכו עד לשעות הקטנות של הלילה: "למה היהודים?" ו"איך שרדו כל כך הרבה יהודים לאורך זמן כה רב?"

האנטישמיות היא השנאה מאריכת הימים ביותר, בין השאר בשל אריכות ימי היהודים – יהא סודם אשר יהא: השראה אלוהית, טקסטים מכוננים, ערכי משפחה, תרבות נוקשה אך גמישה, תחושה של משימה לאומית, עקשנות. היהודים שרדו מאז ימי קדם, אבל הם עדיין יעד לשנאה.

האלסטיות של האנטישמיות, מהשמאל הקיצוני ועד לימין הקיצוני, בקרב מרקסיסטים וקפיטליסטים, בקרב תומכי טראמפ, תומכי עליונות הגזע הלבן ואוניברסליסטים פרוגרסיבים, בקרב מונותאיסטים אסלאמיים ומרקסיסטים אתאיסטים, מטרידה עוד יותר. אף שהם חלק זעיר מאוכלוסיית העולם, היהודים בולטים דיים כדי למשוך את תשומת לב הגזענים – משום שהם יוצאי דופן ומתאימים את עצמם. היהודים התעקשו זמן רב להישאר נבדלים, בעוד רבים מהם הבינו גם כיצד להתאים עצמם לחברות שונות ברחבי העולם. דבר זה הפך אותם למטרות מצוינות. ב-1933 הסביר הרב מילטון שטיינברג במגזין "אטלנטיק" מדוע היהודים שרדו. הוא אמר: "הרעיונות והאידיאלים של עם עשויים להעניק לו משמעות, אבל הרגליו הקבוצתיים מעניקים לו חיים". שמירת היהדות הייתה המפתח להיות יהודים. למרבה הצער, שמירת היהדות עוררה זה כבר את שונאי השוני להכות ביהודים.

שנאת היהודים גוברת כאשר חברות נמצאות תחת לחץ והמחשבה הטוליטרית מתעצמת. כשאנשים מתחילים לפקפק זה בזה, לשפוט זה את זה, לחשוב במונחים של "הכול או לא כלום", הם מחפשים שעירים לעזאזל – או מאמצים דמגוגים אבסולוטיים המכפישים מיעוטים. במהלך מאות שנים, כאשר לחצים כאלה צצים ויש יהודים בסביבה, האשמת השעיר לעזאזל מבטאת עצמה בדרכים מסוימות. זו הסיבה לכך שהיהודים ממשיכים להיות מואשמים כאיום על הסטטוס קוו, כרודפי כוח ובצע, וכשטניים. אף שכל ביטוי של דעה קדומה בזוי בדרכו שלו, האנטישמים מתחברים לעיתים קרובות לשקרים ולסטריאוטיפים הנרקבים כבר במאגר ההיסטורי של האשמות וסטריאוטיפים.

טום חאלד וורדמן מציין את הנטייה האוטופית המאחדת את רוב האנטישמים. הם מדמיינים: "אם רק נוכל לחסל את היהודים, הכול יהיה בסדר". זהו הדבר ההופך את שנאת היהודים כלי כה שימושי לבעלי דעות קדומות ולדמגוגים: היא נחה על שקרים מבוססים היטב, ואפשר לעדכן אותה כל הזמן.

השליחה המיוחדת של ארצות הברית למאבק באנטישמיות בתקופת ביידן, פרופ' דבורה ליפשטדט, הזהירה ש"כל מי שמאמין במיתוס הקונספירציה – שהיא אבן הפינה של האנטישמיות – שלפיה היהודים שולטים בתקשורת, בבנקים, בבחירות לממשלה, כל המאמין בכך מוותר על הדמוקרטיה". לא פחות מסוכן מכך בימינו הרוב המושקע, יותר ויותר אנשים שאינם מתקוממים כשהם רואים כיצד יהודים שהם חברים, שכנים או חברים לחדר, מאוימים. אין זה רק "איום על הדמוקרטיה". זהו איום על ההגינות. למרבה הצער, ההתנפלות הנרחבת של תקשורת ההמונים על ישראל עם התמשכות המלחמה בעזה, "נרמלה כמעט" את האנטישמיות, הזהירה ליפשטדט – שכן ישראל, הציונים והיהודים הואשמו באופן אוטומטי – והביעה צער על כך.

ההתפרצות העולמית של שנאת יהודים: למה עכשיו?

ב-7 באוקטובר, כשהתברר היקף הטבח שביצע חמאס, החלו פעילים אנטי-ישראלים לחגוג את טבח החפים מפשע. משתתפים בפאנל באירוע אקדמי שהתקיים ב-23 באוקטובר באוניברסיטת הרוורד הזכירו את המילה "קולוניאליזם" שלוש פעמים, את המילה "אפרטהייד" ארבע פעמים ואת הצירוף "רצח עם" שלוש עשרה פעמים, בלי להזכיר ולו פעם אחת את הצירוף "בן ערובה". בקמפוסים רבים ובבירות רבות ברחבי העולם שיוו המפגינים לפשעים הסוטים של תושבי עזה רומנטיקה וכינו אותם "התנגדות". חלקם אף טענו ש"אונס הוא התנגדות".

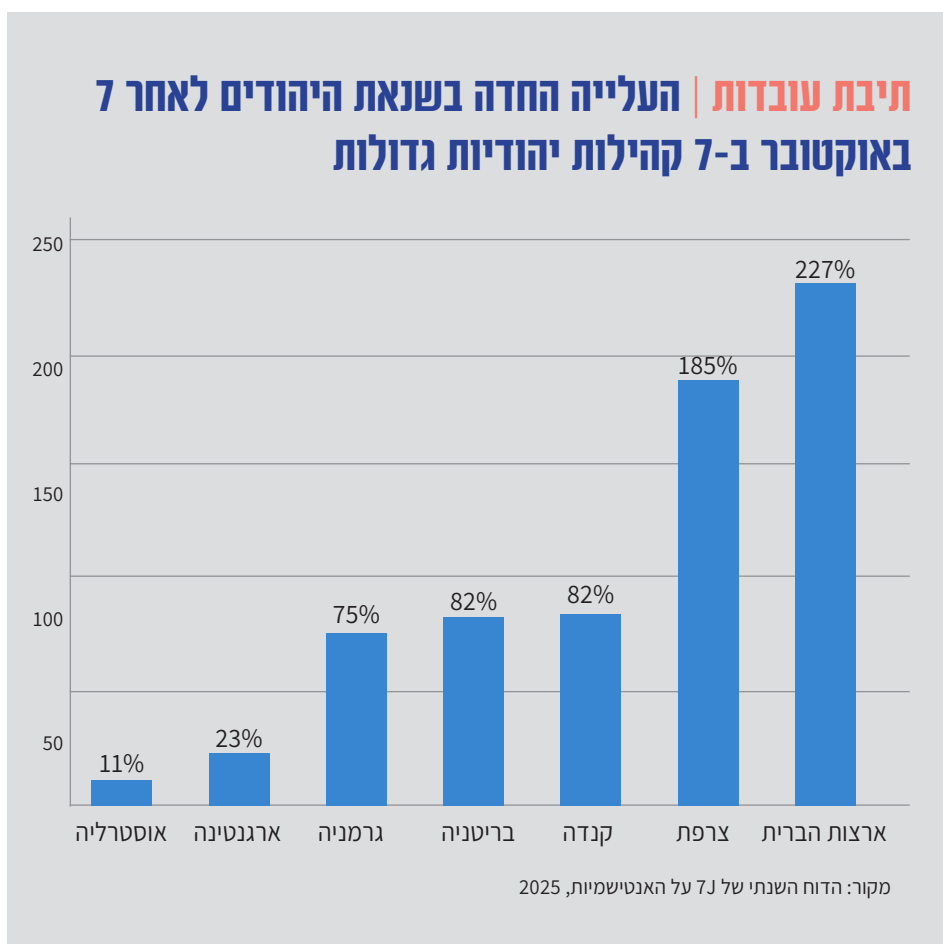
לו החלו המחאות לאחר פלישת ישראל לעזה ב-27 באוקטובר יכלו המפגינים לטעון שהם מתנגדים למעשיה של ישראל. אבל אלה שהריעו וחשו "התרוממות" מהטבח, שהתפארו: "כך נראית דה-קולוניזציה", שהכחישו את מעשי הזוועה של חמאס אך טענו שהישראלים ראויים להם, התנגדו לקיומה של ישראל – ולקיומם של היהודים. זעקות הקרב הפלסטיניות באותו יום, שהגיעו מעזה והדהדו ברחבי העולם, היו "אד' בח אל יאהוד" – טבח ביהודים – לא "רק" בישראלים.

השנאה שתדלקה את מחבלי חמאס ואת תושבי עזה המשתוללים באותו יום חרגה מכל סוגיה פוליטית או סכסוכי גבולות הניתנים לפתרון. לא היה זה עניין של פתרון שתי מדינות אלא השתקקות לפתרון של מדינה ללא יהודים תוך חיסול הציונות.

האובססיה העולמית שהגיעה לאחר מכן הגזימה בפשעים לכאורה של ישראל והדגישה באופן לא מידתי סכסוך זה כגורם המרכזי לכל בעיות העולם. היו שנדהמו מהאָרס. בארי וייס מה-*Free Press* דיווחה על כך שיהודים רבים האמינו – כפי שמאמינים עד היום רוב האמריקאים – שהם חיים "מחוץ להיסטוריה" ושהם "חסינים מפניה". אבל פרופ' ארוין קוטלר, עורך הדין לזכויות האדם שכיהן כפרקליט המדינה וכשר המשפטים של קנדה, התעקש שהגל הזה לא התחיל ב-7 באוקטובר. תחת זאת טען: "אנו עדים לשיאו של תהליך שנמשך שנים, של הפיכת האנטישמיות לגיטימית ומקובלת בקמפוסים, בתרבות הפופולרית, בתקשורת ובתרבות הפוליטית. היהודים מותקפים כעת ברחובות, בשכונות,

בבתי הספר, במשרדים ובבתי הכנסת שלהם, ובמקומות שבהם בתי כנסת מופצצים בבקבוקי תבערה, מרכזים קהילתיים יהודיים מותקפים ואנדרטאות שואה עוברות השחתה".

ואכן, ביולי 2024 דיווחה הסוכנות האירופית לזכויות יסוד כי "96% מהיהודים סיפרו שהם נתקלו באנטישמיות בשנה האחרונה, ו-80% מהם חשים שהמצב החמיר בשנים האחרונות". חצי מהיהודים שהשתתפו בסקר "מודאגים מביטחונם ומביטחון משפחותיהם, ויותר מ-70% מהם אף מסתירים מדי פעם את זהותם היהודית. ההתפשטות המהירה של תוכן אנטישמי ברשת היא מגמה מדאיגה נוספת". סקר זה הושלם לפני 7 באוקטובר.

ההמומים אל מול המיואשים: עד כמה מרכזית שנאת היהודים בהיסטוריה היהודית?

בעבור חלק מהיהודים, 7 באוקטובר היה נקודת מפנה. הצפייה ברוצחים הפלסטינים מתענגים על התעללות ב"יהודים" הייתה מחזה מחריד. הצפייה בשכנים ובחברים לספסל הלימודים חוגגים את הרוע שבוצע אלפי קילומטרים משם הייתה מבחינתם יקיצה מפחידה. חלקם חששו ש"תור הזהב" של יהודי התפוצות הגיע לקיצו. רוב היהודים האמריקאים והקנדים, ובמיוחד האוסטרלים, האמינו שמדינותיהם שונות, סובלניות מטבען – ושהעולם הפיק את לקחי אושוויץ. אכן, צפון אמריקאים רבים גדלו ללא השנאה המתמדת, הצורמת והמאיימת כלפי יהודים, שסביבה נתקלו בה באירופה, במזרח התיכון ובצפון אפריקה.

אחרים, לעומת זאת, ראו ב-7 באוקטובר אבן דרך עצובה נוספת בנתיב ארוך של שנאת יהודים. מבחינתם, היא מתוכננת אל תוך התרבות המערבית, שלא לדבר על העולם המוסלמי. וכמו פרופ' קוטלר הם ראו אותה הולכת ומתעצמת. "האנטי-יהדות אינה צריכה להיתפס כתופעה ארכאית או לא רציונלית המסתתרת במבנה העצום של המחשבה המערבית" – כתב דיוויד נירנברג בספרו "אנטי-יהדות: המסורת המערבית" – "אלא כאחד הכלים הבסיסיים שבאמצעותם נבנה המבנה הזה". צורך זה ליצור תפיסת עולם המנוגדת לזו של היהודים אישר את תובנתו של ז'אן פול סארטר ש"אם היהודי לא היה קיים, האנטישמים היו מציאים אותו".

נירנברג סיכם ב-2013 בעצב: "אנו חיים בעידן שבו מיליוני אנשים נחשפים מדי יום לגרסה כלשהי של הטענה שאתגרי העולם שבו הם חיים מוסברים בצורה הטובה ביותר במונחים של 'ישראל', 'היהודי של העולם'.

בקצרה, אף שהם מזועזעים באותה מידה מהדעות הקדומות, רואים הצופים המיואשים הללו את ההמשכיות של שרשרת העוינות החוזרת לימי קדם.

ההמומים והמיואשים נאחזו כל אחד מהם באמיתות שונות. ההיסטוריה של האנטישמיות בצפון אמריקה מתונה יותר משנאת היהודים הפגאנית, האירופית או האסלאמית. ו-2025 איננה 1942 או 1492. האנטישמיות התחזקה ונחלשה, עברה מוטציות ומצאה אחיזה בדרכים שונות. עם זאת, היה משהו כה מוכר, ביניימי, היטלראי, בשנאת היהודים הברברית של חמאס ובחגיגות שהגיעו בעקבותיה.

במערב של ימינו, שנאת היהודים לובשת צורות שונות, מימין לשמאל, לעיתים גם אצל אויבים מטבעם. קיצונים ימנים משלבים אנטישמיות עם עליונות לבנה ועם פופוליזם לאומני קיצוני; קיצונים שמאלנים ופונדמנטליסטים אסלאמים משלבים תמיכה בפלסטינים עם

שנאה ליהודים, ומסווים לעיתים את הדעות הקדומות בתיאוריות אקדמיות ובדיבורים על זכויות אדם; אנטישימים מהמעמד הגבוה מבטלים בסנוביות את היהודים כעשירים חדשים וחמדנים, שחוסר הפופולריות שלהם מצדיק את השנאה כלפיהם, בעוד בריונים מהמעמד הנמוך משתמשים לעיתים בעוינות הנוכחית כלפי ישראל וכלפי היהודים כדי להכריז על פתיחת עונת הציד של יהודים העושים קניות או חוזרים הביתה מבית הכנסת.

היקף התקיפות ומגוון התוקפים מחדדים את התעלומה האמיתית: למה עכשיו, למה בצורה כה אלימה ולמה באמריקה, בקנדה, באוסטרליה ובאנגליה לאחר עשרות שנים של שקט לכאורה? כיצד ייתכן שהיהודים, שהם 2.4% בלבד מאוכלוסיית אמריקה, סובלים מ-15% מכלל פשעי השנאה ומ-68% מפשעי השנאה על רקע דתי?

שלבים לקראת העלייה

בסוף שנות הארבעים, כשהעולם יצא ממערבולת הנאציזם, רוב האנשים ההגיוניים הניחו שלעולם לא תתפשט שוב שנאת יהודים כה מרושעת ושלעולם לא יעמוד שוב העולם מנגד בשתיקה. הקמת מדינת ישראל ב-1948 נראתה כמגלמת הבטחה זו. אולם בחמישים השנים האחרונות עברה האנטישמיות של אתמול עדכון, הפכה לנשק וזכתה לפופולריות מחודשת. חשבו רק על חמישה עשר צעדים לאורך הדרך, שבהם שינויים בשמאל ובימין, בקרב אסלאמיסטים ואקדמאים, בטכנולוגיה, בפוליטיקה, בתרבות ובאידיאולוגיה יצרו את סופת האש האנטישמיות הזאת – לפני 7 באוקטובר.

1975: במהלך אישור ההחלטה שהציונות היא גזענות מקימה האספה הכללית של האו"ם את הוועדה למימוש הזכויות הבלעדיות של העם הפלסטיני. יוזמות אלה משמיצות את הציונות ואת ישראל ומפיצות את האנלוגיה הכוזבת בין הציונות לאפרטהייד של דרום אפריקה. ההחלטות מעמידות את ישראל תחת חקירה מתמדת ומסמנות את הסוגיה הפלסטינית כזכאית לטיפול מיוחד ומתמשך באו"ם ובכלל המערכת הבינלאומית.

1987: מתקפה על קורס החובה העוסק בציוויליזציה המערבית. באוניברסיטת סטנפורד צועקים פעילים: "התרבות המערבית חייבת להיעלם". בהסתמך על פוליטיקת הזהויות של שנות השישים ועל מגמות "פוסט-מודרניות" אחרות מתחילים פרוגרסיבים, במיוחד בקמפוסים, לזלזל באמריקה, במערב, ב"לבנות", בליברליזם המסורתי, באידיאל האקדמי של אובייקטיביות, ובאופן בלתי-נמנע גם בציונות, ומתייחסים אליה כאל הביטוי האולטימטיבי של כל תופעה מזיקה. למען ההגינות יש לציין שכל רעיון פרוגרסיבי, למן שיפור הגיוון עד הכלה ורגישות רבות יותר, מבוסס על ערך ראוי לשבח, אבל הקנאים האקדמיים לוחצים על דושת ההאצה ללא בלימה ומחייבים אורתודוקסיות במקום לדרוש הרחבת פרספקטיבות.

1991: עם התמוטטות ברית המועצות מחליף השמאל את המרקסיזם בפלסטיניזם כדבק שיאחד אותו. הג'יהאדיסטים חשים מעדדים, וטוענים שכישלון הסובייטים במלחמת אפגניסטן החליש את הקומוניזם. נפתחת גם הדרך לתהליך השלום באוסלו – שסייע בסופו של דבר ליאסר ערפאת לשנות את תדמיתו מזקן הטרור המודרני לעושה השלום הפלסטיני זוכה פרס הנובל.

1994: פיגוע של חיזבאללה במרכז הקהילתי היהודי AMIA בבואנוס איירס שבארגנטינה גובה את חייהם של שמונים וחמישה בני אדם ופוצע מאות. התנקשות מחבלי חיזבאללה ביהודים במרחק אלפי קילומטר מישראל תוך שימוש במתקנים הדיפלומטיים של איראן מחזקת את האנטישמיות ואת האנטי-ציונות של הג'יהאדיסטים. הם מתמקדים בהרס ומשתמשים ביהודים ובמדינה היהודית כשעירים לעזאזל.

1995: האתר *Stormfront*, המקיא את מררתו ומפיץ דעות לאומניות לבנות, אנטישמיות וגזעניות, הופך לאתר המוביל הראשון המפיץ שנאה. אחרי שהודרו לשוליים מאז השואה והקמת התנועה לזכויות האזרח מתחילים בעלי הדעות הקדומות ליצור קשרים וירטואליים, מעודדים זה את זה ומרחיבים את טווח הגיוס שלהם. המומנטום הגובר שלהם מפריך את המניפסטים של האינטרנט, המבטיחים פוליטיקה דיגיטלית אתית ומהותית הנקיייה מדמגוגיה ומשנאה.

2001: ועידת האו"ם העולמית נגד גזענות בדברן מסתיימת ב-7 בספטמבר אחרי שהפכה לפסטיבל שנאה אנטי-ציוני ואנטישמי שהחיה את הסיסמה "ציונות היא גזענות". כעבור ארבעה ימים, ב-11 בספטמבר, הורגים מחבלים ג'יהאדיסטים 2,977 חפים מפשע. שנה אחרי תחילת האינתיפאדה השנייה – מלחמת הטרור של יאסר ערפאת נגד תהליך השלום באוסלו – עם העלייה העולמית בשנאת יהודים מבחין המערב באיחור שעידן הטרור הג'יהאדיסטי העולמי החל.

2005: ב-15 באוגוסט מתחילה ישראל את התנתקותה מעזה ונסוגה מכל סנימטר ברצועה, בתקווה לשלום. באופן אירוני, חודש קודם לכן השיקו יותר ממאה ושבעים ארגוני חברה אזרחית פלסטיניים את תנועת BDS – חרם, משיכת השקעות וסנקציות (Boycott, Divestment and Sanctions) – שמטרתה ניתוק כל אינטראקציה נורמלית עם ישראלים. "האנטי-נורמליזציה" של BDS הופך את הסכסוך מהותני וקיומי יותר, ופתיר פחות. רקטות קסאם ממשיכות לעוף מעזה.

2007: חמאס, התנועה האסלאמית הפונדמנטליסטית שנשבעה להשמיד את ישראל, משתלטת על רצועת עזה בהפיכה אלימה נגד הרשות הפלסטינית. האנטישמיות הגזענית והאנטי-ציונות, הג'נוסידיה באופיין, הופכות מקובלות ברחבי העולם בעוד הישראלים מתחילים לאבד את אמונם בחילופי "קרקע תמורת שלום".

2009: נשיא איראן, מחמוד אחמדינג'ד, מופיע בכינוס המשך של האו"ם לוועידת דרבן נגד גזענות באפריל אותה שנה. אחמדינג'ד מכנה את הציונים "גזענים מבצעי רצח עם" ומושך תשומת לב בהכחשת השואה ובאיומיו האנטישמיים והאנטי-ציוניים להשמיד את ישראל בזמן שמדענים איראנים עמלים על פיתוח נשק גרעיני.

2015: רציחות שנים עשר האנשים במגזין הסאטירי "שרלי הבדו" וארבעת האנשים בסופרמרקט היפר כשר בפריז ממחישות באופן קטלני את היקף האנטישמיות והג'יהאדיות ברחבי המערב, במיוחד בקהילות המוסלמיות הגדלות והמנוכרות באירופה.

2017: מארגני מצעד הלסביות בשיקגו אוסרים על לסביות לשאת דגלי גאווה יהודיים במצעד שיתקיים ב-13 ביולי, בטענה שהציונות שלהן "גורמת לאנשים להרגיש לא בטוחים", צעד המטשטש עוד יותר את הגבול בין אנטי-ציונות לאנטישמיות. ההאשמה שישראל עוסקת ב"פינקווישינג" מתגברת, ורומזת שישראל מכבדת את זכויות הלהט"ב במדינה כדי לצבור נקודות תעמולה בחו"ל. במעגלים פרוגרסיביים ואקדמיים, אידיאולוגיית woke משפיעה שואפת ל"צדק חברתי", המוגדר באופן ספציפי תוך הדגשת תחושת "ביטחון" ו"חוסר ביטחון", "מיקרו-תוקפנות ומקרו-תוקפנות", "טריגרים" ו"הצטלבותיות". אבל בעוד "מיקרו-תוקפנות", הכוללת הבטה לא הולמת בסטודנטים, הורסת את הקריירה של פרופסורים מסוימים, יהודים וציונים "נחסמים בהצטלבות". יהודים רבים חווים "מקרו-תוקפנות" – התקפות – משום ש"הפריווילגיה הלבנה" שלהם גורמת לכך שהטראומה שלהם מהאנטישמיות לאורך אלפי שנים אינה נחשבת.

2017: כעבור חודש, כהוכחה לאלסטיות של האנטישמיות משמאל לימין, צועדים בשרלוטסוויל שבווירג'יניה מאות לאומנים לבנים בעצרת Unite the Right (אחדו את הימין). הם צועקים "היהודים לא יתפסו את מקומנו" ו"התקשורת היהודית תיפול". במהלך נשיאותו המקטבת של דונלד טראמפ ממשיכים יהודים מן השמאל להיאבק באנטישמיות הגואה בימין בעוד יהודים מן הימין נלחמים באנטישמיות של השמאל, במיוחד בקמפוסים. הפיכת שנאת היהודים לנקודת חיכוך מפלגתית נוספת, פוגעת במאבק בכל החזיתות.

2018: ב-27 באוקטובר יורה רוצח בודד, מוסת משנאה ימנית במרשתת, אחד עשר מתפללים יהודים בבית הכנסת "עץ החיים-אור שמחה" בפיטסבורג. רוב האמריקאים מגנים בזעזוע את הרוצח המטורף, ללא כל התייחסות לכוחות העמוקים יותר המניעים קיצונים כאלה.

2020: רצח ג'ורג' פלויד במינסוטה מעודד "חשבון נפש גזעי" במערב כולו. אבל אף שיהודים אמריקאים רבים תומכים במחאות, פרשת פלויד מעודדת את ההתקפות על אמריקה כ"גזענית באופן שיטתי", על היהודים כנהנים מ"פריווילגיה לבנה", ועל הציונות, כגזענית. תומכי תנועת Black Lives Matter ופעילים פלסטינים קוראים "ממיניאפוליס לפלסטין, המאבק לשחרור נמשך".

2021: כשחמאס מפציץ את ישראל בחודש מאי, האנטישמיות ברחבי העולם גואה. כנופיות של פלסטינים מטרידות יהודים מניו יורק עד לוס אנג'לס. בריונים בלונדון צועקים "זיינו את היהודים, אנחנו נאנוס את הבנות שלכם". "האנטישמיות האלגוריתמית" מזנקת עם למעלה מ-17 אלף ציורים בשבוע אחד, המסכימים: "היטלר צדק". טיק טוק, שצבר פופולריות רבה במגפת הקורונה, הופך למוביל עצום של רגשות אנטי-ישראליים ואנטישמיים בזמן שישראל הופכת למדינה המותקפת ביותר ברשתות החברתיות. האנטי-ציונות הופכת מרכזית עוד יותר בתרבות ה-woke האוניברסיטאית עם חתימת אלפי פרופסורים על עצומות שבהן הם מתחייבים להחרים את ישראל משום ש"התיאוריה הביקורתית שאנו יוצרים בספרות ובכיתות הלימוד שלנו חייבת להיות מגובה במעשים".

ב-7 באוקטובר 2023 חגגו חברים רבים בברית האדומה-ירוקה, המאחדת פרוגרסיבים רדיקליים ואסלאמיסטים, את הרציחות ההמוניות של חמאס. שנאה מולידה עוד שנאה. עם התגברות האנטישמיות של השמאל ושל האסלאמיסטים שאבו גם שונאים מן הימין עידוד מהאיבה האנטי-יהודית של אויביהם הטבעיים. עם זאת, רוב תושבי המערב גינו את האנטישמיות והוקיעו את התפשטותה. ב-2024 מצא סקר של הקונגרס היהודי האמריקאי ש-72% מהמבוגרים האמריקאים מזהים את האנטישמיות כבעיה. 59% ציינו את העלייה בה מאז 2019. עם זאת, 77% מהיהודים האמריקאים דיווחו שהם מרגישים פחות בטוחים באמריקה בקרב האזרחים האחרים.

השקרים האנטי-ציוניים המופצים בקמפוסים, בכיתות הלימוד הפלסטיניות, במסגדים ובאינטרנט, מזינים תנועה עולמית. בהשמצת המדינה היהודית באופן אובססיבי ותוקפני זה משתמשים האנטי-ציונים באנטישמיות כדי להצדיק את רגשותיהם האנטי-ישראליים. השמצות אלה, פעולות אלה של שנאת יהודים, אנטי-ציונות אנטישמית זו, הופכות את הסכסוך הישראלי-פלסטיני לסכסוך סכום אפס ומציבות מכשול מרכזי לשלום.

גבולות ואיזון:

ניצד יכולים מבקרי ישראל להימנע משנאת יהודים,
ניצד יכולים תומכי ישראל להימנע מבלבול בין
מבקרים לבעלי דעות קדומות

כשאנטי-ציונים נוהגים בפשטנות ומכפישים את ישראל כמדינה פורעת חוק, מדכאת, לא לגיטימית וקולוניאליסטית-גזענית, הם מערבבים בין שתי השנאות. אם הם אינם שונאים, חובתם להרחיק עצמם מאלה העושים דמוניזציה לישראל, ליהודים, לציונות וליהדות בכללותה.

ההיסטוריה האנטי-ישראלית נמצאת במגמת עלייה. המבקרים מאשימים את ישראל בכל הרע שהם מוצאים בתרבות המערבית: אימפריאליזם, גזענות, אפרטהייד, טיהור אתני, קולוניאליזם, עליונות, וכעת, רצח עם. סימון רודן-בן זקן מהוועדה היהודית-אמריקאית (AJC) מציינת שמבחינת הימין הקיצוני, אוקראינה הפכה ל"מה שישראל היא מבחינת השמאל הקיצוני – ... נציגה במאבק גדול יותר" המנותק מהמציאות של שתי המדינות: אוקראינה הפכה ל"תוכנית גלובליסטית", וישראל, ל"מיזם קולוניאלי". בדמיינם קונספירציה בינלאומית הידרדרו הלאומנים הלבנים האנטי-אוקראינים לשנאת יהודים כפי שעשה לישראל השמאל הקיצוני. המשפיענית הימנית הקיצונית קנדיס אובנס כינתה את המלחמה באוקראינה, שרוסיה פתחה בה, "עוד דרך של גלובליסטים כמו [היהודי-הונגרי-אמריקאי ג'ורג'] סורוס לשלוט בנו". תומכי עליונות לבנה כשון סווט האשימו את "האליטה היהודית" בפתיחה במלחמה כדי להרוויח כסף תוך כדי צפייה בגברים לבנים הורגים זה את זה.

המתקפה נגד ישראל והיהודים גורמת ליהודים רבים לעבור למגננה. דמוקרטיות זקוקות לדיונים ערים כדי לצמוח, להתפתח ולתקן את עצמן. כמובן, אין שום שוויון מוסרי בין שתי התגובות. ההתייחסות לביקורת כאל בגידה אינה גרועה מהסלמת כל ביקורת לכדי דמוניזציה ודה-לגיטימציה.

היהודים אינם גורמים לשנאת יהודים – שונאי היהודים הם העושים זאת. היהודים אינם צריכים לשאול: מה צריך לשנות כדי שאנשים לא ישנאו אותנו? שנאת יהודים היא כישלונם

של הלא-יהודים האנטישמים. לכן, הלא-יהודים הם הצריכים להוביל את המאבק בשנאת יהודים, לא היהודים. לאורך אלפי שנים שיקפו התפרצויות אנטישמיות תפקוד לקוי של החברה וניון מוסרי.

הטון קובע. בדיוק כפי שקשה לתאר "אהבה" או "עצב" כך קשה לזהות מתי טיעונים הופכים לדעות קדומות. עם זאת, שיחות ארסיות על ישראל משקפות רוע ומערערות דיון בריא. תומכי ישראל יכולים להפיק תועלת משיחות קשות ובונות על הציונות, על ההיסטוריה הישראלית ועל הדילמות הנוכחיות של ישראל. ציונים מהורהרים, ביקורתיים, אחראים ופטריוטיים מימין ומשמאל חייבים לנהוג זהירות: עליהם להציג בפני ממשלת ישראל את הביקורת החריפה שהיא זקוקה לה תוך מודעות לכך שישנם רבים המחכים לתקוף את ישראל בדרכים שאינן מגיעות לה.

שונאים הופכים סימני שאלה לסימני קריאה. הם הופכים שאלות לגיטימיות ודילמות מורכבות לכלי נשק.

ההיסטוריה מבולגנת. שום מדינה אינה מושלמת, ובוודאי לא מדינה המגינה על עצמה מפני איראן, החות'ים, חמאס, חיזבאללה ומחבלים פלסטינים. אלו אויבים נוראיים – בעוד ישראל נהנית ממנגנון השלטון הטוב ביותר שהומצא להתמודדות עם עולם לא מושלם... דמוקרטיה.

• **"למה הציונות היא תנועה לאומית לגיטימית, היהדות היא לא דת?" אל מול "הציונות היא מיזם גזעני קולוניאליסטי!"**

רבים מוצאים אפילו את הניסוח המתון יותר פוגעני, שכן על שום תנועה לאומית אחרת לא מרחף הספק באופן כה חסר רחמים – איזו אומה אחרת נדרשת כל העת להצדיק את קיומה? עם זאת, יש יהודים הרואים ביהדות אך ורק דת. החיבוק ה"יהודי-נוצרי" של המערב מתייחס ליהדות, כמו לנצרות, כאל אמונה. אבל כמובא בפרק הראשון, היהדות משלבת זהות דתית עם תודעתם הלאומית, התרבותית והאתנית של היהודים כעם, המושרשת במולדתם. הגזענים, המנצלים בלבול כן זה, נוקטים צעד נוסף. הם מבצעים "רצח היסטוריה" – הכחשת היסטוריה של עם – שלילת תודעתם הלאומית של היהודים, קשריהם ההיסטוריים לארץ והרגישות האנטי-קולוניאלית המוטבעת בדנ"א של הציונות: הציונים לחמו לעצמאות נגד האימפריה העות'מאנית ואחר כך נגד האימפריה הבריטית.

• **"איזו זכות הייתה ליהודים להקים מדינה על אדמה פלסטינית?" אל מול "ישראל, שהוקמה על ידי המערב בגלל תחושת האשמה עקב השואה, היא שלטון מדכא ופושע!"**

מאז תהליך השלום של אוסלו בשנות התשעים, רוב הישראלים מכירים בכך ששני

עמים – יהודים ופלסטינים – חשים קשר לאותה ארץ, כפי שקורה במקומות רבים. דחיית הקשרים היהודיים לארץ היא דחיית היהדות, סיפורו של ישו המושרש בישראל, והקוראן. על פי סורה 17, קו: "אחרי כן אמרנו אל בני ישראל: גורו בארץ הזאת". תפיסת ארץ ישראל כ"פלסטינית" גרידא מתעלמת גם מרכישת האדמות בידי ציונים רבים בראשית דרכם – לעיתים קרובות מבעלי אדמות טורקים – ומהצהרות בינלאומיות רבות המאשרות את קיומה של מולדת יהודית בפלשתינה. באלה נכללות הצהרת בלפור, הצהרת חבר הלאומים בסן רמו והחלטת האו"ם 181, שהכירה בקשר היהודי לארץ. לבסוף, היהודים ריכזו את חייהם סביב ישראל במשך שלושת אלפים וחמש מאות שנה, בעוד התנועה הציונית הרשמית הוקמה בבאזל ב-1897 בהמשך ליוזמות אחרות מן המאה התשע עשרה, שקדמו להיטלר ולשואה.

• **"האם הקמת ישראל לא היא שיצרה את בעיית הפליטים הפלסטינים?" אל מול "היהודים יצרו את הנכבה הפלסטינית בעקירת 700 אלף פלסטינים ב-1948!"**

מאליו ברור שלולא הקמת מדינת ישראל לא היו פליטים פלסטינים, אף שהבריטים היו עשויים להמשיך לשלוט באזור. אולם דחיית הערבים את תוכנית החלוקה של האו"ם משנת 1947, ולאחריה מתקפת שבעת צבאות ערב במאי 1948, היו הגורם העיקרי לבעיית הפליטים. מאז, היסטוריונים מתווכחים בלהט מה בדיוק קרה – והוויכוח נמשך. ברור שהישראלים גירשו חלק מהערבים, לפעמים בכוונה, לפעמים לא בכוונה. בו בזמן, ערבים פלסטינים רבים ברחו בעקבות לחץ מנהיגיהם, תוך ציפייה לשוב לאחר תבוסת היהודים. אחרים ברחו מתוך פחד. מלחמה היא גיהנום. מלחמת העולם השנייה גרמה לעקירת ארבעים עד שישים מיליון בני אדם; הקמת הודו ופקיסטן ב-1948 גרמה לעקירת עוד עשרים מיליון בני אדם. רק הפלסטינים מעבירים את מעמד הפליטות מדור לדור.

• **"למה יש עדיין פלסטינים במחנות פליטים?" אל מול "היהודים דיכאו את הפלסטינים ועדיין כולאים אותם במחנות פליטים!"**

שונאי היהודים תמיד מאשימים את היהודים. אבל המשטרים הערביים הנציחו את הבעיה כדי להצדיק את הלחימה בישראל תוך הפגנת אמפתיה מועטה כלפי הפלסטינים. חשוב עוד יותר לזכור שמנהיגי הפלסטינים דחו שוב ושוב פשרות לחלוקת הארץ עם היהודים. כך ב-1947, ב-1967, בשנות התשעים וב-2008. ערבים רבים תיארו את "המדינה היהודית כתופעה 'לא נורמלית', 'לא טבעית' ו'מלאכותית'", מסביר איש מדע המדינה גיל קרל אלרואי, מכיוון ש"המחשבה על היהודים כשליטים מרמזת על אי-סדר קוסמי". בתהליך השלום באוסלו בשנות התשעים ויתרה ישראל לרשות הפלסטינית על השליטה המנהלית באזור A. כיום, כ-2.8 מיליון מתוך 3 מיליון הפלסטינים ביהודה ושומרון חיים באזורים A או B, המנוהלים במשותף בידי הרשות

הפלסטינית וישראל. פחות משליש מהפלסטינים חיים במחנות הפליטים הנותרים. השאלה האמיתית היא אפוא: מדוע לא יישבו מחדש לבנון, ירדן, סוריה והרשות הפלסטינית את הפלסטינים מ-68' שבמחנות הפליטים שתחת שליטתם?

- **"האם שטחי הגולן, הגדה המערבית ועזה נכבשו במלחמת ששת הימים?"**
אל מול "ב-1967, ישראל המתרחבת כבשה בחמדנות עוד שטחים!"

אמת, ישראל התרחבה מבחינה גיאוגרפית ב-1967. אולם ישראל כבשה את השטח במלחמת הגנה עצמית לגיטימית שהיא ניסתה להימנע ממנה. במשך חודשים ארוכים איימו הערבים "לזרוק את היהודים לים" – שוב, שימו לב, "את היהודים" – ובמשך שנים ארוכות ביצעו הערבים תקיפות מעבר לגבול, ואז מצרים הפרה את החוק הבינלאומי וחסמה את מצרי טיראן. בינתיים, צבאות ירדן וסוריה איימו גם הם על קיומה של מדינת ישראל. כינוי הגדה המערבית "שטח כבוש" מקפיא היסטוריה מורכבת בת אלפי שנים, הכוללת שינויים בגבולות ובאוכלוסייה, לרגע אחד – הגבול המאוחר ששורטט בעיפרון ירוק ב-1949 והפך לקו הירוק, קו שביתת הנשק של ישראל. האו"ם מעולם לא הכיר בשליטת ירדן בשטחים אלה או בשליטת מצרים בעזה. לפיכך, ב-1967 כבשה ישראל שטח שהיה במצב של השעייית פעילות משפטית. אלה המכנים את האזור שממערב לנהר הירדן בשמותיו התנכיים: "יהודה" ו"שומרון", משקפים את שורשיהם העמוקים של היהודים באזור זה. ההכרה בבלבול מערערת את הנרטיבים של "הכול או כלום" של שני הצדדים.

- **"מדוע רואים רבים את ההתנחלויות כמפעל לא חוקי?"** אל מול "ההתנחלויות הלא-חוקיות חושפות את המנטליות הקולוניאליסטית והאימפריאליסטית של הציונות!"

המונח התועמלני "כיבוש" מעורר את זכר ה"כיבוש" הרצחני של הנאצים באירופה. כמו כן, על פי החוק הבינלאומי, ובוודאי על פי חוקי ההיסטוריה והתקדימים הצבאיים, לעם היהודי שמורה הזכות להתיישב בעזה וביהודה ושומרון / הגדה המערבית, בהתבסס על הצהרת בלפור מ-1917 ועל המנדט של חבר הלאומים. ב-24 ביולי 1922 העניק השלטון שנודע כמנדט הבריטי לגיטימציה ל"התיישבות יהודית צפופה על ארץ" פלסטיין, שכללה את האזור שמהירדן עד לים התיכון. אפשר להתווכח על ההיגיון שבהתיישבות יהודית במקומות מסוימים, ואפילו על צדקתה או אי-צדקתה מבחינה מוסרית. אולם הניסיון המתמיד להפליל את ההתיישבות היהודית מנוגד להחלטות בינלאומיות רבות ומחריף את המתיחות.

- **"מה קרה לתהליך השלום ולפתרון שתי המדינות?"** אל מול "תהליך אוסלו נכשל משום שהכובשים הציונים לעולם לא ישלימו עם מדינה פלסטינית!"

תהליך אוסלו היה ניסיון שנעשה בשנות התשעים לכרות ברית שלום באמצעות

שלבים של בניית אמון בין הישראלים לפלסטינים תוך צמצום השליטה הישראלית בחיי הפלסטינים. לכן ישראל נסוגה במהירות משש הערים הפלסטיניות הגדולות והותירה בידיה את השליטה ב"אזור A". הישראלים היו חלוקים בדעותיהם. רבים התנגדו להחזרת יאסר ערפאת מגלותו ולחימוש כוחות הביטחון הדיקטטוריים שלו. תהליך אוסלו נכשל משום שערפאת עודד את עמו בספטמבר 2000 – וקודם לכן – לרצוח ישראלים בבתי קפה, באוטובוסים, במהלך נהיגה. בזיכרונותיו מספר ביל קלינטון שהוא צעק על ערפאת "הפכת אותי לכישלון" בהתייחסו לעקשנותו של זה האחרון במשא ומתן ולהתמכרותו לטרור. מאז שמחבלים פלסטינים רצחו יותר מאלף ישראלים במה שמכונה "האינתיפאדה השנייה", שהתרחשה בשנים 2000–2004, החלו ישראלים רבים לפקפק בכדאיות פתרון שתי המדינות. במקום לדרוש "שתי מדינות לשני עמים", דבר המוביל בדרך כלל לשאלה "על כמה שטח ישראל תוותר", הקריאה ל"שתי דמוקרטיות לשני עמים" שואלת: "מה עושים הפלסטינים כדי לטפח חברה אזרחית המובילה לפשרה ולדו-קיום?"

• **"למה לא הביאה ההתנתקות מעזה לשלום?" אל מול "עזה הייתה תמיד כבושה: ישראל חסמה את הגבולות ויצרה את מחנה הריכוז הגדול בעולם!"**

האנטישמים מנכסים את המינוח של השואה ומשתמשים בו נגד המדינה היהודית. מאיר עיניים עוד יותר הוא מה שהתרחש כשישראל נסוגה מכל סנטימטר ברצועת עזה ב-2005 כדי להימנע מהאשמות ב"כיבוש". ההאשמות נמשכו – ואף החריפו. ב-2007 תפס חמאס את השלטון מהרשות הפלסטינית בהפיכה אלימה. הרקטות המשיכו לעוף. האלימות הגיעה לשיאה בטבח שביצע חמאס. הדבר המבלבל ביותר הוא כיצד, אפילו ב-7 באוקטובר 2023, בעוד מחבלי חמאס שקועים בהתעללות באזרחים ישראלים, האשימו תומכי פלסטינים רבים את ישראל על היותה הקורבן.

• **"למה ישראל אינה מפקחת על האלימות כלפי החקלאים הפלסטינים בשטחים?" אל מול "האלימות של המתנחלים חושפת את הכוונה היהודית לטיהור אתני בגדה המערבית!"**

אלימות ממלכתית, דהיינו, לוחמה ושימוש בכוחות משטרה, קשה דייה להפעלה באופן צודק. אלו הפועלים באלימות, אפילו מסיבות פוליטיות, מפירים את החוק. אזרחים יכולים להגן על עצמם אך ורק כשהם מאוימים באופן אישי. רוב הציונים מתנגדים להטרדת חקלאים פלסטינים ורואים באלו העושים זאת פושעים. למרבה הצער, שום מדינה אינה מושלמת או מלאה מלאכים. גינוי פושעים והתארגנות פוליטית כדי להפעיל לחץ על הממשלה לשלוט כראוי הם מעשים לגיטימיים. לא כן גינוי מדינה שלמה, העם היהודי או יהודים בודדים עקב מעשיהם של מספר קטן למדי של ישראלים בודדים – או אפילו עקב חוסר מעש מצד ממשלת ישראל.

תיבת עובדות | ניסיונות הפשרה הישראליים והדחייה הפלסטינית

- **1947** הציונים מקבלים בחוסר רצון את חלוקת פלסטין על פי החלטת האו"ם 181, למען השלום – מנהיגי ערב דוחים אותה.

- **1967** בהמשך למלחמת ששת הימים מאמצת הליגה הערבית את שלושת ה"לא" של ועידת חרטום: לא לשלום עם ישראל, לא למשא ומתן עם ישראל, לא להכרה בישראל.

- **1993** ישראל מקבלת את הפשרות העיקריות של תהליך השלום של אוסלו, ב-2001 ביל קלינטון צועק על ערפאת: "אני כישלון, ובכך הפכת אותי לכישלון" (בדחיית הפשרה).

- **2000** ערפאת מנהיג את עמו הרחק מהמשא והמתן ובחזרה לטרור ומוביל לאינתיפאדה השנייה, שבה נהרגים יותר מאלף ישראלים ושלושת אלפים פלסטינים.

- **2005** ישראל נסוגה מכל סנטימטר בעזה כחלק מתוכנית ההתנתקות – ב-2007 החמאס תופס את השלטון. הוא מנע מאמנתו הגזענית והאנטישמית, ומכריז: "נטישת המאבק עם הציונות היא בגידה חמורה, וארור מי שיעשה זאת".

- **2008** ראש ממשלת ישראל אהוד אולמרט מציג לנשיא הרשות הפלסטינית מחמוד

עבאס תוכנית שלום אשר בה מוצעים לפלסטינים 93% מיהודה ושומרון / הגדה המערבית, כל עזה ו-5.8% משטחי ישראל שבתוך הקו הירוק כדי לאזן את חילופי השטחים. כשנשאל ב-2015 "מה הצעת בתמורה", הודה עבאס: "לא הסכמתי. דחיתי את ההצעה על הסף".

• **"האם אירועי 7 באוקטובר נבעו מתסכול פלסטיני עמוק?" אל מול "אירועי 7 באוקטובר היו מלהיבים; כך נראית דה-קולוניזציה!"**

ב-6 באוקטובר 2023 חשו פלסטינים רבים תסכול מהקיפאון בתהליך השלום. אבל אין דבר המצדיק אונס המוני, פציעת צעירים ומבוגרים, טבח אזרחים וחטיפת אנשים. הטבח שיקף את שאיפות חמאס להשמדת ישראל. זו הייתה התוכנית וזה היה המסר בקריאות "לשחוט את היהודים" בתרגום מערבית לעברית, בצירוף ביטויים כמו "תתפשטו" או "פשקו את הרגליים", וההתפארות בלקיחת בני ערובה ובהריגת "יהודים". יתרה על כך, הקריאה לגלובליזציה של האינתיפאדה, החוגגת את הזוועות הללו, מאיימת לא רק על היהודים אלא גם על אזרחי המערב ברחבי העולם.

• **"למה ישראל הרגה אזרחים כה רבים בעזה?" אל מול "שוב הגיבה ישראל בעזה בכוח לא פרופורציונלי!"**

אובדן חיי אזרח אחד במלחמה הוא טרגדיה, לא "נזק משני" כפי שמגדיר זאת הפנטגון במילים מכובסות. אולם מותם של אזרחים בלוחמה עירונית הוא בלתי-נמנע, במיוחד בלחימה נגד חמאס, המסתתר בבתי חולים, בבתי ספר ובמסגדים בעזה. בדיון הוגן יוצבו חמש שאלות: האם היה זה הוגן מצד ישראל להילחם בחזרה? האם מטרותיה מוצדקות מבחינה צבאית? האם ישראל ניסתה למזער או להפחית את מספר האזרחים ההרוגים? האם מאמציה שווים לאלה של צבאות מודרניים אחרים, כולל צבא ארצות הברית במלחמתו בעיראק ובאפגניסטן? מה עוד יכולה ישראל לעשות?

• **"מדוע מאמינים בני אדם הגיוניים רבים, לצד משפנטים בינלאומיים, שישראל אשמה ברצח עם בעזה?" אל מול "ישראל מבצעת בעזה רצח עם!"**

למושג "רצח עם" משמעות ספציפית, כמו "כיבוש" ו"מחנות ריכוז". ישראל הגיבה לפלישת חמאס ב-7 באוקטובר במלחמה מוצדקת של הגנה עצמית. שנתיים אחר כך טוען חמאס שנהרגו 63 אלף עזתיים. לפחות 23 אלף מהם היו מחבלי חמאס. באפריל 2025 הפסיקו דוברי חמאס לטעון ש-70% מהאבדות היו של נשים וילדים, והעריכו כעת ש-72% מההרוגים בגילים 13–55 היו ממין זכר. זהו טווח הגילים שבו מגייס חמאס אנשים לשורותיו. יתרה על כך, סטטיסטיקאים מעריכים שלפחות שמונת אלפים עזתיים מתו במיתות טבעיות, דבר המפחית עוד את שיעור האבדות מקרב האזרחים. משמעות "רצח עם" היא השמדת עם מכוונת, שיטתית והמונית. יתרה על כך, ישראל עשתה מאמצים רבים כדי להפחית את הפגיעה באזרחים פלסטינים, כולל ויתור חוזר ונשנה על גורם ההפתעה או ביטול מבצעים מוצדקים כדי לחסוך בחיים.

תיבת עובדות | מונחים המשמשים לבחינת מלחמות - ומשמעותם האמיתית

- **מלחמה צודקת** – סכסוך צבאי מוצדק מבחינה מוסרית. כשאויב מוציא אל הפועל מתקפה חמורה, ודמוקרטיה מגייסת אמצעים נרחבים מתוך הגנה עצמית, האשמה המוסרית מוטלת על הצד שהחל באלימות.
- **לוחמה א-סימטרית** – סכסוך המציב את הצבא הקונבנציונלי של מדינה אל מול כוח טרוריסטי. ה"א-סימטריה" – חוסר האיזון – מתארת הן את ההבדל בכוח האש של שני הצדדים הן את האופן שבו טרוריסטים, שאינם מכבדים שום כלל, גורמים לעיתים קרובות לצבאות הגדולים של הדמוקרטיות להיראות מגושמים ולא מוסריים.
- **רצח עם** – סעיף 2 באמנת האו"ם למניעת ולענישת פשע רצח עם מגדירו כרצח המוני המבוצע "בכוונה להשמיד קבוצה לאומית, אתנית, גזעית או דתית – כולה או חלקה". אין לבלבל מונח זה, ששימש בעבר לתיאור הפשעים הנתעבים שבוצעו נגד שישה מיליון יהודים, מיליון ארמנים ו-800 אלף רואנדים, עם אבדות בקרב אזרחים, המתרחשות במהלך סכסוך מוצדק, או אפילו עם מה שישנם אלו העשויים לראות כהתערבות צבאית מוגזמת.
- **מידתיות** – מונח משפטי הקובע אם היעד מוצדק מבחינה צבאית. אין הכוונה לשאול אם כל צד סובל מאותו מספר נפגעים או אם ישנה "פרופורציה" נכונה בין שני הצדדים.
- **לוחמה בשטח בנוי** – תנאי קרב קשים במיוחד שבהם לוחמי האויב, טרוריסטים לעיתים קרובות, מוטמעים בעיר ומשתמשים באזרחים כ"מגן אנושי". על פי האו"ם, אם צבא הורג רק עשרה אזרחים על כל לוחם, מספרים לא פרופורציונליים אלו עדיין סבירים. ארצות הברית הרגה לאחרונה כארבעה אזרחים על כל לוחם, כלומר, אם היחס של ישראל הוא אפילו שני אזרחים על כל מחבל חמאס, כי אז צה"ל הפחית בחצי את הנזק שגרמו צבאות דמוקרטיים אחרים בתנאים דומים.

חמאס עושה ההפך. הוא מסכן פעמים רבות חיי פלסטינים כדי להאט את כוחות צה"ל ולהציגם בפני העולם כאשמים. לפיכך, ישראל, הנמצאת במצב בלתי-אפשרי, לא זו בלבד שאינה אשמה ברצח עם אלא היא אף נוקטת טכניקות חלוציות מרשימות שיש בהן כדי ללמד צבאות דמוקרטיים אחרים כיצד להגן על אוכלוסייה אזרחית של האויב. אפשר להשתמש במילים רבות כדי לבקר את התגובה הישראלית. מדוע השימוש דווקא במילה זו?

- **"האם דיכוי המחאות הפרו-פלסטיניות בקמפוסים מאיים על חופש הביטוי?" אל מול "היהודים מגזימים בנוגע לאנטישמיות בקמפוסים ותוקפים מפגינים שלווים המבקשים לממש את חופש הביטוי שלהם!"**

תומכי ישראל רבים תומכים באופן מוחלט בחופש הביטוי. אולם מחאות ומאהלים רבים של תומכי הפלסטינים הקצינו מביטוי עצמי פוליטי מהוגן להתנכלות, להפחדה, להטרדה ולאלימות. במשך שנים הקריבה תרבות הקמפוס את חופש הביטוי כדי לדכא אפילו "מיקרו-תוקפנות" – עלבונות כלפי מיעוטים מסוימים. לפתע, כשהביטוי היה אנטי-יהודי, וכלל לעיתים קרובות מעשים פליליים נוסף על "מקרו תוקפנות" אחרת, גילו רבים מחדש את "חופש הביטוי". לאחר שנים של הגזמה, אפילו החשבת אי-יצירת קשר עין כגזענות או כסקסיזם, הפחיתו מנהיגי קמפוס רבים מדי בערך הדעות הקדומות הגלויות שיהודים נתקלו בהן. צביעות זו משקפת את הסטנדרטים הכפולים של בעלי הדעות הקדומות.

- **"האם יוזמתו של דונלד טראמפ נגד האנטישמיות בקמפוסים יעילה?" אל מול "יהודים התומכים ביוזמתו של טראמפ הם פתאים המבקשים להשתיק כל אקדמאי מן השמאל המתנגד לטראמפ!"**

תפיסת "הכול או לא כלום" הרווחת כיום, מטרידה. כל המעוניין לצמצם את האנטישמיות ולשפר את מצבה של האקדמיה צריך לבחון היטב אילו מיוזמותיו של הנשיא טראמפ אכן יגנו על הסטודנטים היהודים ואילו מהן מאיימות על חופש הביטוי ועל ערכים דמוקרטיים אחרים. אפשר לתמוך בחלק מהתוכניות ולהתנגד להתערבות הממשל בניהול הקמפוסים בלי להזכיר את מתקפתו של טראמפ על המחקר המדעי והרפואי.

לא כל ביקורת על ישראל אינה מוצדקת או אנטישמית. עם זאת, אנטישמים מצדיקים את האנטישמיות שלהם בהתקפותיהם הכוזבות על ישראל. אין זה כה קשה להימנע משנאת יהודים תוך כדי מתיחת ביקורת על ישראל. כל שנדרש הוא התמקדות בסוגיות הנדונות, הכרה בדילמות והימנעות מהפצת השמצות פרועות.

חיים ליברליים וחלומות ציוניים בעולם שיצא מדעתו

נראה שההתקפות על היהודים, על היהדות, על ישראל ועל הציונות הן בלתי-פוסקות. היהודים מואשמים בהפצת נגיף הקורונה ובהפקת רווחים מהחיסון נגדו; בעידוד פלישת פוטין לאוקראינה ובמימון ההתנגדות האוקראינית; בהנאה מפריווילגיות של לבנים, על פי טענת אלה הבזים ל"לובן", ובהיותם לא לבנים, על פי לאומנים לבנים; על כך שהם נישאים יותר מדי ופחות מדי בנישואים מעורבים; בלובינג אגרסיבי מדי וסודי מדי.

לעיתים קרובות נראה שכלבי שנאת היהודים, שהיו בעבר מאולפים, שוחררו מכבליהם. בקיץ 2025 בלבד ניסו ונדלים לשרוף את בית הכנסת של הקהילה העברית במזרח מלבורן שבאוסטרליה, השחיתו בית כנסת רומאי בכתובות Juden Raus (יהודים החוצה) ובסיסמאות נאציות אחרות, ורשמו בכתום Free Palestine על מכוניות שהיו שייכות לתיירים יהודים אורתודוקסים באתר הנופש שטל באלפים הצרפתיים. גרוע מכך, חוליגנים תקפו אבות יהודים שהלכו עם ילדיהם במילנו שבאיטליה ובמונטריאול שבקנדה בזמן שמתירים ישראלים נמנעו שירות ברחבי אירופה, ואחרים הוכו במועדון לילה ברודוס ובפארק נופש הולנדי, לצד תקיפות אחרות.

קל להתיימש. מאז 7 באוקטובר חוו 83% מהסטודנטים בארצות הברית שנאת יהודים. ישנם אנליסטים המתעדים עלייה של 400% במקרי האנטישמיות באירופה. ועדיין, יהודים מוגנים כיום משנאת יהודים הרבה יותר מכפי שהיו הוריהם או סביהם. רוב היהודים חווים כיום בדמוקרטיה ליברליות חופש במקום לסבול בגטאות מזרח אירופה או תחת דיקטטורים ערבים או מוסלמים.

שתי האידיאולוגיות האחיות – הליברליזם והציונות – דחקו את עיקר שנאת היהודים לשוליים, ומנטרלות את הנותר. בדמוקרטיה הליברליות שמחוץ לישראל, נשיאים וראשי ממשלה, אנשי דת ומנהיגים אזרחיים, סלבריטאים ואזרחים נוטים להגן על יהודים ולא לעורר שנאה. ובזכות הציונות, ישראל מציעה מקלט ליהודים החשים מדוכאים, תוך התנגדות לשנאת היהודים ולקורבנות יהודית. האנטישמיות פחות מקובלת בדמוקרטיה

ליברליות – גם אם לא מספיק!

בעבר, פוליטיקאים התחרו מי מביניהם יצטיין בהכפשת יהודים תוך הסתת המונים בדמוגוגיה אנטישמית. בארצות הברית, מנהיגי שתי המפלגות הגדולות מתחרים ביניהם בהתנגדות לאנטישמיות ובתמיכה בישראל. בדומה לכך, הפופוליסטית המסיתה הצרפתייה מארין לה פן יצרה מרחק בין מפלגתה למייסדיה האנטישמיים, כולל אביה, והפגינה לאחר 7 באוקטובר נגד שנאת יהודים.

גם תחת לחץ, הליברליזם עובד. הוא מלמד שכולנו נולדנו שווים ובעלי זכויות וחופש מולדים, המוגנים בסדר חוקתי המבטיח את הסכמת הנתינים, במיוחד באמצעות הצבעה. דמוקרטיית ליברליות שואפות לכמות מספקת של כוח לשם הגנה על האזרחים, אבל לא לכמות גדולה מדי של כוח, שעלולה לדכא אותם.

תיבת עובדות | שלושת עמודי התווך של הליברליזם

דמוקרטיה

תוך תחושת מוגנות המועצמת בבחירות חופשיות, הוגנות, בטוחות ובעיתים קבועות מראש בחברה אשר בה נוהג שלטון החוק.

חירות

בהתאם לאותו שוויון מובנה המבטיח לכל אזרח חופש דיבור, תפילה, התכנסות

שוויון

התייחסות לכל בני האדם כשווים...

באופן תיאורטי, על דמוקרטיות ליברליות להיות חופשיות מדעות קדומות. במציאות, אף שהדעות הקדומות ממשיכות לקנן, כל דמוקרטיה נלחמת בשנאה קבוצתית, כולל שנאת יהודים, באמצעות הגנות מצד החוק, תמריצים פוליטיים וטאבו תרבותי. כפי שהצהיר נשיא צרפת עמנואל מקרון ביולי 2017: "לא נאפשר שום מסר של שנאה ולא נאפשר אנטי-ציונות, משום שזו אינה אלא המצאה מחדש של האנטישמיות. ולא נאפשר לאיש, בשום יבשת, לגרום לנו לוותר על חירותנו..."

בדומה לכך, בארצות הברית, אשר בה מתגוררים 40% מיהודי העולם, ישנם מנגנונים רבים למניעת שנאת יהודים. בפועל, מצב האנטישמיות בארצות הברית לא היה מעולם רע כפי שרבים סבורים, גם אם לא טוב כמובטח בחזון הליברלי-דמוקרטי. שנאת היהודים בארצות הברית נותרה מתונה ושולית למדי – אולם היא נפוצה מן הראוי.

בדרך כלל מתעדים את ההיסטוריה של האנטישמיות בכל דמוקרטיה באמצעות קטלוג אירועי אפליה. הערך בוויקיפדיה המתעד את האנטישמיות האמריקאית מציג סיפור קשה ומדכא, הכולל 309 הערות שוליים. הערך הארוך נע למן הטפותיו של פיטר סטיווסנט באמצע המאה השבע עשרה בניו-אמסטרדם נגד "הערמומים [...] הדוחים [...] האויבים השנואים והמנאצים את שמו של ישו", ועד להטרדות היהודים כיום, במיוחד בקמפוסים. התקיפות הידועות ביותר לשמצה כוללות את הצו הכללי מס' 11 של הגנרל יוליסס ס' גרנט, שגירש את היהודים "כמעמד" ממערב טנסי ב-1862; את הלינץ' בליאו פרנק בג'ורג'יה ב-1915; את נאומיו הקולניים של יצרן המכוניות הנרי פורד בשנות העשרים; את העלייה באנטישמיות האמריקאית בתקופת השואה; את הירי בבית הכנסת בפיטסבורג באוקטובר 2018, בבית חב"ד בפאנוי שבקליפורניה באפריל 2019 ובמכולת הכשרה בג'רזי סיטי בדצמבר 2019. הן הגיעו לשיאן בהצתת ביתו של המושל ג'וש שפירו, ברציחת הזוג הצעיר בווינגטון הבירה כשיצא ממוזיאון יהודי ובשרפת חמישה עשר מפגינים פרו-ישראלים בבולדר, אחד מהם באופן קטלני, כולם באביב 2025.

רשימה ארוכה זו, מטעה. שנאת היהודים באמריקה אינה דומה ל"שנאת היהודים הטהורה והפשוטה" של אירופה, של המזרח התיכון ושל צפון אפריקה. רק לעיתים רחוקות הייתה רדיפת היהודים באמריקה מקובלת או בעלת תוצאות קטלניות.

כמעט לכל פעולה אמריקאית קשה של שנאת יהודים...

היה סוף טוב

רשימת הנזקים שגרם מיעוט קטן של שונאי יהודים בארצות הברית מטשטשת את העיקר: כמעט לכל אירוע אנטישמי רציני בארצות הברית היה סוף טוב – רוב הפוליטיקאים ואנשים רבים גינו את המבצעים. יתרה על כך, כמו בכל דמוקרטיה ליברלית, היהודים נהנו, ככל שאר אזרחי המדינה, מהתרחבות מתמשכת של זכויותיהם וחירויותיהם.

המהפכה האמריקאית הקימה משטר ליברלי-דמוקרטי ג'פרסוניאני ששאף להיות מסביר פנים. למען האמת, השחורים והקתולים סבלו באמריקה מרוב הדעות הקדומות שמהן סבלו בדרך כלל היהודים באירופה.

במכתבו של ג'ורג' וושינגטון משנת 1790 לקהילה היהודית בניו־יורק הוא הגדיר את "ממשלת ארצות הברית" ככזו ש"אינה מעניקה לגיטימציה לדעות קדומות ואינה מעניקה כל תמיכה לרדיפות". התיקון הראשון לחוקה מ-1791 קבע: "הקונגרס לא יחוקק שום חוק בעניין ממסדה של דת ולא כזה האוסר את הקיום החופשי של אף דת או אוסר על חופש הפולחן שלה". היהודים, שהתקבלו בחום והוגנו בחוק, פרחו.

רוח זו היא שהניעה את אברהם לינקולן לבטל את צו הגירוש של גרנט. לינקולן הסביר ש"גינני מעמד שלם, פירושו – בלשון המעטה – בלבול הרעים עם הטובים". וזו הסיבה לכך שמושל ג'ורג'יה, ג'ון סלטון, הקל בעונשו של ליאו פרנק, ואהרון שפירו תבע את הנרי פורד על הפצת דברי בלע אנטישמיים. פורד, שבויש ונאלץ לבסוף להתנצל, סגר ב-1927 את העיתון מפיץ השנאה "דיירבורן אינדיפנדנט". כמו כן מתעלמים מכך שנכדו של פורד, הנרי פורד השני, תרם בנדיבות לישראל והקים בה מפעל הרכבה של פורד.

שנאת היהודים הגיעה לשיאה באמריקה בשנות השלושים, בזמן שבאירופה היא הפכה לרצח עם. כעבור חמש עשרה שנה הפכה השואה את האנטישמיות המערבית לא לגיטימית. רוב האנשים יכלו לראות כיצד שנאת היהודים חדרה למרכז האידאולוגיה הנאצית. ההלם דחק את האנטישמיות לשוליים כאידאולוגיה סמכותנית, לא ליברלית, אנטי-דמוקרטית וימנית.

ב-1950 טען הפסיכולוג החברתי יליד גרמניה, תיאודור אדורנו, בספרו "האישיות הסמכותנית", כי "האתנוצנטריות והאנטישמיות לא הפגינו מעולם נטייה לדעות ליברליות שמאלניות". המחקר אישש את חששם של רוב יהודי ארצות הברית מהימין ואת הביטחון האמריקאי הליברלי הטיפוסי ש"זה" – השואה – לא יוכל לעולם להתרחש "כאן".

הקשר הרעיל: החפיפה בין האנטישמיות השמאלנית

הקיצונית, הימנית הקיצונית והאסלאמית

שביעות רצון ליברלית זו התעלמה מהסמכותנות השמאלנית. גם אז היה הקומוניזם הסובייטי אובססיבי בשאיפתו לרסק את היהדות ואת הציונות. כשישראל כרתה ברית עם ארצות הברית כוננו הסובייטים אנטי-ציונות שמאלנית על בסיס האנטי-יהדות העמוקה המוטמעת בתרבות המערבית, הבוז של המרקסיזם כלפי "היהודים" והאיבה כלפי ישראל, שהיא גורם מרכזי בתנועה הלאומית הפלסטינית.

כפי שהראיתי, עליית פוליטיקת הזהויות, דינמיקת הכוח, ובשנות השבעים, הרומנטיזציה של הפלסטינים כקורבנות האולטימטיביים, הרחיבו אנטישמיות ישנה-חדשה זו של השמאל. ואז הוציאו הרשתות החברתיות מהארון שונאי יהודים רבים, והעניקו לפשיסטים, לתומכים

בעליונות הלבנה ולפונדמנטליסטים האסלאמים, שנדחו בעבר בבוז, פלטפורמות ורשתות ציבוריות.

התוצאה היא שכיום יכולים ציניקנים לזקוף לזכות היהודים שירות פוליטי יוצא דופן: גזענים לאומנים ימנים לבנים קיצוניים המתנגדים להגירה, אנטי-גזענים שמאלנים קיצוניים ומהגרים אסלאמיסטים מאוחדים בשנאה משותפת ליהודים.

הקנאים, שלרשות כל אחד מהם צבא פעילים תוקפנים ואובססיבים, ניצלו את סיקורה הקשוח של התקשורת המערבית את מלחמת ישראל בעזה, אשר בה פתח חמאס באוקטובר 2023. הדילמות הרבות שעמדו בפני ישראל במלחמה זו סייעו לרבים לטעון: "אנחנו לא אנטישמים, אנחנו רק אנטי-ציונים". תוך רמיסת הרוב המושחק ומנהיגים חלשים רבים פגעו הקנאים מכל החזיתות בתחושת הביטחון של רוב היהודים, גם אם רובם נותרו בטוחים.

למרות כל זאת, בקיץ 2024 הציגה ארצות הברית המפולגת והמקוטבת נקודת הסכמה נדירה אחת: בוועידות הלאומיות של המפלגה הדמוקרטית והרפובליקנית זכו המשפחות שייצגו את החטופים הישראלים המוחזקים בשבי חמאס לתשואות ממושכות, מלאות דמעות, בעמידה. רגעים מרגשים אלה, על רקע הפילוג באמריקה ובאירופה, הוכיחו את הפוטנציאל המתמשך של הדמוקרטיה הליברלית להבסת דעות קדומות.

ואז פתח דונלד טראמפ את כהונתו השנייה במתקפה על האנטישמיות בקמפוסים. השמרנים הריעו. הליברלים – בהם יהודים רבים – הטילו ספק במניעיו ובשיטותיו. היוזמה הנשיאותית האגרסיבית ביותר נגד שנאת יהודים בתולדות ארצות הברית הפכה לנקודת מחלוקת נוספת בין רפובליקנים לדמוקרטים. אולם המחלוקות נוגעות לפוליטיקה ולטקטיקה. מבחינה אידיאולוגית ומוסרית, הקונסנזוס הליברלי-דמוקרטי החזק, המגנה שנאת יהודים וכל סוג של דעות קדומות, נותר על כנו בארצות הברית, ברוב מדינות אירופה ובאוסטרליה.

הציונות מתעלה אל מעבר לאנטישמיות

היהודים בתקופה המודרנית יודעים שאם יחשו מאוימים, ישראל תקבל אותם בברכה. הציונות מציעה אידיאולוגיה ומתודולוגיה להתנגדות, לצד בית. הישגה הגדול ביותר של הציונות, מעבר להקמת מדינת ישראל, הוא היהודי האחר. יהודים חדשים וגאים אלו לא אפשרו עוד לשונאים ההיסטוריים להגדיר אותם. היהודים המודרניים כתבו פרקים חדשים בהיסטוריה היהודית – ובדברי ימי ההישגים האנושיים – חופשיים משנאת יהודים.

הציונות – כמו תנועות ליברליות-דמוקרטיות רבות – נולדה בעקבות אכזבה, אבל

הצליחה ליצור תחתיה תקווה. הנאורות והאמנציפציה של המאות השמונה עשרה והתשע עשרה הפכו את שנאת היהודים לנשק, ואף העניקו לה שם פסידו-מדעי: "אנטישמיות". האנטישמים שנאו את היהודים בכללם: מוזרנים כמסורתיים, עשירים כעניים, קפיטליסטים כקומוניסטים, על כך שהשתלבו בחברה ועל כך שבלטו בה.

אמת, תיאודור הרצל קיווה שכשהתנועה הציונית שהקים ב-1897 תעניק ליהודים מדינה משלהם, שנאת היהודים תיעלם משום שהיא תהפוך לא רלוונטית עם חזרת היהודים למולדתם או עם התבוללותם. הרצל הכיר ב"ריקנות ובחוסר המשמעות שבמאמצים 'להיאבק באנטישמיות'. הצהרות שנמסרו בכתב או הועברו בחוגים סגורים אינן מועילות כלל...". תחת זאת תכנן להפוך את המילה "יהודי" מ"מכינוי גנאי [...] למשהו מכובד".

הציונות הפוליטית של הרצל הייתה פרגמטית – ורומנטית. הוא סיים את המניפסט שלו משנת 1896, "מדינת היהודים", בחלום שכשהיהודים "יחיו סוף סוף כעם חופשי על אדמתנו", "בחרותנו יקרא דרור לכל העולם, בעשרנו יתעשרו, ובגדולתנו יגדלו גם המה". בדומה לכך ציין ידידו של הרצל, מקס נורדאן, שבעוד האנטישמיות "הורתה ליהודים משכילים רבים את הדרך חזרה לעמם", ברחבי אירופה, "עקרון הלאומיות עורר אצל כל העמים תחושה של זהות עצמית".

ה-JEW-ז'יצו הציוני: יהודי חדש בארץ ישנה-חדשה

הציונות דמיינה אפוא תמיד מין Jew-ז'יצו ההופך את הנגטיב היהודי לפוזיטיב ציוני – כיום, ישראלי. היהודים החדשים בארץ הישנה-חדשה של הרצל יגנו על עצמם ויממשו את עצמם. החלוצים רחבי הכתפיים והשזופים של הציונות החיו את עצמיותם האותנטית בחקלאות קהילתית: קיבוץ.

הצברים ההרואיים האלו, ששללו את הגלות ולקחו בגאווה את ההיסטוריה לידיהם, יצרו סטריאוטיפי יהודי חדש. הדור החדש הזה ניצל את שכינה הסופר חיים חזן ב-1942 "המהות הפנימית של הציונות, כוחה הנסתר". הציונות הייתה רדיקלית, יוזמת, מטהרת. חזון זה הפך אותה לתנועה לתחייה לאומית תרבותית ורוחנית ולגאולה מדינית.

הציונים האמריקאים חגגו את השינוי. הציונות שלהם חיברה את היהודים כשותפים בבניית המדינה היהודית תוך שיקום הנשמה היהודית. הנרייטה סולד, שייסדה ב-1912 את הדסה, ארגון הנשים הציוניות של אמריקה, הכירה ב"צורך" ב"מקלט ליהודים אומללים" וב"מרכז שממנו ישפעו התרבות וההשקפה היהודית" לכולם, גם כשיהודי אמריקה נותרו ב"מדינה המאושרת והמשגשגת" שלהם.

בדומה לכך הסכים דוד בן-גוריון, ראש הממשלה המייסד של ישראל, ש"ישראל אינה יכולה

להיות אך ורק מקלט". "אם היא מבקשת לשרוד כמדינה לגיטימית, היא צריכה להיות הרבה הרבה יותר מזה", אור לגויים, לא רק מגדלור עם אבוקה.

ב-1967 הוכיחה התבוסה המוחצת שהנחילה ישראל לכוחות הערביים, שנתמכו בידי ברית המועצות, את צדקת הציונות. שלושה חיילים ישראלים צעירים, שהקרינו תמימות, אידיאליזם וגו זקוף, ניצבו מול הכותל המערבי ששוחרר זה עתה. תצלומם סימל את ההבטחה שגיבורי העל של ישראל יכולים לעשות הכול, אפילו להשיג שלום וקץ לשנאת היהודים.

עם ניצחונה המוחץ בן ששת הימים השילה ישראל מעליה את מעמדה כ"דוד" וזכתה בניצחון גדול, בדיוק כשהעולם התאהב במפסידים. הפרוגרסיבים הציגו את ישראל כ"גוליית" וכ"כובשת" האשמה בכל הרע שאירע לפלסטינים. כוחה החדש של ישראל עודד את האנטישמיות החדשה, אנטי-ציונות שהסתירה שנאת יהודים מסורתית מאחורי דיבורים על זכויות אדם ואיחודה את השמאל עם יריבו האידיאולוגי – האסלאם – נגד האויב הוותיק – היהודי.

ועדיין, ראש ממשלת ישראל גולדה מאיר האמינה בנס הישראלי. "מעבר לכול, המדינה הזאת שלנו", הסבירה. "אף אחד לא צריך לקום בבוקר ולדאוג מה השכנים חושבים עליו". "השאלה היהודית" זכתה סוף סוף לתשובה: "אין בעיה להיות יהודי כאן".

הציונים רצו שהיהודים יפסיקו להיות תלויים כל כך באחרים. "עתיידנו אינו תלוי במה יאמרו הגויים", הורה בן-גוריון, "אלא במה יעשו היהודים". כיום, פחות חשוב מה יאמרו האנטי-ציונים, חשוב יותר שהציונות תימשך.

אף שגרמה להתעוררות של שנאת יהודים הפכה הציונות את רובם פגיעים פחות בהשבתם הביתה. בן חסותו של בן-גוריון, שמעון פרס, העביר רגישות זו אל המאה העשרים ואחת כשכינה את האנטישמיות "לא עוד בעיה של היהודים אלא בעיה של הגויים".

הרב דוד הרטמן, שהיה מודע היטב להשפעת העוינות הלא-פוסקת על נפשותיהם של אנשים ועל עמדותיהם הפוליטיות, הזהיר ב-1982 מפני "נרקיסיזם המוסרי" של קורבנות המבלבלים בין סבלם לבין סגולה מוסרית. שנים לפני שהקורבנות התחרותית הפכה לספורט פנימי בקמפוסים הכריז הרטמן, שדחה את תפיסת העולם ההגנתית, מצולקת השואה: "אנו נבכה לנצח בגלל זיכרון אושוויץ. אנו נבנה חברה חדשה ובריאה בזכות זיכרון סיני".

ציונות זהותית כדרך הנוכחית קדימה

עליית הימין בישראל על רקע הכישלון הכפול – תהליך השלום באוסלו בשנות התשעים וההתנתקות מעזה ב-2005 – שיקפה את תחושתם של ישראלים רבים שהעולם בגד בהם. ב-2023 הבחין אסיר ציון לשעבר נתן שרנסקי ב"שנאה אנטישמית רצחנית" המקננת ב"מבצרי הנאורות והסובלנות לכאורה" ברחבי אירופה ובקמפוסים, והבין שהאנטישמיות לא תדעך עם היעלמות הטוטליטריות הסובייטיות. זו הייתה "האשליה המנופצת" שלו. שנאת היהודים הוכיחה את גמישותה בהופכה מאנטישמיות לאנטי-ציונות ובחזרה. כעת, לא חוסר הבית של היהודים הוא שגרם לשנאת היהודים; שיבת היהודים לביתם היא שהזינה אותה.

היפוך זה אתגר את הציונות מבחינה אידיאולוגית. אם במקום לחסל את האנטישמיות, הציונות דווקא ליבתה אותה, היו שתהו אם חיסול הציונות עשוי לחסל את האנטישמיות. "היגיון" כזה מאשים את הקורבן ומתעלם מהאובססיות הסתגלניות של האנטישמי. הדעות הקדומות מלמדות יותר על תפיסתו של בעליהן מאשר על יעדו. שונאים ימצאו תמיד סיבה לשנוא. גישה זו גם פירשה לא נכון את הציונות כ"מבצר ציוני", הגנתי בלבד, במקום כפרויקט הגאולה והבנייה מחדש של העם היהודי.

שרנסקי סירב להתיימש, והקדיש תשע שנות עבודה בסוכנות היהודית להעברת הציונות ממצב של תגובה למצב של יוזמה, ומ"עלייה מתוך כורח" ל"עלייה מתוך בחירה". שם המניפסט וספר הזיכרונות שלו משנת 2020 (שאותו כתבנו יחד) לא היה "לא עוד" אלא "לא לבד" – מעבר ממנוסה מטראומה לחיפוש גאולה. אלה השייכים לרשת יוצאת דופן זו הנקראת העם היהודי מושרשים, קשורים, מחוברים – לעולם לא נטושים.

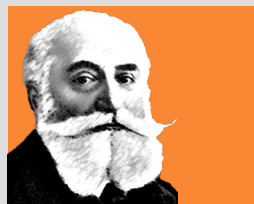
מגדילים אלה נשזרת שמיכת הטלאים של הציונות הזהותית. המדינה אומנם הוקמה, אבל עדיין לא הושלמה. צצים כל העת אתגרים של דה-לגיטימציה, טרור, פילוגים פנימיים וחיפוש שלום. אולם הציונות הזהותית מתייחסת לישראל ולעם היהודי כאל פלטפורמות קולקטיביות, מושרשות ובונות זהות בעולם ההולך והופך מנוכר ומבודד.

תיבת עובדות | שש התגובות הציוניות לשנאת היהודים

חריצות

דוד בן-גוריון (1886–1973): "עתיידנו אינו תלוי במה יאמרו הגויים, אלא במה יעשו היהודים".

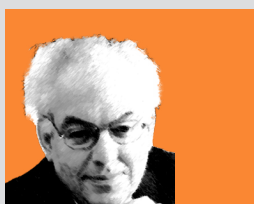
זהות

מקס נורדאו (1849–1923): אף שהאנטישמיות "הורתה ליהודים משכילים רבים את הדרך חזרה לעמם", ברחבי אירופה, "עקרון הלאומיות עורר אצל כל העמים תחושה של זהות עצמית".

אידיאליזם

תיאודור הרצל (1860–1904): כשהיהודים "יחיו לבסוף כעם חופשי בארצנו שלנו, בחרותנו יקרא דרור לכל העולם, בעשרנו יתעשרו, ובגדולתנו יגדלו גם המה".

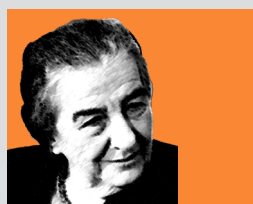
יושר

הרב דוד הרטמן (1931–2013): היו מודעים ל"נרקיסים המוסריים של קורבנות נצחית: "אנו נבכה לנצח בגלל זיכרון אושוויץ. אנו נבנה חברה חדשה ובריאה בזכות זיכרון סיני".

שוויון נפש

שמעון פרס (1923–2016): האנטישמיות היא לא עוד בעיה של היהודים אלא בעיה של הגויים.

עצמאות

גולדה מאיר (1898–1978): "מעבר לכול, המדינה הזאת שלנו. אף אחד לא צריך לקום בבוקר ולדאוג מה השכנים חושבים עליו. אין בעיה להיות יהודי כאן".

כיום, על רקע הגל שפקד את המדינה לאחר 7 באוקטובר, מדברים הרבה על "הציונים של 8 באוקטובר" או על "היהודים של 7 באוקטובר". עדיף להיות "ציוני של 1948" או יהודי בן שלושת אלפים וחמש מאות שנה המתרפק על הזהות ועל האפשרויות האידיאולוגיות מאשר לברוח מהמציאות המכוערת.

ישראל ממזגת בתוכה סתירות. חלקן נכפו על ידי ההיסטוריה, ואחרות טופחו בידי הציונות. כאשר מדינה קטנה, עצבנית, יקרה, לא פופולרית, לחוצה ומוקפת אויבים זו נשאת בעשירייה הראשונה במדד האושר העולמי, מתרבים המאמרים השואלים: "למה הישראלים כה מאושרים?" מחקר של המכון למדיניות העם היהודי, שנערך ב-2016, מציע הסבר לכך: יותר משני שלישי מאזרחיה היהודים של ישראל רוקמים את זהותם סביב הלאום, התרבות והמסורת היהודיים, וחולקים ערכים המשותפים לרשתות של חברים קרובים ומשפחות חזקות. בקיצור, בתוך הטרור והפחד, הקשיים הכלכליים וחוסר היציבות האזורי, הציונות סיפקה בית, תחושת שליחות ומסגרות למציאת משמעות בחיים.

הציונות לא פתרה את בעיית האנטישמיות. היא גם לא ריפאה את המחלות המתמשכות של עם הסובל מהפרעת דחק פוסט-טראומטית קולקטיבית. אבל היא שינתה את המשוואה ההיסטורית עם ששת עקרונותיה: אידיאליזם, זהות, חריצות, עצמאות, שוויון נפש ויושר. כיום, הציונות מעניקה את הכוח ליהודים, לא לאנטישמים, ליצירת היהודי, העם היהודי והיהדות.

הסופר הלל הלקין סיכם את תגובתה של ישראל לאחר 1948 לשנאת העולם. עולה מאמריקה חוגג את חייו בישראל ואת "ההרפתקה הגדולה" של עמו – מגלות למולדת, מחוסר אונים לכוח, מצרה לשמחה, ומכריז: "לא הייתי מפספס את זה בעבור שום הון שבעולם".

למרבה הצער, שנאת היהודים אינה נעלמת, שכן הציונופוביה שבה לתחייה ומחזקת לעיתים קרובות את היוֹדאופוביה. אבל בעודם שונאים את השונאים, שונאים היהודים גם את מה שהשנאה עושה לשונאים. לכן, מעבר להגנה מפני אנטישמיות לימדה הציונות את היהודים להגן על עצמם מפני ההתגוננות תוך רדיפת המטרה מלאת התקווה "להיות עם חופשי בארצנו, ארץ ציון" – לבנות ירושלים המגשימה את החלומות היהודיים תוך שהיא ממשיכה לנסות להלהיב את העולם.

הסופר הלל הלקין סיכם את תגובתה של ישראל לאחר 1948 לשנאה העולמית.

עולה מאמריקה חוגג את חייו בישראל ואת "ההרפתקה הגדולה" של עמו, וכותב: "לא הייתי מפספס את זה בעבור שום הון שבעולם. אין שום דבר דומה לזה בהיסטוריה האנושית. עם קטן ועתיק מאבד את אדמתו ושוכח את שפתו; נודד ללא הגנה במשך מאות אלפי שנים ברחבי העולם עם אלוהיו ועם ספרי הקודש שלו; נתקל בבוז, ברדיפות, באלימות, בנישול, בגירוש, ברצח המוני; מסרב להיכנע; מסרב לוותר על אמונתו; ממשיך להאמין שיום אחד ישוב לארץ שאבדה לו; מצליח לבסוף, בכוחות עצמו, נגד כל הסיכויים, לאסוף את עצמו מארבע קצוות תבל ולחזור לשם; לומד שוב לדבר את שפת ספריו העתיקים; לומד שוב לשאת נשק ולהגן על עצמו; לוקח בכוח את ביתו החדש-ישן מהעם שתפס את מקומו; מתבצר שם; בונה; מפרה; מבצר; הודף את האויבים המקיפים אותו; צומח ומשגשג למרות כל האיומים. לולא היה כל זה קורה, אפשר היה לדמיין את זה? מישהו היה מאמין שזה אפשרי?"

אפילוג

ששת הכללים לתגובה לאנטי-ציונות האנטישמית

אף שאסור לנו להפסיק לחלום על חיסול כל הדעות הקדומות, על הריאליסטים צריכים לפתח אסטרטגיות לטווח הקצר. קבלו אפוא את ששת הכללים העשויים לעזור בכך.

- **פרופורציה:** אויבינו היסטריים; עדיף להיות ממושמעים. היו מדויקים, אל תגזימו. היזהרו מהתייחסות לביקורת הוגנת, אפילו נלהבת, של ישראל, של היהודים או של הציונות, כאל דעה קדומה. יש מספיק התקפות מבישות. ואף שמוצדק להתלונן – כפי שעשה כוח המשימה של סטנפורד נגד אנטישמיות – ש"זה באוויר", קל יותר לנחח באמצעות מאבק בתופעות ברורות של שנאה מאשר בעלבונות מעורפלים. בבייטבול, התיקו הוא לטובת הקבוצה התוקפת. בהתעמתות עם בעלי דעות קדומות, התמקדו בדוגמאות מבישות של שנאת יהודים, כשאנשים חוצים את הקו לעבר שנאה או מתדרדרים מדיבור נלהב להטרדה ול אלימות.

- **כוח:** אל תנהגו כחסרי כוח, כי אינכם כאלה. כאזרחים במדינות דמוקרטיות אנו זוכים להשפעה בקהילותינו כמו גם במערכות המשפט, המציעות כלים שונים: החל בתביעות וכלה בתלונות פליליות. כיהודים, אנו נהנים מרשת של ארגונים ושל משפיענים. כציונים, עומדים לרשותנו צבא יהודי ומדינה יהודית. אפשר למנף משאבים, וחוזק לא אפולוגטי מרתיע בדרך כלל בריונים.

- **שותפות:** יהודי התפוצות מורידים פרופיל ומדברים יותר ויותר על "הקשחת המטרה": שכירת מאבטחים, התקנת מצלמות אבטחה ואבטוח הכניסות. בתי כנסת, בתי ספר יהודיים ומרכזים קהילתיים רבים עוברים מיגון, ואפילו מקבלים את פני המבקרים במתקני אבטחה הדומים לאלה שבשדות תעופה. הבה נשקול תחת זאת "הרחבת המטרה": גיוס חברים, הצגת המתרחש כמאבק למען ליברליזם, דמוקרטיה, זכויות אדם והגיונות. 90% מהמבוגרים האמריקאים הסכימו בסקר שערך ב-2024 הקונגרס היהודי האמריקאי, שהאנטישמיות "משפיעה על החברה כולה, ועל כולם להיאבק בה". פנו לרוב הדומם הזה.

- **מוכנות:** למרות כל זאת, תמיד כדאי להיות מוכן. הביטוי הצרפתי *eloquence de l'escalier* – רטוריקה של חדר המדרגות – מדגיש את המשפטים ואת התכסיסים החכמים העולים במוחנו לאחר עימותים. חשבו במקום זאת על רטוריקה של חדר הכניסה. תכננו תרחישים למקרים שבהם תימצאו בסביבה עוינת, תנקטו עמדה שנויה במחלוקת או למרבה הצער בימים אלה, תסתובבו עם כיפה על הראש, עם סיכת חטופים על דש הבגד או עם טי-שרט שעליה הכיתוב "הבת מצווה של דינה הייתה מדהימה". אם הכנתם מראש תוכנית, תגובה, גישה, במקרה שתיתקלו בשנאת יהודים תוכלו לספוג את המכה בצורה יעילה יותר ובפחות תסכול.
- **פרספקטיבה:** תוך הפגנת אפס סובלנות כלפי חוסר סובלנות, אם נתקלתם באנטישמיות, שבצו את העלבון או את התקיפה בהקשר ההיסטורי. הבינו שגם אם ספגתם מכה של שנאה ודעות קדומות, אינכם חיים רק ברגע הזה. היהודים הם חלק מסיפור יהודי רחב יותר, שהתחיל לפני שלושת אלפים וחמש מאות שנה, ומסיפור ישראלי בן שבעים ושבע שנה, שיתעלו אל מעבר לרגע הזה ויגברו עליו. האמריקאים הם חלק מסיפור בן מאתיים וחמישים שנה של ניסיון להתגבר על דעות קדומות למען איחוד מושלם יותר. פרספקטיבה היסטורית, תמיכה קהילתית ורוגע פילוסופי עשויים לעיתים קרובות להרגיע את הנפש גם אם הגוף חבול.
- **הגאווה חשובה מאוד.** היו חיוביים. כציונים, כדמוקרטים ליברלים, עלינו לשמוח במורשת העשירה שירשנו: בהתנגדנו לבריונים, הבה נגביר את המאמצים לחיסול הדעות הקדומות ולטיפוח חברה ליברלית יותר, דמוקרטית יותר וצודקת יותר.